

Juha Paukkeri

Muutossuunnitelma Länsimäen kirkosta monikäyttörakennukseksi

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Rakennusarkkitehti

Rakennusarkkitehtuuri

Opinnäytetyö

3.5.2023

Tiivistelmä

Tekijä(t) Otsikko	Juha Paukkeri Muutossuunnitelma Länsimäen kirkosta monikäyttörakennukseksi
Sivumäärä Aika	44 sivua + 2 liitettä 3.5.2023
Tutkinto	Rakennusarkkitehdin tutkinto
Tutkinto-ohjelma	Rakennusarkkitehtuuri
Suuntautumisvaihtoehto	Rakennusarkkitehtuuri
Ohjaaja(t)	Arkkitehtuurin lehtori Jorma Lehtinen Arkkitehtuurin lehtori Jarkko Könönen

Tämän opinnäytetyön aiheena oli muutossuunnitelman laatiminen Länsimäen kirkosta monikäyttörakennukseksi. Opinnäytetyön kohderakennuksena oli Länsimäen kirkko, yksi Hakunilan evankelisluterilaisen seurakunnan kirkkorakennuksista. Opinnäytetyön tavoitteena oli luoda Länsimäen kirkosta alueen kaupunkikuvallista ilmettä kohottava, korkeatasoista arkkitehtuuria edustava rakennus, mikä palvelee koko alueen väestöä, ihmisen taustasta riippumatta. Evankelisluterilainen seurakunta omistaa edelleen rakennuksen ja toimii yhtenä rakennuksen käyttäjänä.

Evankelisluterilainen kirkko elää murrosaikaa. Erityisesti suurten kaupunkien seurakuntien alueiden väestörakenne

muuttuu kiihtyvällä vauhdilla yhä monikulttuurisemmaksi. Samalla kirkon merkitys instituutiona - johon pääosa suomalaisista kuuluu - muuttuu jatkuvasti. Seurakuntien jäsenmäärät laskevat, mikä tarkoittaa seurakuntien taloudellisten raamien supistumista. Suuri osa Suomen isojen kaupunkien alueilla sijaitsevista kirkkoista on rakennettu 1960-1980 -luvuilla. Näiden kirkkojen rakenteellinen ikä on tullut vaiheeseen, jossa joudutaan pohtimaan rakennusten tulevaisuutta: korjatako, purkaako vai suunnitella käyttöä käyttötarkoitusta uudelleen. Länsimäen kirkon kohdalla viimeisin vaihtoehto oli mm. rakennuksen käyttöasteen tehostamisen ja ekologisuuden näkökulmasta mielenkiintoisin ja pohtimisen arvoinen.

Muotossuunnitelman uusi tilaohjelma muodostettiin mm. Vantaan väestötilastojen, seurakunnan kävijätilastojen ja Länsimäen palveluverkoston pohjalta tehdyn analyysin perusteella.

Rakennussuunnitelman lähtökohtana oli hyödyntää mahdollisimman paljon olemassa olevaa rakennusta ja rakennejärjestelmää. Merkittävimmillä muutostöillä kyettiin kohottamaan alueen kaupunkikuvallista ilmettä, parantamaan rakennuksen saavutettavuutta ja toiminnallisuutta sekä energiatehokkuutta. Tärkeimpiä uusia toimintoja ovat avoin kahvila ja oleskelutila, uudisosassa olevat palveluasunnot ja kellarikerroksen laajennetut harraste- ja kerhotilat.

Abstract

Author(s) Title	Juha Paukkeri Conversion plan from Länsimäki church to a multipurpose building
Number of pages Time	44 pages + 2 attachments 3.5.2023
Examination	Construction architect's degree
Degree program	Construction architect
Orientation option	Construction architect
Instructor(s)	Architecture lecturer Jorma Lehtinen Architecture lecturer Jarkko Könönen

This thesis focused on compiling a plan for changing the use of an existing church building to a multipurpose building. The target of the thesis was the Länsimäki church, one of the buildings in the Hakunila Evangelical Lutheran congregation. The aim of the thesis was to make the Länsimäki church to improve urban image in the area and represent high-level architecture that serves the area's entire population, regardless of one's background. The Evangelical Lutheran congregation still owns the building and is one of the building's users.

The Evangelical Lutheran Church of Finland is going through a period of transition. In particular, the demographic structure of parish areas in large cities is becoming more multicultural at an accelerating pace. At the same time, the importance of the church as an institution - to which the majority of Finns belong - is constantly changing. The number of parishioners is decreasing, which means the financial framework of the parishes is shrinking. Most of the churches located in large cities in Finland were built between the 1960s and 1980s. The structural age of these churches has reached a stage where we have to rethink the future of the buildings; whether to repair them to look like the original, to demolish them or to re-design the purpose of use. The latest option is the most interesting and worth considering when talking about the Länsimäki church in order to increase the utilization rate of the building and being ecological.

The new state program of the change plan was based on an analysis made of Vantaa population statistics, parish visitor statistics and Länsimäki's service network.

The foundation of the building plan was to utilize the existing building and structural system as much as possible. Most significant changes enabled the urban appearance, accessibility, functionality, and energy efficiency. The most important new functions are the open cafe and lounge, the assisted living facilities in the new building section and the extended activity spaces in the basement.

SISÄLLYSLUETTELO

Johdanto

1	TAUSTAA	
1.1	Kansankirkko	5
1.2	Kirkkorakentaminen 1900-luvun jälkipuoliskolla	6
1.3	Yhteiskunnallinen murros	6
1.3.1	Sekularisaatio	7
1.3.2	Kirkko instituutiona	7
1.3.3	Monikulttuuristuminen	8
1.4	Länsimäen kirkko	8
	TUTKIMUS	
1.5	Tutkimusongelma	9
1.6	Opinnäytetyön tavoite ja rajaus	10
1.7	Tutkimusteoria	10
1.8.	Verrokkitutkimus	11
1.9	Miksi kirkko pitäisi säästää	11
1.10	Referenssiaineisto	13
1.10.1	Genezarethkirchen, Berliini	13
1.10.2	Tikkurilan kirkko, Vantaa	15
2	ANALYYSI	
2.1	Tonttianalyysi	18
2.1.1	Näkymät, valo-olosuhteet, kasvillisuus	18
2.1.2	Saapuminen tontille	19
2.1.3	Ympäröivä rakennuskanta	19
2.2	Länsimäen väestöanalyysi	20
2.3	Kirkon tilojen käyttöanalyysi	21
2.4	Länsimäen kirkon rakenteellinen analyysi	23
2.5	Länsimäen kirkon arkkitehtuuri	25

2.6	Kymmenen päätelmää tutkimuksesta ja analyysistä	29
3	SUUNNITELMA	
3.1	Piha	32
3.2	Massoittelu	34
3.3	Uuden ja vanhan osan liittyminen	36
3.3.1	Välitila	36
3.3.2	Rakenteellinen liittyminen	36
3.4	Tilaratkaisut - tilaohjelma	38
3.4.1	Säilytettävät tilat	40
3.4.2	Uudet tilat	41
3.4.2.1	Palveluasuntoja	41
3.4.2.2	Kahvila	42
3.4.2.3	Muuntojoustava sali	42
3.4.2.4	Kerho- ja harrastetila	43
3.5	Julkisivut ja leikkaus	44
3.6	Rakenne	47
4	LOPPUPÄÄTELMÄ	48
5	LÄHDELUETTELO JA KUVALUETTELO	49
	LIITTEET	53
	Suunnitelmasta laadittu esittelyvihko	
	Tehtävänanto	

Johdanto

Tämän opinnäytetyön aiheena on muutossuunnitelman laatiminen Länsimäen kirkosta monikäyttörakennukseksi. Vantaan Länsimäessä sijaitsevan kirkon toimintaympäristö on muuttunut radikaalisti viimeisen kahdenkymmenen vuoden aikana. Länsimäen kirkon tulevaisuutta joudutaan pohtimaan lähivuosina seurakunnan resurssien supistumisen vuoksi.

Opinnäytetyön aihe on ollut pitkään mielessäni. Koen, että on relevanttia heti alkuun avata lukijalle oma taustani juuri tämän kaltaisen opinnäytetyön tekijänä. Jäljempänä lähestyn aihetta ainoastaan tutkivan rakennussuunnittelijan näkökulmasta. Olen työskennellyt Vantaan seurakuntayhtymässä kirkkomuusikkona 2000-luvun alusta saakka. Kirkkoon liittyvät pohdinnat ovat minulle varsin tuttuja lukuisista tilaisuuksista ja tilanteista, joissa keskusteluteemoina ovat olleet mm. yhteiskunnallinen muutos suhteessa kirkkoon, kirkkokiinteistöjen kunto, taloudelliset resurssit jne.

Loppuvuodesta 2022 päädyin tekemään toiminnallisen opinnäytetyön, jossa Länsimäen kirkko valikoitui kohderakennukseksi.

Kirkko elää murrosaikaa. Erityisesti suurten kaupunkien seurakuntien alueiden väestörakenne muuttuu kiihtyvällä vauhdilla yhä monikulttuurisemmaksi. Samalla kirkon merkitys instituutiona muuttuu jatkuvasti. Seurakuntien väkimäärät laskevat, mikä tarkoittaa seurakuntien

taloudellisten raamien supistumista. Suuri osa Suomen kaupunkialueilla sijaitsevista kirkkoista on rakennettu 1960-1980 luvuilla. Kirkkojen rakenteellinen ikä on tullut vaiheeseen, jossa joudutaan pohtimaan rakennusten tulevaisuutta: korjatako, purkaako vai suunnitellako käyttötarkoitus uudelleen. Viimeisin vaihtoehto on mm. rakennuksen käyttöasteen tehostamisen ja ekologisuuden näkökulmasta mielenkiintoisin ja pohtimisen arvoinen.

Länsimäen kirkko on yksi Hakunilan seurakunnan kirkkorakennuksista. Se sijaitsee Vantaan Länsimäen kaupunginosassa, pienen ostoskeskuksen läheisyydessä, asuinkerrostalojen ympäröimänä. Länsimäen asukasmäärä ei ole merkittävästi muuttunut. Sen sijaan kaupunginosan asukkaiden etninen tausta on muuttunut muuttoliikkeen vaikutuksesta radikaalisti. Samalla kirkkoon kuuluvien osuus alueen väestöstä pienenee jyrkästi. Kirkkorakennuksiin käytetään yhä suurempi osa seurakuntien varoista. Jäsenmäärän laskemisella on suora vaikutus seurakuntien taloudellisiin resursseihin.

Opinnäytetyön tekemistä varten olen saanut käyttööni Länsimäen kirkon piirustuksia monipuolisesti sekä mm. kuntotutkimuksen vuodelta 2012. Yhteyshenkilönä on toiminut kiinteistöjohtaja Timo Kraufvelin. Länsimäen kirkon päiväkirja-aineistoon liittyvissä asioissa on auttanut suntio Sinikka Kurunsaari.

1 TAUSTAA

1.1 Kansankirkko

Kansankirkoksi kutsutaan kirkkokuntia, joihin enemmistö kansasta kuuluu ja joilla on lakiin perustuva erityisasema, kuten verotusoikeus.¹ Suomessa kansankirkon erityisasemaa nauttivat evankelisluterilainen ja ortodoksinen kirkkokunta. Vuoteen 1870 saakka Suomessa toimi valtiokirkkojärjestelmä, jossa kirkko oli valtiollisessa päätöksenteossa kiinteästi mukana. Valtiojärjestelmän purkamisen jälkeen kirkko on toiminut itsenäisenä päätöksentekijänä kirkkoon liittyvissä asioissa. Kahden suuren instituution historiallinen yhteys näkyy kuitenkin selvästi esimerkiksi verotuksessa, juridisessa vihkioikeudessa ja vaikka siinä, että uusi valtioneuvosto aloittaa aina kautensa yhteisellä Jumalanpalveluksella.²

Tässä opinnäytetyössä käsitellään erityisesti evankelisluterilaisen kirkon kirkkorakennuksia 1900-luvun jälkipuoliskolta ja toisaalta vallalla olevaa institutionaalista murrosta, mikä vaikuttaa vahvasti evankelisluterilaiseen kirkkoon.

Historiallinen viitekehys on myös siinä suhteessa opinnäytetyön keskiössä, että kirkkorakennus edustaa perinteisesti lähes yksinomaan rakennusta pyhättönä, uskonnon harjoittamisen paikkana ja kaupunkikuvassa

¹ (EVI, verkkosivusto. 2023. Tietoa kirkosta)

² (Heininen, Simo. Heikkilä, Markku. 2010. Suomen kirkkohistoria. s. 192)

ainoastaan kirkkona. Opinnäytetyön rakennussuunnitteluosuus pyrkii muokkaamaan kohderakennuksen kaupunkikuvallista imagoa koko kaupunginosaa palvelevaksi rakennukseksi ihmisen uskonnollisesta taustasta riippumatta.

Kuva 1. Valtiopäivien avajaisista, Helsingin Tuomiokirkosta vuodelta 2023. Lähes koko Suomen valtiojohto osallistui vapaaehtoiseen avajaisjumalanpalvelukseen.

1.2 Kirkkorakentaminen 1900-luvun jälkipuoliskolla

1900-luvulla koettiin kaksi maailmansotaa. Sotien seurauksena Suomen rakennuskannasta osa tuhoutui. Erityisesti toisen maailmansodan jälkeen jälleenrakentamisen tai uudelleen rakentamisen tarve oli mittava. Saman aikaisesti kaupungistumiskehitys alkoi kiihtyä, jonka seurauksena ihmiset muuttivat entistä useammin maaseudulta kaupunkiin. Kehitys johti mittavaan asuntopulaan jonka vuoksi kaupunkien reunamille kaavoitettiin runsaasti uusia asuinalueita. Hyvin tyypillisesti uusille asuinalueille rakennettiin myös kirkkorakennus.³ Suomen kirkoista varsin mittava määrä onkin rakennettu joko ensimmäisen maailmansodan jälkeen 1920- ja 30-luvuilla ta vielä vilkkaampina kaupunkirakentamisen vuosikymmeninä 1950-luvusta eteen päin⁴.

Anu Järmistön toimittamaan Suomen evankelisluterilaiset kirkot kirjaan on kerätty kaikki Suomessa sijaitsevat kirkot, jotka vuonna 2017 omaavat kirkkorakennuksen statuksen. Suomessa on sen lisäksi mittava määrä erilaisia kappeleita tai seurakuntakeskuksia, joissa toiminta saattaa olla kirkkomaista jumalanpalveluksineen ja kirkkollisine toimituksineen. Kirjan perusteella voidaan todeta, että esimerkiksi pääkaupunkiseudun suurten kaupunkien Helsingin, Espoon ja Vantaan kirkoista yli kaksi kolmasosaa on rakennettu 1950-luvun jälkeen. Yhteensä 61 kirkosta 36 on rakennettu 1950-80 -luvulla.⁵ Tämän aikakauden kirkoissa korjausvelka on mittava.

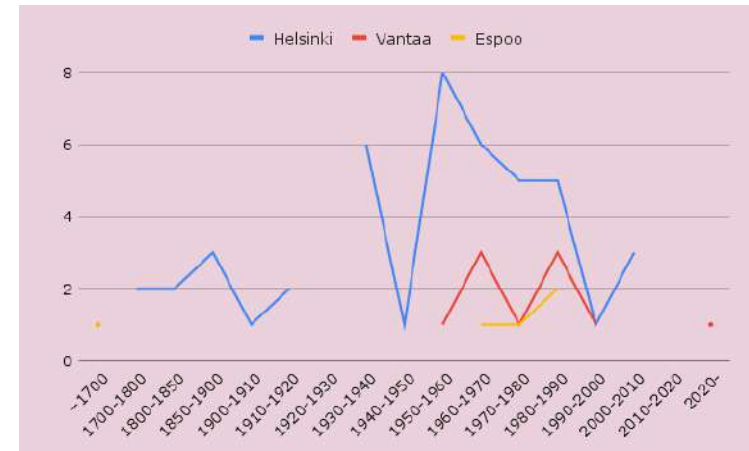
³ (Heininen, Simo. Heikkilä, Markku. 2010. Suomen kirkkohistoria. s.260)

⁴ (Järmistö, Anu. 2017. Suomen evankelis-luterilaiset kirkot.)

⁵ (Järmistö, Anu. 2017. Suomen evankelis-luterilaiset kirkot.)

Länsimäen kirkon kaltainen tilanne koskettaa siis montaa kirkkoa ja seurakuntaa.

Opinnäytetyön tekijä on laatinut Järmistön kirja pohjalta diagrammin, jossa näkyy kirkkorakentamisen ajankohdat pääkaupunkiseudulla.(kuvio 1)

Kuva 2. Diagrammi Helsingin, Espoon ja Vantaan kirkkojen rakentamisvuosista. Pystyakselilla kirkkorakennukset kappalemäärällisesti.⁶

1.3 Yhteiskunnallinen murros

1900 -luvun jälkipuoliskolle saakka Suomessa elettiin vähintäänkin näennäisesti vahvaa yhtenäiskulttuurin aikaa. Monelta osin väestö jakoi samoja arvoja tai ainakin samankaltaisia toimintamalleja eri elämän osa-alueilla. Vaikka esimerkiksi 1960-70 -luvulla haastettiin ja kyseenalaistettiin entistä enemmän perinteisiä arvoja ja yhteisiä normeja, miltei jokainen suomalainen kuului

⁶ (Paukkeri, Juha. 2023. Kirkkorakentamisen tilastot.)

evankelis-luterilaiseen kirkkoon. Kristillisen valtion perinne oli vielä vahvasti voimissaan.⁷

Varsinainen arvomurros ja auktoriteettien kyseenalaistaminen alkoi merkittävästi vallata alaa vuosituhannen vaihteen tienoilla.

1.3.1 Sekularisaatio

Sekularisaatio eli maallistuminen on edennyt vahvasti 2000-luvulla erityisesti läntisessä Euroopassa. Tässä opinnäytetyössä ei käsitellä sekularisaatiota hengellisyyden näkökulmasta, mutta sen kausaalisuutta kirkon toimintaympäristöön on mahdotonta sivuuttaa. Miksi?

Entistä useampi suomalainen ei halua kuulua mihinkään uskontokuntaan tai haluaa määritellä oman uskonnollisuutensa vapaasti⁸. Esimerkiksi Vantaalla uskonnollisiin yhdyskuntiin kuulumattomien osuus aikavälillä 2001-2021 on kasvanut 20 prosentista 45 prosenttiin.⁹

Evankelis-luterilaisten seurakuntien toimintaedellytykset pohjautuvat yhä vahvasti kirkollisverotuloihin. Seurakunnan jäsenmäärän pudotuksella on siis suora vaikutus seurakunnan toimintamäärärahoihin ja kiinteistöjen ylläpitoon.

⁷ (Heininen, Simo. Heikkilä, Markku. 2010. Suomen kirkkohistoria. s. 236)

⁸ (Heininen, Simo. Heikkilä, Markku. 2010. Suomen kirkkohistoria, s. 245)

⁹ (Parviainen, Elina. 2022. Vantaan väestöjulkaisu 2021-2022)

1.3.2 Kirkko instituutiona

Evankelis-luterilainen kirkko on ollut Suomen historiassa merkittävä instituutio ja on sitä toki edelleen. Institutionaalinen painoarvo on pienentynyt viime vuosikymmeninä mm. kirkosta eroamisen ja esimerkiksi yhteiskunnan monikulttuuristumisen ja uskonnollisen moniarvoisuuden seurauksena^{10,11}

Kirkon keskeisin tehtävä on sanoman välittäminen. Osa kirkon keskeistä viestiä on yhteisvastuullisuus, kirkollisella kielellä ilmaistuna diakonia. Diakonia on monipuolista auttamista - laajasti ajateltuna yksi yhteiskunnan perustehtävistä, jonka taustalla on tasavertaisesti jokaisen ihmisen perustarpeiden tyydyttäminen.¹²

Kirkko instituutiona kantaa siis yhteiskuntavastuuta mm. diakoniatyön ja sosiaalisten verkostojensa avulla.¹³

Opinnäytetyön yhtenä keskeisenä tavoitteena on tuottaa yksi näkökulma tai tulkinta siitä, miten rakennussuunnittelun avulla voidaan vaikuttaa kaupunginosan diakoniseen, yhteisvastuulliseen ja sosiaaliseen viitekehykseen siten, että kirkko on siinä kokonaisuudessa yhtenä toimijana.

¹⁰ (Heininen, Simo. Heikkilä, Markku. 2010. Suomen kirkkohistoria, s. 245)

¹¹ (Suomen ev.lut kirkko.2023 Ovet auki- strategia vuoteen 2026, s.22)

¹² (Suomen ev.lut kirkko. 2023. Ovet auki- strategia vuoteen 2026, kohta 3)

¹³ (Heininen, Simo. Heikkilä, Markku. 2010. Suomen kirkkohistoria, s.252)

1.3.3 Monikulttuuristuminen

Suomi monikulttuuristuu jatkuvasti maahanmuuton seurauksena. Osa maahanmuutosta on vapaaehtoista, esimerkiksi työn tai perhesyiden vuoksi. Suuri osa Suomeen tapahtuvasta maahanmuutosta tapahtuu pakon sanelemana, esimerkiksi sodan tai erilaisten humanitääristen katastrofien vuoksi.

Opinnäytetyössä kohdealueena oleva Hakunilan seurakunnan alue, Hakunilan suuralue ja sitä kautta Länsimäen kaupunginosa ovat olleet jo 1990-luvulla Suomen ensimmäisiä pakolaisia vastaanottaneita kaupunginosia. Merkittävä osa alueen vieraskielisistä on siten jo toisen polven maahanmuuttajia. Hakunilan suuralueella monikulttuurisuustyötä on tehty jo vuosikymmenten ajan mm. Hakunilan kansainvälisen yhdistyksen kautta.¹⁴ Länsimäen kirkolla järjestetään jonkin verran monikulttuurisia tilaisuuksia, mutta alueen vieraskielisen väestön määrään suhteutettuna varsin vähän¹⁵. Opinnäytetyön rakennussuunnitelmalla pyritään luomaan kohtaamispaikka, jossa eri taustaiset ihmiset voivat luontevasti kohdata.

1.4 Länsimäen kirkko

Opinnäytetyön kohderakennus, Länsimäen kirkko sijaitsee Vantaan eteläisimmässä kaupunginosassa, Länsimäessä, osoitteessa Kerokuja 9. Kirkko on rakennettu vuonna

¹⁴ (Paalijärvi, Jyrki. HKY:n tuulet, nro 1/2010. s.8)

¹⁵ (Länsimäen kirkon päiväkirja, 2016-2023)

1986, sen arkkitehteina ovat toimineet Alicja ja Paavo Sollamo.¹⁶

Kirkon kantavana rakenteena on betonirunko. Julkisivut ja suurin osa rakennuksen sisäpinnoista on paikallaan muurattua punatiiltä. Rakennuksessa on kellarikerros ja kaksi maanpäällistä kerrosta. Kerrosala on 807,5 m². Kokonaispinta-ala on noin 1200 m².¹⁷ Kirkkorakennus on Vantaan seurakuntayhtymän omistuksessa, haltijana ja rakennuksen pääkäyttäjänä Hakunilan seurakunta.

Kuva 3. Länsimäen kirkko on asuinrakennusten ympäröimä

¹⁶ (Vantaan seurakunnat. 2023. Länsimäen kirkko.)

¹⁷ (Länsimäen kirkko, rakennuspiirustukset. 1986)

TUTKIMUS

1.5 Tutkimusongelma

Opinnäytetyön tutkimusongelmana on Länsimäen kirkon tulevaisuuteen liittyvät kysymykset. Hakunilan seurakunnalla ja Vantaan seurakuntayhtymällä ei ole taloudellisia resursseja säilyttää rakennusta nykyisen kaltaisella mallilla. Ongelma toistuu tänä päivänä monessa suomalaisessa kaupunkiseurakunnassa, joten aihe on varsin ajankohtainen.¹⁸

Ensinnäkin Länsimäen kirkko edustaa 1980-luvun rakennustekniikkaa ja siihen ei ole tehty mitään suurempia peruskorjauksia olemassaolonsa aikana. Kirkko on näin ollen rakennuksena elinkaaren vaiheessa, jossa lähivuosina mm. talotekniikka vaatii perusparannuksen. Rakennuksen energiatehokkuus on heikko nykystandardeihin verrattuna¹⁹.

Toinen, vielä merkittävämpi seikka on Länsimäen alueen väestöpohjan hyvin radikaali muutos viimeisen 20 vuoden aikana. Vieraskielisten osuus on Länsimäen väestöstä jo noin 50%.²⁰ Vain pieni osa vieraskielisistä kuuluu evankelisluterilaiseen kirkkoon. Koko Suomessa vieraskielisistä neljä viidestä on uskontokuntiin

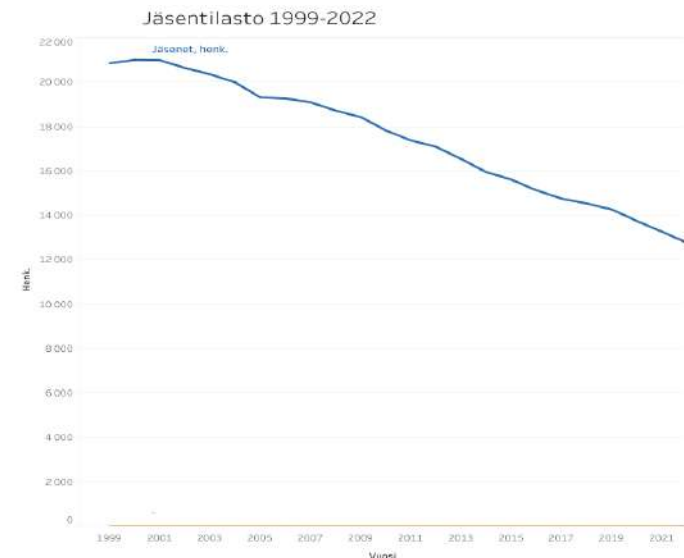
¹⁸ (Pirhonen, Matti. 2017. Kotimaa lehti. Artikkel, 27.4. 2017: Seurakunnat joutuvat vähentämään kiinteistöjään rajusti)

¹⁹ (Rakennuslaki, 1010/2017)

²⁰ (Parviainen, Elina. 2022. Vantaan väestöjulkaisu 2021-2022)

kuulumattomia²¹. Evankelisluterilaisen seurakunnan toimintamäärärahat ovat suoraan verrannollisia jäsenmäärään.

Kolmas seikka on Länsimäen nettomuuttohäviö ja alueelle jäävän kantasuomalaisen väestön ikääntyminen. Länsimäki tarvitsee lisää ikäihmisille soveltuvia asumismuotoja.

Kuva 4. Diagrammista nähdään Hakunilan ev.lut seurakunnan jäsenkehitys ajalla 1999-2021. Jäsenmäärä on pudonnut vuoden 2001 noin 21000 jäsenestä hieman alle kolmeentoistatuhanteen²².

²¹ (Suomen ev.lut kirkko. 2023. Ovet auki- strategia vuoteen 2026. s.22)

²² (Suomen ev.lut. kirkko. 2023. Jäsentilastot 1999-2022)

1.6 Opinnäytetyön tavoite ja rajaus

Opinnäytetyön tavoitteena on luoda muutossuunnitelma Länsimäen kirkosta monikäyttörakennukseksi.

Rakennussuunnitelman tulisi:

- olla alueen kaupunkikuvallista ilmettä kohottava
- edustaa korkeatasoista arkkitehtuuria
- tuottaa rakennus, mikä palvelee koko alueen väestöä, ihmisen taustasta riippumatta

Evangelisluterilainen seurakunta omistaa edelleen rakennuksen ja toimii yhtenä rakennuksen käyttäjänä. Rakennussuunnitelmassa tulee huomioida tilaohjelma, mikä rakennukseen vähintään tarvitaan (kts. luku 4.4.).

Rakennukseen voidaan suunnitella 1 tai 2 lisäkerrosta. Tavoite kerrosala on 1200-1300 m² nykyisen 807 m²:n sijaan.

Toiminnallisen opinnäytetyön rajaaminen tulee tehdä kahdella eri osa-alueella. Ensimmäinen on tutkimuksellinen ja toinen toiminnallinen osa-alue.

Tutkimuksellinen osa on tässä opinnäytetyössä siinä suhteessa hyvin merkittävä, että kohderakennuksena on kirkkorakennus, mikä on suunniteltu aikanaan hyvin toisenlaiseen alueelliseen toimintaympäristöön nykyiseen tilanteeseen verrattuna. Siksi tutkimuksellinen vaihe painottuu merkittävästi alueen väestöanalyysiin ja

kyseisen kirkon päiväkirja-aineiston pohjalta tehtyyn tilojen käyttöanalyysiin. Kirkkorakennuksen muutossuunnitelman kaupunkikuvallista merkitystä tarkastellaan verrokkitutkimuksen avulla.

Toiminnallinen osuus koostuu rakennussuunnittelusta, jossa Länsimäen kirkosta laaditaan luonnostasoinen muutossuunnitelma kirkosta monikäyttörakennukseksi.

Suunnitelma ei ota kantaa erikseen paikoitusalueeseen, koska nykyinen paikoitusjärjestely toimii myös uudessa suunnitelmassa. Ennalleen jätettävät tilat kuvataan suunnitelmissa olemassa olevien piirustusten mukaisesti. Vanhat, ennalleen jätettävien osien julkisivut esitetään myös yleisluonteisesti. Toiminnallinen rakennussuunnitelma esitetään vaakasuuntaisessa A3 vihkomuodossa.

1.7 Tutkimusteoria

Tutkimusmenetelmänä tässä opinnäytetyössä käytetään ensisijaisesti *kvalitatiivista* lähestymistapaa, jossa ilmiön ymmärtäminen on keskeisessä roolissa. Ilmiöllä tarkoitetaan tässä alueellisen rakennemuutoksen ymmärtämistä ja sen suhdetta kirkkorakennukseen. Kirkkorakennuksen muuttamiseen liittyvissä kysymyksissä sosiaaliset ja emotionaaliset näkökulmat ovat merkittäviä²³. *Kvantitatiivista* osuutta tutkimuksessa ovat väestötilastoista sekä kohderakennuksen päiväkirjamerkinnoista esille nousevat faktat.

²³ (Oranen, Mika. 2020. Pro Gradu -tutkielma, "Ja Jumalaa ei voi tuhota" s.2)

1.8 Verrokkitutkimus

Kirkkojen purkaminen ja käyttötarkoituksen muuttaminen ovat varsin tuoreita toimenpiteitä Suomessa. 2010 -luvulta lähtien, erityisesti suurissa kaupungeissa on kuitenkin jouduttu entistä useammin tilanteisiin, joissa jonkin kirkkorakennuksen kohtaloa on jouduttu miettimään. Tilanne on niin uusi, että purku-uhan alaisten kirkkojen luomia merkitystä ei ole juurikaan tutkittu²⁴.

Vuonna 2020 julkaistussa Mika Orasen Pro gradu -tutkielmassa "Paloheinän kirkon ja sen purku-uhan luomat merkitykset lähiyhteisön asukkaille" ilmenee hyvin se, miten kirkkorakennus ei ole alueen asukkaille vain jokin rakennus muiden joukossa. Riippumatta ihmisen uskonnollisesta taustasta kirkkorakennus koetaan yleisesti merkittäväksi ja arvokkaaksi osaksi kaupunkiympäristöä. "Kirkkorakennus rakennuksena rakennetussa ympäristössä liittyy sen ihmisen arkeen, ilman että kirkkorakennus luo pyhään tai uskoon liittyviä merkityksiä²⁵."

Orasen tutkimuksesta käy ilmi, miten Paloheinän kirkon purku-uhka sai aktivoitumaan eräänlaisen vastarintaliikkeen, johon osallistui keskenään uskonnollisilta mielipiteiltään hyvin poikkeava ihmisjoukko. Yhdistävänä tekijänä oli kirkon purkamisen vastustaminen.

Kirkkorakennus kantaa vahvaa imagoa kirkollisena rakennuksena riippumatta siitä, mitä rakennuksessa

²⁴ (Oranen, Mika. 2020. Pro Gradu -tutkielma, "Ja Jumalaa ei voi tuhota" s.16)

²⁵ (Oranen, Mika. 2020. Pro Gradu -tutkielma, "Ja Jumalaa ei voi tuhota" s.14)

todella tapahtuu. Paloheinän kirkon tapauksessa kirkkoa ei purettu, vaan siihen tehtiin käyttötarkoituksen muutos. Nykyisin kirkon tiloissa toimii hoitokoti²⁶.

Kuva 5. Paloheinän entisen kirkon kirkkosali hoitokodin harjannostajaisissa. Kuva Jani Laukkanen.

1.9 Miksi kirkko pitäisi säästää

Skotlantilaisen The Scottish Civic Trustin julkaisemassa teoksessa "New Uses For Former Church Buildings" käsitellään kirkkorakennusten säilyttämistä ja käyttötarkoituksen muuttamista monipuolisesti.²⁷ Aihetta käsitellään sekä teoreettisesti että esimerkkien kautta. Skotlannissa edellä kuvatut teemat ovat olleet keskustelussa huomattavasti aiemmin, kuin Suomessa.

²⁶ (Kirkko ja kaupunki, 22.1.2016)

²⁷ (The Scottish Civic Trust. 2006. Why Save A Church Buildings. s.6)

The Scottish Civic Trustin kirjassa esitetään kuusi eri näkökulmaa kirkkorakennusten merkityksistä ja syistä kirkkojen säilyttämisen puolesta:

1. *historiallinen merkitys*. Rakennus edustaa jatkuvuutta. Alueen historiaa voidaan peilata kirkon kautta.
2. *esteettiset ja arkkitehtoniset arvot*. Monet kirkot ovat esimerkkejä tietynlaisesta arkkitehtonisesta tyylistä ja aikakaudesta.
3. *kaupunkikuvallinen arvo*. Kirkot ovat tunnistettavia maamerkkejä ja tärkeä osa kaupunkikuvaa. Ne syventävät usein alueen kaupunkikuvallista luonnetta ja lisäävät kaupunkiympäristön ymmärtämistä.
4. *sosiaalinen arvo*. Kirkkorakennuksiin linkittyy usein ihmisten henkilökohtainen historia mm. erilaisten elämän taitekohtien kautta.
5. *yhteisöllinen arvo*. Erityisesti kriisitilanteissa kirkkojen yhteisöllinen arvo korostuu.
6. *elinkaariarvo*. Rakentaminen vaatii aina taloudellisia resursseja ja materiaalisia resursseja.²⁸ Ekologinen näkökulma voi olla jo itsessään syy säilyttää rakennus.

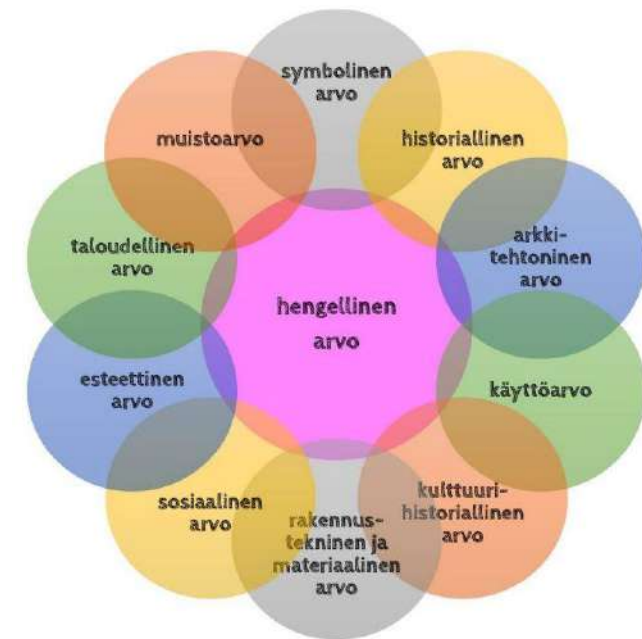
Länsimäen kirkon tilanteessa kaikki edellä esitetyt kuusi näkökulmaa ovat relevantteja ja huomionarvoisia asioita.

Näiden arvojen tunnistaminen ei kuitenkaan vielä pysty tarjoamaan vastausta taloudelliseen ongelmaan: mitä

²⁸ (The Scottish Civic Trust. 2006. Why Save A Church Buildings. s.6)

tehdä, jos ei ole varaa, taloudellisia resursseja säilyttää kirkkorakennusta?

Suomessa - Skotlantilaisen The Civic Trustin tavoin - kirkkohallitus muodosti 2017 työryhmän, jonka tehtäväksi annettiin miettiä ratkaisuja kirkkotilojen kehittämisestä yhteisöjen keskuksiksi. Työryhmän perustamisen yhtenä pontimena oli tässä opinnäytetyössä esiintyvä kysymys kirkkorakennuksen tulevaisuudesta taloudellisten resurssien supistuessa. Työryhmän työskentelyn tuloksena syntyi kirja "Saman katon alle".²⁹

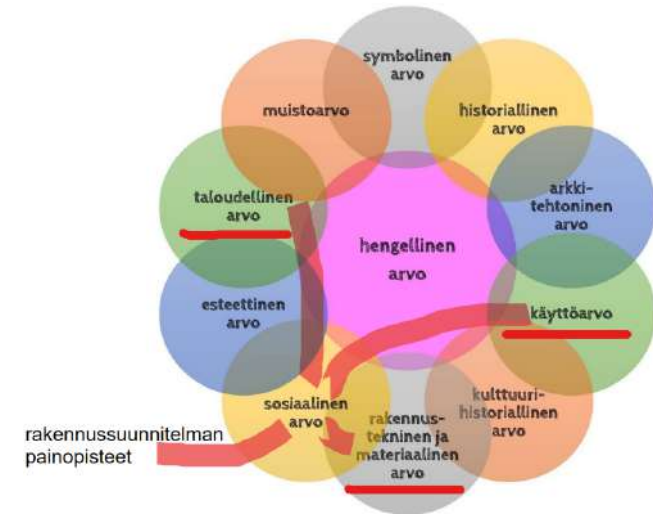
²⁹ (Kirkkohallitus.Työryhmä.2019. Saman katon alle. s.33)

Kuva 6. Kuvakaappaus kirjasta "Saman katon alle". Työryhmä on muotoillut kirkkorakennuksen arvoon vaikuttavat tekijät erilaisten teemojen alle.

Kirjassa otetaan kantaa esimerkiksi tilanteeseen, jossa seurakunnalla on historiallisesti arvokas kirkkorakennus sekä seurakuntatalo, eikä seurakunnalla ole taloudellisia resursseja säilyttää molempia. Kirjassa seurakuntaa kehoitetaan pohtimaan, voisiko seurakuntatalosta luopua kokonaan ja kehittää kirkkorakennuksesta monikäyttöisempi tila. Näin saataisiin kohdennettua taloudelliset resurssit yhteen kiinteistöön.

Länsimäen kirkko on ainoa kirkollinen tila Länsimäen kaupunginosassa. Sen vuoksi tässä opinnäytetyössä halutaan löytää vastaus, miten kirkkorakennus olisi mahdollista säilyttää, mutta samalla lisätä sen käyttöarvoa. Siitä syystä opinnäytetyön rakennussuunnitelmassa keskitytään arkkitehtonisen lähestymiskulman lisäksi erityisesti kuvassa x esitettyjen kolmen materiaalsen teeman ympärille, sosiaalisen näkökulman kautta.

* * *

Kuva 7. Opinnäytetyön rakennussuunnitelman painopisteet.

1.10 Referenssiaineisto

Suomesta on vaikeaa löytää referenssikohteita, joissa kirkko olisi suunnitelmallisesti muutettu monikäyttörakennukseksi. Viime vuosina erityisesti Helsingissä on luovuttu useista kirkkokiinteistöistä kokonaan, kuten Paloheinän kirkon tapauksessa. Tässä opinnäytetyössä muutos suunnitelman läpikäyneeiksi referenssikohteeksi valikoitui Genezarethkirchen Berliinistä, Saksasta.

1.10.1 Genezarethkirchen, Berliini

Berliinissä sijaitseva Genezarethkirchenin historiassa on samankaltaisuuksia Länsimäen kirkon kanssa suhteessa väestöpohjan radikaaliin muuttumiseen.

Käyttötarkoituksen muutoksen jälkeen erityisesti kahvila ja ravintolatoiminta herättivät uneliaan kaupunginosan henkiin. Kirkkorakennuksesta ja siihen liittyvästä ravintolasta tuli muutostyön jälkeen asukkaiden kokoontumispaikka uskonnollisesta taustasta riippumatta.

Kirkkotila on edelleen kirkollisessa käytössä, mutta salia saatetaan hyödyntää esimerkiksi erilaisten kulttuuritapahtumien performanssi-tilana.³⁰³¹

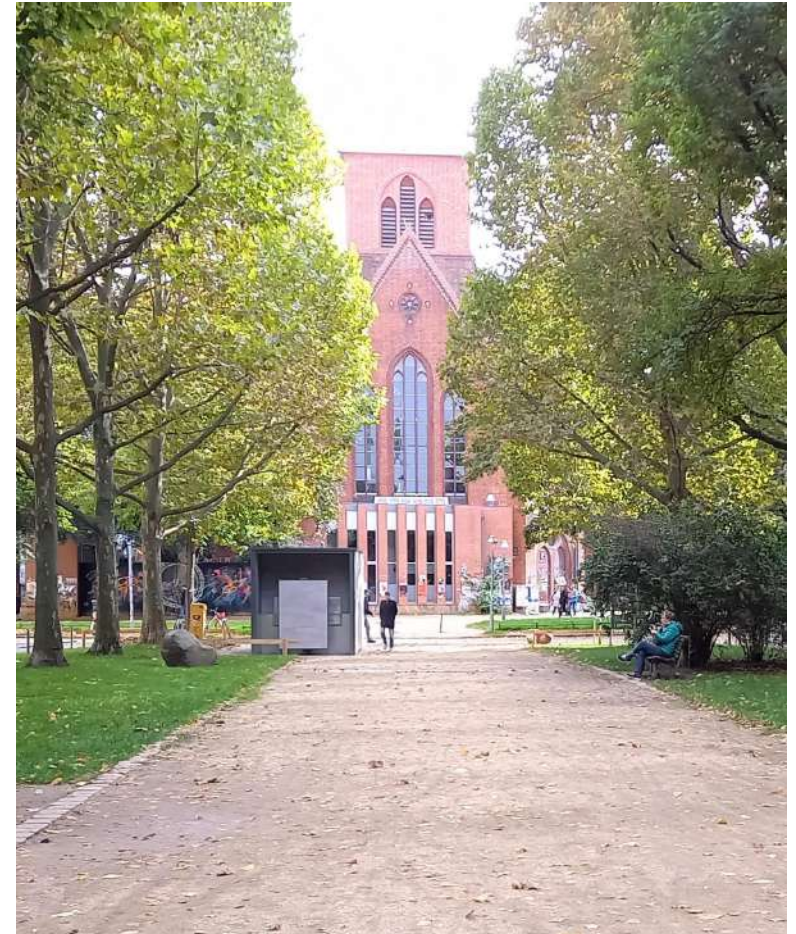
Länsimäen kirkon muutossuunnitelmassa hyödynnetään Genezarethkirchenin kokemuksia julkisten ravintola- ja kahvilatoimintojen sijoittamisesta kirkkorakennuksen yhteyteen.

Kuva 8. Berliinissä sijaitsevan Genezarethkirchenin terassialue.

³⁰ (Verkkosivusto.neukoelln-evangelisch.de. 2023)

³¹ (Henkilökohtaiset keskustelut ja havainnot paikan päällä. 2022)

Kuva 9. Genezarethkirchen sijaitsee Schillerkiezin kaupunginosassa. Kirkko edustaa uusgoottilaista arkkitehtuuria. Ruutuasemakaavaan pohjautuvassa kaupunginosassa kirkko sijaitsee kaupunginosan pääakseleiden keskuksessa.

1.10.2 Tikkurilan kirkko, Vantaa

Tikkurilan kirkko on yksi Suomen uusimmista kirkoista. Sen ovat suunnitelleet OPEAA arkkitehdit Anssi Lassilan johdolla. Kirkko on avattu vuonna 2021. Kirkko toimii eräänlaisena monitoimirakennuksena Tikkurilan kaupunginosan keskustassa. Kirkossa on kirkollisen toiminnan lisäksi kahvila(kuva 11) sekä runsaasti erilaisia ryhmä- ja toimistotiloja.³²

Kahvila on hyvin suosittu ja se on onnistuttu tuomaan hyvin osaksi kaupunkitilaa. Kahvila toimii ikään kuin välitilana katutilan ja kirkkotilan välissä. Satunnaisen ohikulkijan on helppoa poiketa kahvilaan kokematta erityisesti menevänsä kirkkotilaan.

Kuva 10. Tikkurilan kirkon sisäänkäynnistä. Kahvila sijaitsee välittömästi pääsisäänkäynnin vieressä.

Maantasokerroksen aukotus luo kaupunkikuvaan lämpöä ja ilmavuutta. Kahvilan lasiseinä häivyttää ulko ja sisätilan rajapintaa. Sisäänkäynnin ja kahvilan kohdalla sisäänvedetty massa korostaa vaikutelmaa yhteisestä kaupunkitilasta.

Sisäntuloaulaan muodostuu valo- ja näkymäkseli sisäpihan ja kadun välille(pohjapiirustus ja kuva 10). Aula luo vaikutelman eräänlaisesta rakennuksen läpäisevästä kujasta. Alakaton korkeuden vaihtelu luo aulaan jännittävän tilasarjan.

Eryteisesti Tikkurilan kirkon sisäntuloaulan ja kahvilan tuomio kokemuksia hyödynnetään opinnäytetyön rakennussuunnitelmassa.

Kuva 11. Näkymä Tikkurilan kirkon pääaulasta. Rakennuksen läpi tulviva luonnonvalo luo aulaan viihtyisän tunnelman.

³² (Vantaan seurakunnat. 2023. Tikkurilan kirkko)

Kuva 12. Näkymä Tikkurilan kirkon kahvilasta. Suuret ikkunat häivyttävät sisä- ja katutilan rajapintaa. (kuva. Tikkurilan seurakunta)

1. kerros

- 1 Entrance
- 2 Service desk / info point
- 3 Lobby area / shared space
- 4 Café
- 5 Children's nook
- 6 Sacristy
- 7 Church hall
- 8 Church hall – additional space
- 9 Church – workshop space
- 10 Storage
- 11 Locker room area
- 12 Toilets
- 13 Recess room
- 14 Access to kitchen
- 15 Kitchen
- 16 Storage for movable furniture
- 17 Side space for the café
- 18 Technical space
- 19 Inner courtyard
- 20 Garbage

Kuva 13. Tikkurilan kirkon ensimmäisen kerroksen pohjapiirros. Nr 3 on aulatila. Aula läpäisee koko rakennuksen. Nr 4 kahvilatila. Kahvila on välittömästi pääsisäänkäynnin yhteydessä. Rakennuksen seinälinja työntyy sisäänkäynnin kohdalta rungon sisään ja korostaa siten sisäänkäyntiä. (kuva. Betoni-lehti 2/2021)³³

Länsimäen kirkon muutos suunnitelmassa hyödynnetään Tikkurilan kirkon tapaan läpinäkyvyyttä ja kahvila sijoitetaan katutasoon, sisäänkäynnin läheisyyteen.

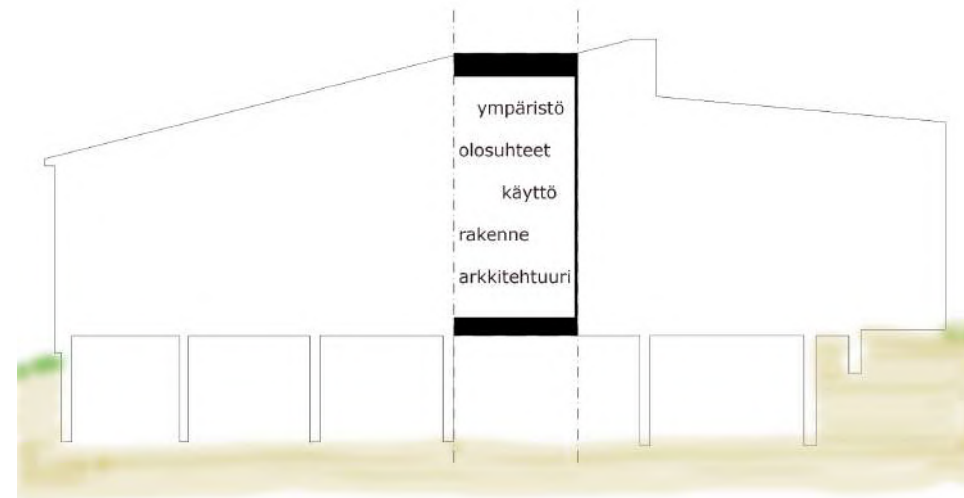
³³ (Betoni-lehti nr 2/2021. Kaupunkilaisten uusi kohtaamispaikka -artikkeli)

2 ANALYYSI

Kuva 14. Rakeisuuskartta Länsimäen kirkon ympäristöstä. Vaalean harmaa, Helsinkiä, tummanharmaa, Vantaata.

Länsimäen kirkko sijaitsee lähellä Vantaan ja Helsingin rajaa. Rakeisuuskartasta (kuva 13) voidaan havaita, miten kirkkorakennus ammentaa orientaationsa laajemmasta kaupunkirakenteesta.

Kuva 15. Länsimäen kirkon hahmo

2.1 Tonttianalyysi

Länsimäen kirkko sijaitsee hyvin ahtaalla tontilla, länsi-lounaaseen viettävän kallion laella. Rakennus täyttää nykyisellään suurimman osan tontista. Tontin pohjois- ja länsireunaa rajaa tiilimuuri.

Tontin luoteiskulmassa sijaitsee pienehkö, kiilamainen rakentamaton alue. Kirkkosalin alttarialueen ikkunat aukeavat tälle alueelle. Olemassa olevilla rakenteilla on onnistuttu hyvin rajaamaan kyseinen tontin osa siten, että alttarin edusta säilyy rauhallisena tiivistä, ympäröivästä kaupunkirakenteesta huolimatta.

2.1.1 Näkymät, valo-olosuhteet, kasvillisuus

Kirkkorakennus sijaitsee ympäröivään maastoon nähden erinomaisessa paikassa. Aurinko pääsee paistamaan tontille koko päivän ajan. Tontin länsipuolella oleva puusto varjostaa sopivasti mm. rakennuksen ylikuumenemisen näkökulmasta. Valo pääsee puustosta huolimatta hyvin rakennuksen ikkunoista sisään. Puusto ei myöskään varjosta rakennuksen kattopintaa, joten mahdolliset aurinkokeräimet saavat maksimaalisen valon.

Kirkon tontilla on vain vähän kasvillisuutta, koska tontti on lähes yksinomaan avokalliota.

Kuva 16. Analyysikuva. Parhaat näkymät aukeavat etelään päin rakentamattomalle avokallioalueelle.

2.1.2 Saapuminen tontille

Länsimäen kirkolle pääsee saapumaan ajoneuvoilla vain yhtä reittiä, idän suunnasta, Kerokujaa pitkin. Kirkon oma paikoitusalue sijaitsee kirkon eteläpuolella.

Julkisen linja-autoliikenteen reitti kulkee kirkon kautta.

Kevyen liikenteen saapuminen on mahdollista kolmesta ilmansuunnasta.

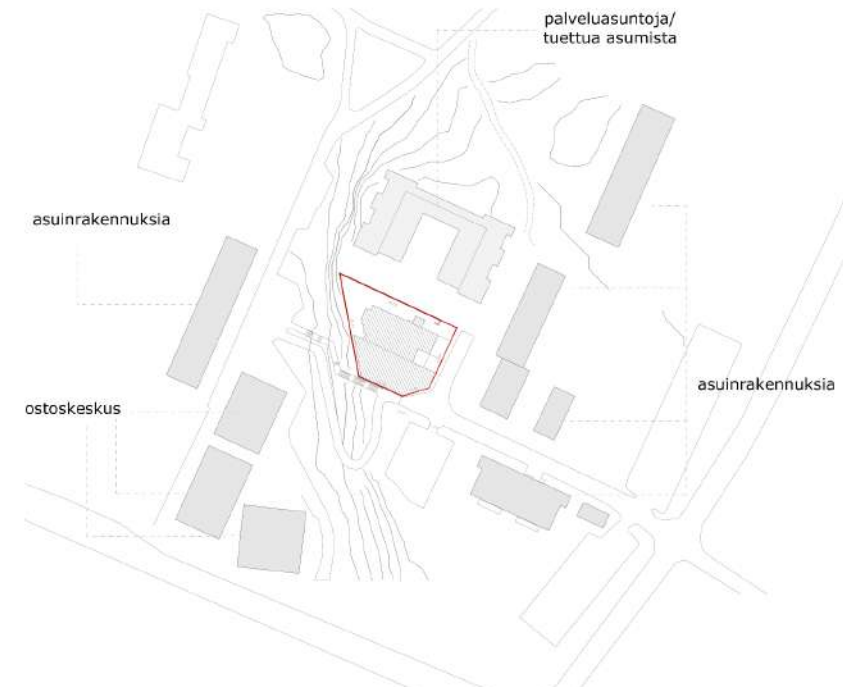

Kuva 17. Analyysikuva. Länsimäen kirkon ympäristö ja sinne saapuminen.

2.1.3 Ympäröivä rakennuskanta

Kirkkorakennus on asuinalueen keskellä. Kirkkoa ympäröivät asuinkerrostalot ovat 1970-, 90- ja 00-luvuilta. Rakennusten värimaailma vaihtelee harmaasta pesubetonista vaaleisiin pastellin sävyihin.

Lounaassa sijaitsevalle ostokeskukselle kulkee vilkkaasti liikennöity jalankulkuväylä kalliorinteen alla, kirkon länsipuolella.

Kuva 18. Analyysikuva. Länsimäen kirkkoa ympäröi asuinrakennukset.

Kirkon sisääntulon vieressä on suurehko maakivi tai kalliokohouma, mikä toimii hyvänä tilan rajaajana katualueen ja tontin välillä.

Kuva 19. Nykyinen pihapiirros. Kirkon piha on pääsääntöisesti avokalliota. Rakennetut pinnat ovat kokonaisuudessaan pihakiveystä.

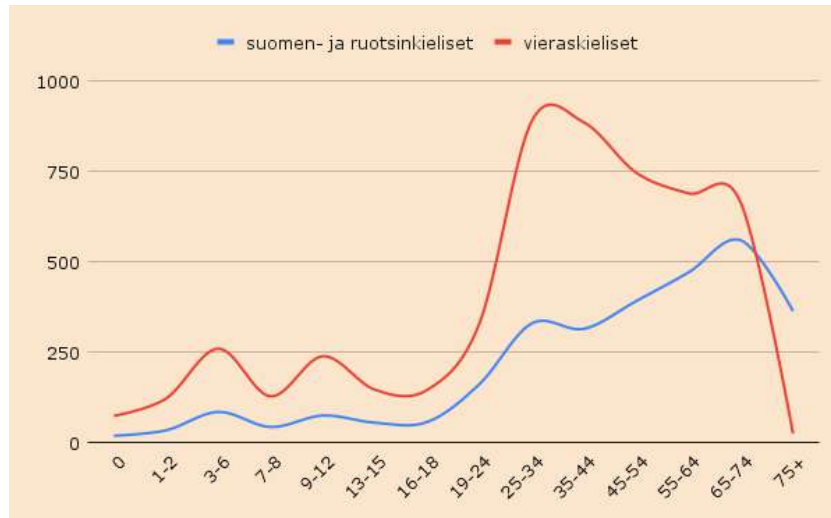
2.2 Länsimäen väestöanalyysi

Länsimäen kaupunginosa kuuluu Hakunilan suuralueeseen, mikä on yksi Vantaan suurimmista asukaskeskittymistä. Hakunilan suuralueella asuu hieman yli 30000 asukasta, joista vuonna 2021 Länsimäessä asui 5712.³⁴ Länsimäen asukkaista noin puolet on vieraskielisiä(2022), kun vuonna vastaava osuus oli 5%.

Vieraskielisten ikäjakauma poikkeaa merkittävästi suomen- tai ruotsinkieliseen väestöön verrattuna. Kuvassa 19 näkyy Länsimäen alueen suomen- ja ruotsinkielisten ikärakenne sinisenä kuviona ja vieraskielisten punaisena kuviona.

Vieraskielisissä, biologisessa lisääntymisiässä olevien, 25-40 -vuotiaiden osuus on varsin suuri. Samoin alle 10 -vuotiaiden lasten osuus on merkittävästi korkeampi, kantaväestöön verrattuna.

³⁴ (Parviainen, Elina. 2022. Vantaan väestöjulkaisu 2021-2022)

Kuva 20. Länsimäen alueen asukasmäärät ikä- ja kieliryhmittäin. Juha Paukkeri ³⁵

Huomionarvoista on myös suomen- ja ruotsinkielisen väestön yli 65-vuotiaiden määrä. Hakunilan suuralueen väestötilasto, kuva 20, osoittaa, että yli 65-vuotiaiden määrä koko väestöön suhteutettuna on jatkuvasti noussut. Erityisen ripeää kasvu on ollut viimeisen kahdenkymmenen vuoden aikana. Väestön vanheneminen vaatii lisääntyvässä määrin ratkaisuja ikäihmisten asumiseen liittyviin kysymyksiin.

³⁵ (Parviainen, Elina. 2022. Vantaan väestöjulkaisu 2021-2022)

Taulukko 2. Vantaan väestön ikärakenne suuralueittain 1970–2021

Alue ja ikä (%) / vuosi	1970	1980	1990	2000	2010	2020	2021
Vantaa	82 991	132 136	154 893	178 471	200 055	237 231	239 206
Yhteensä (%)	100	100	100	100	100	100	100
0–6-vuotiaat	14	11,9	10	9,8	9,1	7,8	7,6
7–15-vuotiaat	15,8	14,1	12,2	11,9	10,4	10,5	10,4
16–64-vuotiaat	65,8	69	71,8	70,2	68,4	66,2	66,2
65+ -vuotiaat	4,5	5,1	6,1	8,2	12,1	15,5	15,7
Hakunilan suuralue	8 874	20 204	26 367	29 064	28 934	30 571	30 374
Yhteensä (%)	100	100	100	100	100	100	100
0–6-vuotiaat	15,7	13,6	11,4	10,5	9,1	8,2	8,0
7–15-vuotiaat	15,7	15,8	13,7	12,9	11,1	11,1	11,1
16–64-vuotiaat	64,8	66,8	70,7	70,5	68,9	64,3	64,3
65+ -vuotiaat	3,7	3,7	4,1	6	10,8	16,3	16,6

Lähde: Tilastokeskus

Kuva 21. Kuvakaappaus Vantaan väestöjulkaisusta 2022³⁶. Hakunilan suuralueella yli 65 -vuotiaiden osuus väestöstä on noussut kahdessa kymmenessä vuodessa 6 prosentista lähes 17 prosenttiin.

2.3 Kirkon tilojen käyttöanalyysi

Merkittävä toimintaympäristön muutos ei ole voinut olla vaikuttamatta Länsimäen kirkon toimintaan ja käyttöasteeseen. Opinnäytetyöntekijä on selvittänyt tilaisuuksien määrää, osallistujien määrää sekä kirkon käyttöastetta yleisesti. Tutkimusaineistoina on käytetty Länsimäen kirkon päiväkirjoja (kuva 21) vuosien 2000–2022 ajalta. Päiväkirja-aineiston perusteella opinnäytetyön tekijä on luonut graafit, joiden perusteella voidaan todeta kirkon käyttöasteen laskeminen seurakunnan jäsenmäärän laskemisen kaltaisena trendinä.

³⁶ (Parviainen, Elina. 2022. Vantaan väestöjulkaisu 2021-2022)

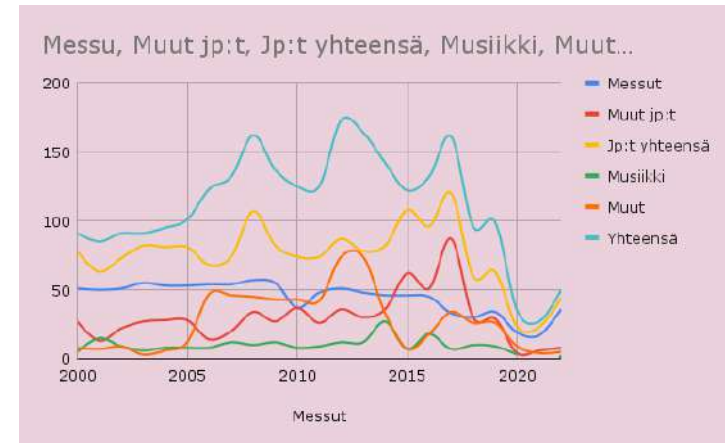
Kuva 22. Ote Länsimäen kirkon päiväkirjasta ajalta 2000-2022. Opinnäytetyön tekijä on luonut päiväkirjamerkintöjen pohjalta tilastograafit.

Kuva 23. Kirkolliset toimitukset Länsimäen kirkossa vuosina 2000-2022.³⁷

³⁷ (Paukkeri, Juha. 2023. Länsimäen kirkon kirkolliset toimitukset ajalla 2000-22)

Kuvassa 22 oleva graafi kertoo mm. sen, että Länsimäen kirkossa pidettyjen kirkollisten toimitusten - erityisesti kirkkokasteiden määrä on laskenut merkittävästi vuosituhaten alusta vuoteen 2022. Länsimäen kirkko ei ole ollut koskaan suosittu vihkikirkko. Myöskään hautajaisia ei ole vuositasolla, kuin yksittäisiä kertoja.

Kuva 24. Avoimet tilaisuudet Länsimäen kirkossa vuosina 2000-2022.³⁸

Graafi kertoo kirkollisten avoimien tilaisuuksien määrän ajalla 2000-2022. Avoimia tilaisuuksia ovat esimerkiksi kaikki jumalanpalvelukset, erilaiset puhetilaisuudet sekä konserttitilaisuudet.

Tilaisuuksien kokonaismäärä vaihtelee merkittävästi ajanjakson aikana. Vuoden 2007 tienoilla oleva tilaisuuksien määrän merkittävä kasvu selittyy pääasiassa

³⁸(Paukkeri, Juha. 2023. Länsimäen kirkon tilaisuudet ajalla 2000-22)

aktiivisen työntekijän rekrytoinnin seurauksena. Nuorisotyön osittainen siirtyminen Vaaralan kirkosta Länsimäkeen näkyy 2010-luvun alkupuoliskolla. Vuoden 2017 tilaisuuksien määrän kasvu selittyy Hakunilan kirkon kellarikerroksen korjaustöillä, jolloin mm. nuorten messut ja isokoulutus järjestettiin viikottain Länsimäessä.

Koronapandemia näkyy 2020 tienoilla merkittävänä laskuna tilaisuuksien määrässä.

On tärkeää mainita, että tilastoissa ei näy Länsimäen kirkossa järjestetyt muskarihetket ja puuroperjantain tilaisuudet, mitkä ovat erittäin merkittäviä kävijätilastojen näkökulmasta.

Käyttöasteanalyysin yhteenveto

Yleisesti voidaan todeta, kausivaihteluista huolimatta, että tilaisuuksien määrät ovat laskeneet erityisesti 2010 luvun alusta eteenpäin. Seurakunnan jäsenmäärän lasku näkyy pitkällä aikavälillä kirkon käyttöasteen laskuna.

2.4 Länsimäen kirkon rakenteellinen analyysi

Länsimäen kirkko on rakennettu 1980 -luvun yleisten rakennustapojen ja -normien mukaisesti. Betoninen kantava runko on hyvässä kunnossa³⁹. Ulkoseinät kannattelevat välipilarien ja palkkien kanssa betonisia

välipohjia ja betonista yläpohjaa. Väli- ja yläpohjarakenteet on toteutettu osittain ontelolaatoilla ja osin paikallaanvalu -menetelmällä.

Kellarin ulkoseinien maanpäälliset osat ovat pinnoittamatonta betonia. Erityisesti länsi- ja eteläseinustoilla betonipinta on osittain eroosion rapauttamaa.

Julkisivut ovat pääsääntöisesti puhtaaksimuurattua punatiiltä, osittain punaista tiililaattaa. Tiiliverhous on suurimmaksi osaksi hyvässä kunnossa.

Ekologisesta näkökulmasta ongelmana on rakennuksen energiatehokkuus. Ulkovaipan lämmöneristävyyskyky on vain osia nykystandardeihin verrattuna. Alapohjan eristävyys on kaikkein heikoin. Kellarikerroksen varatilan käyttöönoton yhteydessä alapohjan lämmöneristävyysarvoja voidaan parantaa huomattavasti.⁴⁰

Kerroskorkeus on merkittävä rajoittava tekijä avoimempien julkisten sisätilojen luomiseksi (kuva 25). Kirkon sisääntulokerros on kerroskorkeudeltaan vain 3200mm, mikä vaikeuttaa nykyaikaisen talotekniikan asentamista vanhan runkorakenteen yhteyteen.⁴¹

³⁹ (Länsimäen kirkon kuntoarvio. 2012)

⁴⁰(YM asetus1010/2017)

⁴¹ (Rakennuspiirustukset, Länsimäen kirkko. 1986)

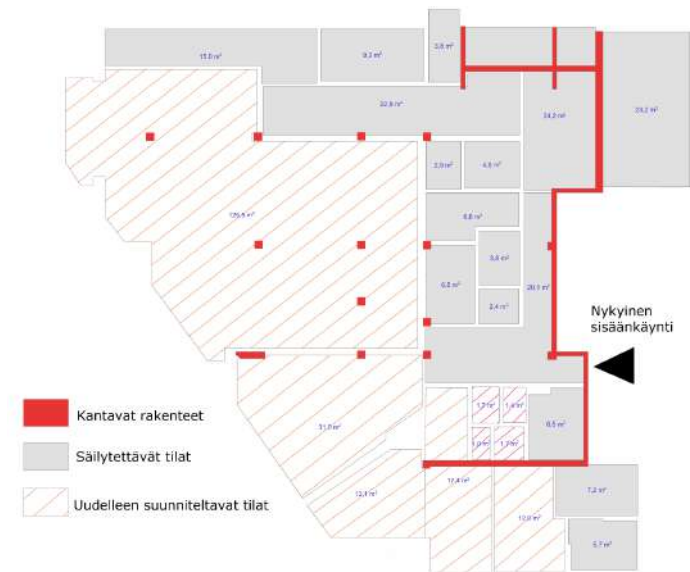

Kuva 25. Länsimäen kirkkosalin ja seurakuntasalin siirtoseinän kohdalta. Seurakuntasalin huonekorkeus on noin 2500mm.

Kuva 26. Näkymä kellarikerroksen varatilasta. Varatilaan on valettu rakentamisen jälkeen raakabetonilattia.

Kirkko on perustettu kokonaisuudessaan tukevasti kalliolle. Kantavien ulkoseinien lisäksi kellarikerroksessa on joitakin kantavia väliseiniä. Suurimman osan keskiosien rakenteiden kannattelusta hoitaa pilari-palkki-ontelolaatta-järjestelmä. Kirkkosalin alapuolella pilaristo on poikkeuksellisen tiheä mm. ulokkeellisten lehterirakenteiden vuoksi.⁴²

Kuva 27. Kuvassa kirkon kellarikerroksen pohja. Punaisella merkityt rakennusosat ovat kantavia seiniä ja pilareita. Lisäksi rakennuksen ulkoseinät ovat kokonaisuudessaan kantavia.

⁴² (Rakennuspiirustukset, Länsimäen kirkko, 1986)

2.5 Länsimäen kirkon arkkitehtuuri

Länsimäen kirkko edustaa tiiliarkkitehtuuria. Punainen tiili hallitsee julkisivuja sekä rakennuksessa, että tonttia ympäröivissä muureissa. Punainen tiili on myös sisätiloissa päärakennusmateriaali.

Francis Ching ryhmittelee kirjassaan *Form, Space & Order* sisäänkäynnit muodoltaan kolmeen kategoriaan⁴³:

1. seinälinjassa tai samassa tasassa olevat sisäänkäynnit
2. ulokkeelliset sisäänkäynnit
3. sisäänvedetyt sisäänkäynnit

Länsimäen kirkossa sisäänkäynti on viety korostetun pitkälle rakennusmassan sisään (kuva 27). Sisäänkäynti on suojassa terassialueen alla. Sisälle tullessaan saapuja tulee korkeaan aulatilaan, mikä on eräällä tavalla kirkkosalin ohella rakennuksen sydän. Pääaulasta on suora yhteys rakennuksen kaikkiin merkittäviin tiloihin.

Kirkon aukotus on melko hillittyä, niinpä osa kirkon sisätiloista on melko hämäriä. Toisaalta tilat huokuvat rauhaa ja kodikkuutta.

Kirkon pohjan muoto noudattelee ahtaan tontin muotoja. Kuva 29 osoittaa, miten länteen avautuva julkisivu polveilee tontin rajan ja kalliojyrkänteen muotojen mukaan.

Kuva 28. Länsimäen kirkon sisäänkäynti on suojaisassa syvennyksessä.

Kuvassa 28 näkyy, miten pohjoispuolen palvelurakennuksen parkkialue tulee hyvin lähelle kirkon pohjoisseinää. Kirkkosali sijoittuu rakennuksen luoteisnurkkaan. Alaspäin laskeutuva ikkunalinja on kirkkosalissa selkeästi erottuva ja leimallinen yksityiskohta. Luonnonvalo tulvii kauniisti alttarialueelle kapeista pystyikkunoista (kuva 30).

⁴³ (Ching, Francis. 2014. *Architecture form, Space, & Order*. s.62)

Kuva ylhäällä 29. Näkymä pohjoisen suunnasta naapurirakennuksen parkkialueelta.

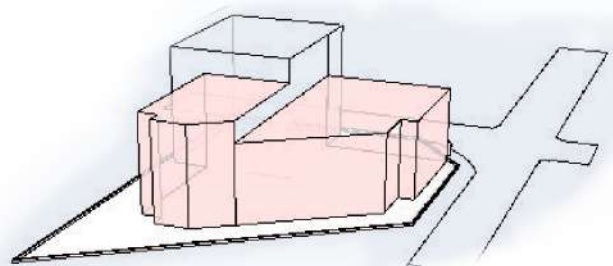
Kuva alhaalla 30. Näkymä jalankulkuväylältä kirkon länsipuolelta.

Kuva oikealla 31. Alttarialue on kirkkorakennuksen luoteiskulmassa.

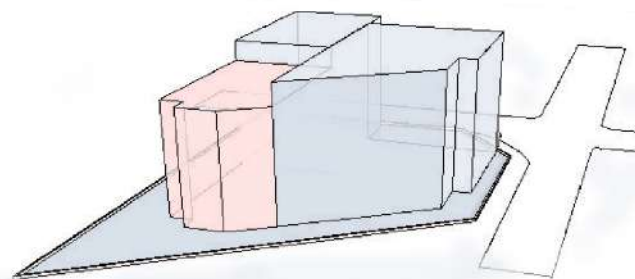

2.6 Massa-analyysi laajennusta varten

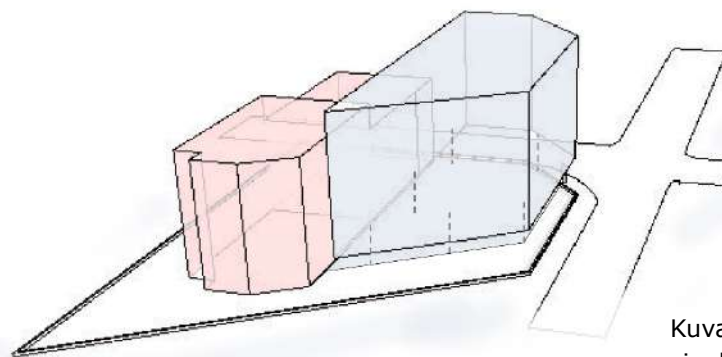
Kolmessa eri massoitteluskenaariossa on arvioitu kunkin skenaarion hyvät ja huonot puolet, kuva 32.

skenaario 1

skenaario 2

skenaario 3

punaisella
alkuperäinen massa

sinisellä
uusi massa

Kuva 32. Kolme erilaista massoitteluskenaariota. Seuraavalla sivulla skenaarioiden vertailua.

Skenaario 1

Skenaariossa 1 vanha massa on säilytetty miltei kokonaan. Koillisnurkan massan päälle päälle on tehty kaksi lisäkerrosta, sekä vanhaa rakennusmassaa on levitetty koillisnurkasta pohjoisen suuntaan

- + Tällöin purkamistoimenpiteitä tarvittaisiin kaikkein vähiten.
- + Vanha hissikuilu ja portaikko voitaisiin hyödyntää uusia kerroksia rakentaessa
- + säilytettäväksi toivottu kirkkosali säilyisi ennallaan.

- lisäkerrosten rakentaminen jo valmiiksi ahtaaseen katukuvaan lisäisi entisestään tukkoisuutta
- kaupunkikuvallista ilmettä ja rakennuksen tilallisuutta olisi hankala kohottaa ja parantaa

Skenaario 2

Skenaariossa 2 koillismassan päälle tulisi 1 korkea lisäkerros ja eteläisen massan päälle. Rakennuksen pohjapinta-ala säilyisi alkuperäisen kaltaisena.

- + purkaminen kohdistuisi ensisijaisesti kattorakenteisiin. Vanhat kerrokset säilyisivät ennallaan
- + lisäkerroksesta kyettäisiin tekemään toimiva, melko laaja yhtenäinen kokonaisuus
- muutostyö ei parantaisi katunäkymää ja kadun ahtauden tunnetta
- sisääntulokerroksen huonetilan mataluus ei korjautuisi

Skenaario 3

Skenaariossa 3 eteläinen tontin osa hyödynnettäisiin maksimaalisesti. Eteläinen osa vanhan rakennuksen maanpäällisistä kerroksista purettaisiin. Katutason kerros nostettaisiin uuden rakennuksen osalta pilarien varaan ja kerroksen seininä olisi läpinäkyvät lasiseinät. Tämän päälle tulisi kaksi uutta kerrosta.

- + Tontti tulisi käytettyä tehokkaasti eteläiseltä osalta
- + kahteen lisäkerrokseen saataisiin runsaasti uusia kerrosneliöitä
- + kaupunkikuvallista ilmettä saataisiin kohotettua mm. uuden rakennusosan ilmavuuden ja läpinäkyvyyden avulla
- + uudella massalla voidaan luoda parhaiten kontrastisuutta uuden ja vanhan välille. Se on ollut yhtenä tavoitteena.
- + kirkollinen toiminta voidaan erotella hyvin muusta toiminnasta
- purkamisen laajuus on melko suuri
- rakennus tarvitsisi uuden hissien ja portaikon

Massaskenaarioiden yhteenveto

Länsimäen kirkon muutossuunnitelmassa edistetään skenaario 3:n mukaista massoittelua. Massoittelulla saadaan eroteltua säilytettävä kirkollinen toiminta parhaiten omaksi alueekseen sekä luotua luontevimmin kontrastisuutta uuden ja vanhan välille.

2.7 Kymmenen päätelmää tutkimuksesta ja analyysistä

1. Rakenteen kunto

Olemassa olevan rakennuksen rungon rakenteellinen kunto on niin hyvä, että sen päälle voidaan rakentaa lisäkerroksia. Rakenne on mahdollisuuksien mukaan säilyttämisen arvoinen.

→ rakennetaan lisäkerroksia, säilytetään vanhaa niin paljon kuin mahdollista

2. Länsimäen väestön muutos

Alueen väestöpohja, erityisesti etnisesti, on muuttunut todella radikaalisti siitä ajasta, kun rakennus rakennettiin. Noin puolet asukkaista on muita kuin kantasuomalaisia. Väestön keski-ikä nousee jatkuvasti.

→ Tilaohjelman tulee muokkautua sen mukaan, että se voi palvella koko väestöä.

3. Kirkollisten tilastojen johtopäätelmä

Kirkkorakennuksen kirkollinen käyttö on vähentynyt tasaisesti erityisesti 2010-luvulta eteen päin. Evankelisluterilaisen seurakunnan jäsenmäärä on laskenut lähes puoleen 2000-luvun alkuun verrattuna.

→ kirkollisia tiloja tarvitaan, mutta ennen kaikkea tarvitaan tiloja, joissa jokainen kokee olonsa tervetulleeksi

4. Kontrastisuus, jotta imago voi muuttua

Jotta rakennus koetaan kaikkien yhteiseksi, tarvitaan merkittävä kaupunkikuvallinen muutos, jossa kirkkollinen osa ei ole korostetussa asemassa.

→ valitaan kontrastisin massaskenaario. Uuden osan julkisivumateriaaliksi puu.

5. Vanha massa tukkii näkymän

Kerokujan pääte on ahtaan oloinen. Massan korottaminen korostaa ahtautta ja kadun pimeyttä.

→ luodaan katunäkymästä ilmavampi ja kutsuvampi nostamalla uuden osan katukerros pilarien varaan

6. Kaikille avoin olohuone

Alueella asuu ihmisiä hyvin eri taustoista. Sen vuoksi tarvitaan mahdollisimman neutraali kokoontumistila.

→ luodaan puolijulkinen kaupunginosan yhteinen olohuone

7. Palveluasuminen on luonteva

Alueen vanhenevalle väestölle tarvitaan jatkuvasti lisää senioriasumiseen tarkoitettuja rakennuksia

→ kirkollinen ympäristö soveltuu erinomaisesti palveluasumiseen. Kerokujan päätteen kaava tukee myös palveluasumista

8. Kahvilasta loistavia kokemuksia referenssikohteissa

Helposti saavutettava, katutasossa oleva kahvila on referenssikohteiden perusteella hyvin suosittu. Kahvila toimii puolijulkisena tilana, johon jokaisen on helppo tulla, kokematta, että tulee kirkkoon.

→ sijoitetaan rakennukseen kahvila

9. Vapaamuotoisista ryhmätiloista suurin tarve

Toimivista ryhmätiloista on puutetta Länsimäen alueella. Erityisesti lapsille ja nuorille tarvitaan harraste- ja kokoontumistiloja.

→ luodaan rakennukseen hyviä kokoontumistiloja

10. Muuntojoustavuus

Tilojen monikäyttöisyys on ekologista ja käyttöastetta lisäävää.

→ suunnitellaan muuntojoustavia tiloja

Kuva 33. Havainnekuva muutossuunnitelmasta ja sitä ympäröivistä rakennusmassoista. Kuvasuunta etelästä.

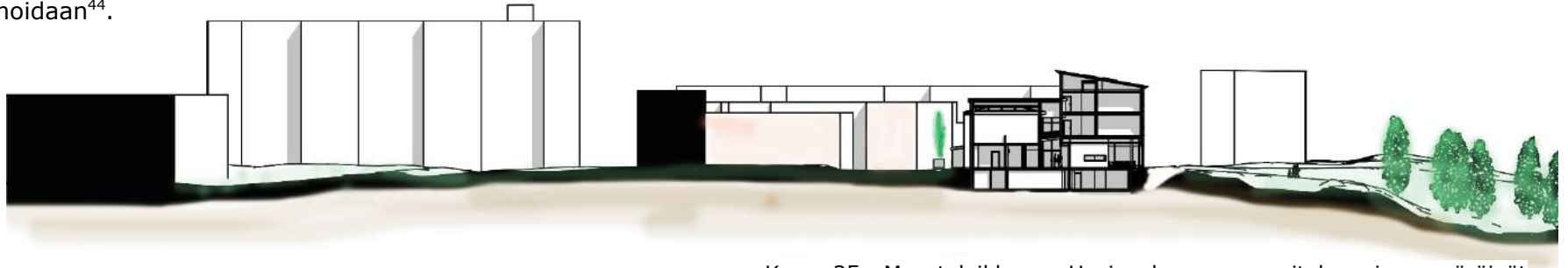
Kuva 34. Näkymä uuden rakennussuunnitelman pääsisäänkäynniltä. Oikealla vanhaa, punatiivistä kirkkorakennusta. Vasemmalla puuverhoiltu uudisrakennusosa.

3 SUUNNITELMA

3.1 Piha

Länsimäen kirkon tontti on hyvin pieni. Olemassa oleva rakennus täyttää suurimmaksi osaksi tontin. Kirkon paikoitusalue sijaitsee erikseen paikoitusalueeksi lohkotulla tontilla. Tontti sijaitsee polveilevalla kallioalueella, jossa kasvillisuus on niukkaa. Rakennuksen ympärille on istutettu jonkin verran mm. vuorimäntyjä. Uudessa suunnitelmassa kasvillisuus pyritään säilyttämään.

Laajennus ei muuta merkittävästi rakennuksen maahan ulottuvaa pohjapinta-alaa. Y-säätiön johtamassa ja arkkitehti Pekka Pakkasen suunnittelemassa Elonkirjotalo-hankkeessa on esitetty malli puukerrostalosta, jossa rakennus koskettaa mahdollisimman vähän maata. Kyseisessä hankkeessa esitetään mallia, jossa rakennustyömaalle jäävä ala minimoidaan⁴⁴.

Länsimäen kirkon muutossuunnitelmassa tavoite on samankaltainen. Laajennus- ja muutostyö rasittaa varsin vähän tonttia. Rakennuksen lounaiskulmaan tehtävän uuden kellarikerroksen sisäänkäynnin vuoksi kalliota joudutaan louhimaan pieneltä alueelta. Uuden sisäänkäynnin tekeminen parantaa huomattavasti rakennuksen toiminnallisuutta ja sen vuoksi toimenpiteelle on vahvat perusteet.

Piha-alue säilyy suurelta osin alkuperäisen kaltaisena. Tonttia rajaava tiilimuuri puretaan länsi- ja eteläreunoilta osin rakenteen huonokuntoisuuden vuoksi, mutta myös uuden kellarikerrokseen johtavan sisäänkäynnin vuoksi. Uutena raja-aitana toimii metallinen pinnakaide.

⁴⁴ (Hänninen, Pekka. 8.3. 2023. Elonkirjotalossa yhdistyy uudisrakentaminen, kaupunkiluonnon monimuotoisuus ja asumisen hiilijalanjäljen pienentäminen)

Kuva 35. Maastoleikkaus. Uusi rakennussuunnitelma ja ympäröivät rakennusmassat.

Kuva 36. Pihapiirros. Uusi laajennusmassa täyttää koko eteläisen tontin osan.

3.2 Massoittelu

Uudessa suunnitelmassa massoittelulla halutaan luoda kontrastisuutta uuden ja vanhan välille.

Kirkko on lähes poikkeuksetta kulloisellakin paikkakunnalla rakennus, jonka jokainen paikkakunnan asukas tietää. Suhtautuminen kirkkorakennukseen ja kirkkoon instituutiona poikkeaa toisistaan. Kirkkorakennus liittyy sen ihmisen arkeen kaupunkikuvallisen näkymän vuoksi. Vaikka rakennuksen sisäosat muutettaisiin toiseen käyttötarkoitukseen, ihmisten mielikuva rakennuksesta ei välttämättä muutu.

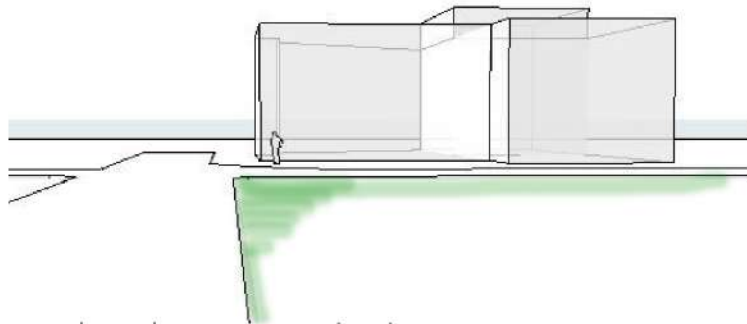
Länsimäen kirkosta halutaan luoda monikäyttörakennus, johon jokainen Länsimäen asukas koee olevansa tervetullut. Jotta rakennuksen leima tai olemus voi muuttua, tarvitaan ulkoista muutosta.

Vanha, kuparinen kirkkosalin vesikatto kallistuu lännen suuntaan ja muodostaa siten omalta osaltaan länsijulkisivun suuntaan aavistuksen sulkeutuneen vaikutelman. Aukotus on varsin maltillista. Tummahko, punainen julkisivutiili korostaa pysyvyyttä, ehkä ripauksen vakavamielisyyttäkin.

Uusi massa avautuu lännen suuntaan, jossa sijaitsee muun muassa Länsimäen ostoskeskus. Rakennuksen uusi osa nousee korkeammalle ja työntyy samalla ulos vanhasta seinälinjasta. Merkittävä muutos tapahtuu uuden osan katutasokerroksen tunnelmassa. Vanha muurimainen rakenne puretaan. Uuden osan ylemmät kaksi kerrosta sijoitetaan paalujen päälle, jolloin maantasokerrokseen saadaan luotua läpinäkyvyyttä.(kuva 37)

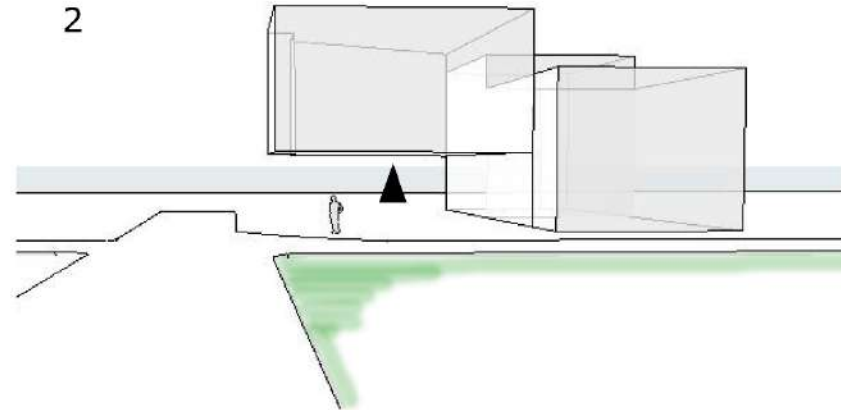
Referenssikohteen, Tikkurilan kirkon aulan läpivaloa halutaan hyödyntää myös tässä suunnitelmassa. Läpinäkyvyyden kautta rakennus muuttuu avoimemmaksi, kutsuvammaksi - suljetusta, yksityisestä tilasta julkiseksi tilaksi. Lasiseinäiseen katutasokerrokseen sijoitetaan yleinen kahvilatila, johon jokaisen ohikulkijan on helppo saapua.

1

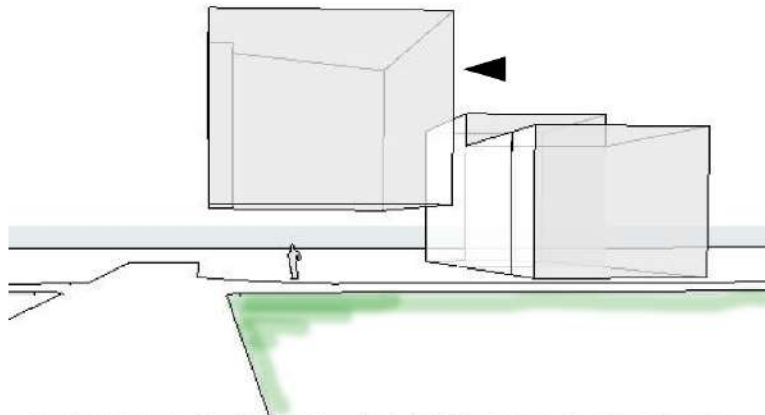
vanha rakennus muurimainen

2

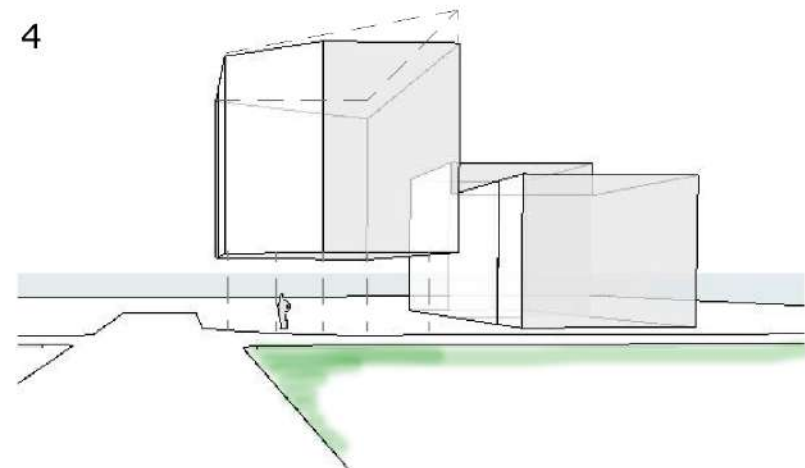
uusi massa irti maasta -> katunäkymä
ilmavammaksi

3

uusi massa korkeammaksi ja hieman irti vanhasta

4

uusi massa pilareiden päälle, katon kallistus etelään
-> aurinkokeräimet

Kuva 37. Massotteluidea.

Kuva 38. Kerokujan pääty muuttuu avoimemmaksi ja ilmavammaksi uuden massan korottamisen ja maantasokerroksen läpinäkyvyyden myötä.

3.3 Uuden ja vanhan osan liittyminen

3.3.1 Välitila

Muutos suunnitelmassa maanpäällisten vanhan ja uuden rakennuksen väliin muodostuu aulatila tai välitila, jossa rakennuksen aikakerrostumat voidaan nähdä. Pohjoisen puolelle jäävän vanhan osan tiiliseinä muurataan uuden ja vanhan liittymän kohdalta kokonaisemmaksi, muurimaiseksi rakenteeksi. Rakennuksesta purettuja tiiliä hyödynnetään paikkamuurauksissa, jolloin käyttökelpoista rakennusmateriaalia kyetään kierrättämään ja samalla vahvistamaan rakennuksen historiallisia kerrostumia.

Monikäyttörakennuksen yksi keskeisimmistä tavoitteista on toimia koko Länsimäen väestöä palvelevana rakennuksena. Välitilaan, saapumisaulaan pyritään luomaan vaikutelma neutraalista, yhteisestä tilasta, johon

jokaisen on mahdollista saapua taustastaan riippumatta. Uusi osa edustaa valoisuutta ja avoimuutta.

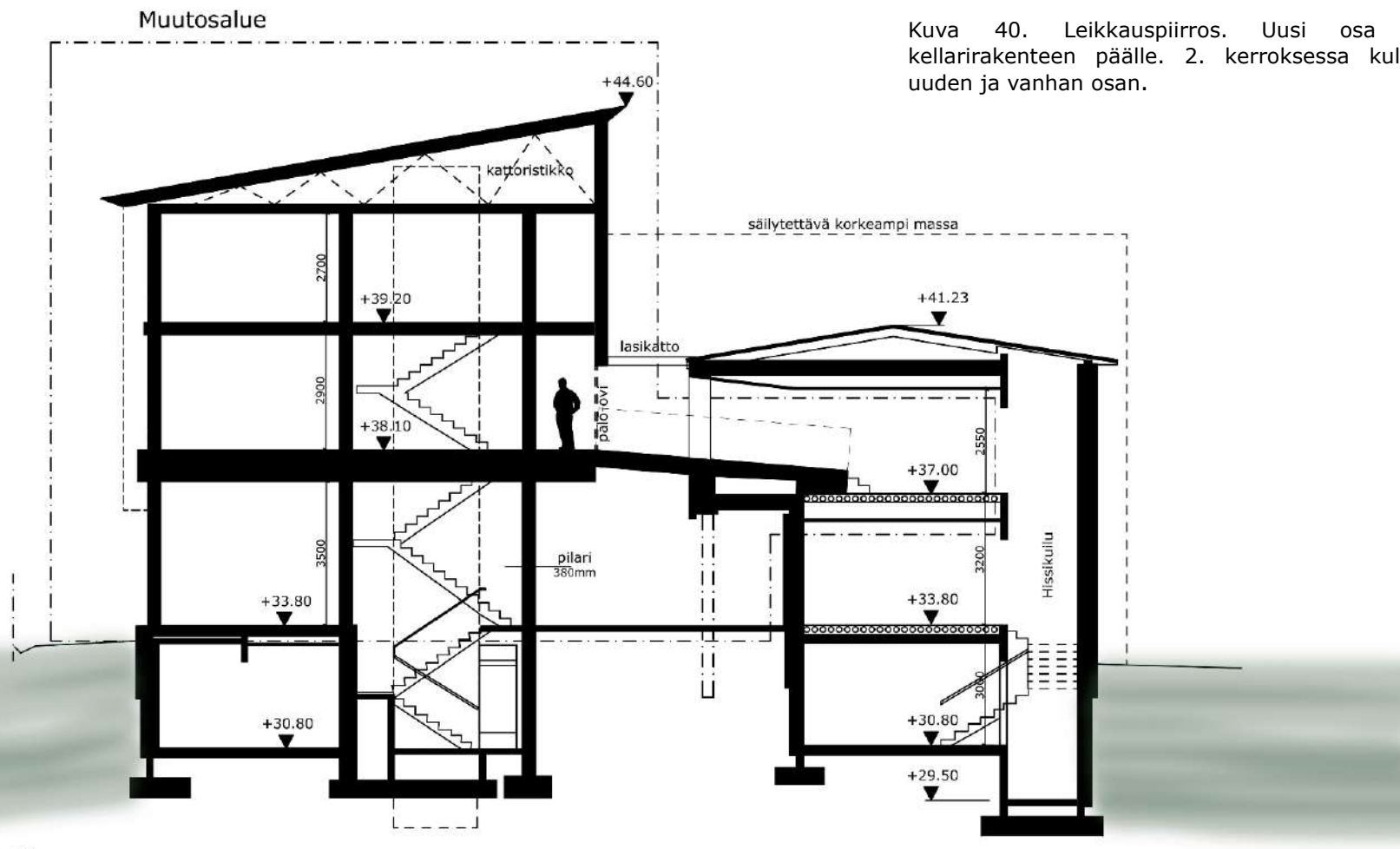

Kuva 39. Näkymä uudesta aulatilasta. Vasemmalla säilytettävän vanhan osan tiilimuuria, oikealla kahvila-alueita ja avointa oleskelutilaa.

3.3.2 Rakenteellinen liittyminen

Kellarikerros säilyy rakenteellisesti hyvin pitkälle alkuperäisen kaltaisena. Kellarikerroksen rakenteellinen järjestelmä ja sen päällä oleva välipohja luovat rakenteellisen sidoksen säilytettävään osaan ja uuden osan välille.

Betonirunko liittyy betonirunkoon. Muutosalueen tai uudisrakennukseen sijoitettava hissi ja porraskäytävä toimii jäykistävänä rakenteena uuden pilari-laatta rakenteen osalta. (kuva 39)

Kuva 40. Leikkauspiirros. Uusi osa liittyy vanhan kellarirakenteen päälle. 2. kerroksessa kulkusilta yhdistää uuden ja vanhan osan.

3.4 Tilaratkaisut - tilaohjelma

Tilaohjelma on muotoutunut ensinnäkin tehtävänannossa esitetyn vaadittavan tilaohjelman pohjalta ja toisekseen analyysin tuloksena.

TEHTÄVÄNANNOSSA MÄÄRITELLYT:

TILAOHJELMA

Opinnäytetyön toimintaympäristöanalyysin perusteella laaditaan lopullinen tilaohjelma.

Tilaohjelmaan tulee kuulua kuitenkin vähintään seuraavat tilat

Kirkon henkilöstö

- sosiaalityö ja WC:t
- taukotila
- monitilatoimisto

Kirkolliset tilat

- kirkkosali 80-100 hengelle
- sakasti
- (tuoli)varasto, johon pitää mahtua myös katafalkki
- kerhotila/rippikoulusali, jossa oma pieni keittotila
- salissa riittävät kaappisäilytystilat tarvikkeille
- diakoniatoimisto noin 15-20 m²
- pieni neuvotteluhuone(yhteys diakoniatoimistoon)
- aulatila naulakoineen 80-100 hengelle
- siivouskomero
- erilliset WC-tilat

Väestönsuoja

- rakennuksessa on olemassa n. 23 m² suuruinen väestönsuoja, väestönsuojan koko tulee muodostaa lopullisen neliömäärän perusteella

KIRKOLLISET
TOIMINNOT

PALVELUASUMINEN

KAHVILA / AVOIN
OLOTILA

HARRASTE- JA
KERHOTILAT

Analyysin perusteella kirkollisten tilojen lisäksi rakennukselle valikoitui kolme muuta käyttötarkoituskokonaisuutta. Alueen vanhusväestöä varten palveluasumista. Kahvila- /olotila avointa kohtaamista varten. Harraste- ja kerhotiloja erityisesti lapsia ja nuoria varten.

UUSI TILAOHJELMA

ennallaan säilyvät tilat		muutostilat tai uudet tilat					
KELLARIKERROS		1. KERROS		2. KERROS		3. KERROS	
kanavtila	15 m ²	kirkkosali	98 m ²	toimisto	11,4 m ²	yhteistila	34,2 m ²
iv-konehuone	19,3 m ²	sakaristo	13,8 m ²	varasto	11,8 m ²	palveluasunto	49,7 m ²
hissikonehuone	3,1 m ²	naulakot	23,5 m ²	odotustila	7,4 m ²	palveluasunto	41,2 m ²
väestönsuoja	23,2 m ²	aulatila/käytävät	120 m ²	siivouskomero	2,3 m ²	palveluasunto	38,7 m ²
iv-konehuone	22,9 m ²	porras	9,5 m ²	aulatila/käytävät	37,7 m ²	palveluasunto	47,6 m ²
aula	24,3 m ²	siivouskomero	3,8 m ²	porras	11,0 m ²	talosauna	19,0 m ²
wc 1	2,9 m ²	inva WC	3,0 m ²	apukeittiö	4,0 m ²	aula-/oleskelutila	51,0 m ²
sos-tila	4,5 m ²	WC 1	5,7 m ²	WC	4,8 m ²		
talonmiehen varasto	6,6 m ²	WC 2	6,3 m ²	Kokoontumistila	52,0 m ²	Yhteensä	265,0 hum ²
sähköpääkeskus	6,5 m ²	kahvilavarasto	13,8 m ²	palveluasunto	49,7 m ²		
siivouskomero	3,8 m ²	tuolivarasto	17,4 m ²	palveluasunto	41,2 m ²		
komero	2,4 m ²	kahvilakeittiö	26,0 m ²	palveluasunto	38,7 m ²		
käytävä ja aula	20,1 m ²	kahvila/sali	160,0 m ²	palveluasunto	47,6 m ²		
wc 2	1,9 m ²			Hiökunnan	49,7 m ²		
tekninen tila	6,5 m ²	Yhteensä	525,0 hum ²	aula-/oleskelutila	51,0 m ²		
siivouskomero	2,7 m ²						
harraste- ja kerhotila	106,1 m ²			Yhteensä	512,0 hum ²		
varasto	20,0 m ²					Huoneistoala	1306,6 hum ²
apukeittiö	8,6 m ²					Kerrosala	1481,6 k-m ²
oleskeluauula	30,5 m ²					Kokonaisala	1938,6 m ²
tuulikaappi	4,5 m ²						
naulakko/eteinen	16,6 m ²						
wc 3	1,7 m ²						
wc 4	1,3 m ²						
hissi	17,4 m ²						
pukuhuone	9,6 m ²						
pesuhuone	7,1 m ²						
sauna	6,1 m ²						
Yhteensä	395,2 hum ²						

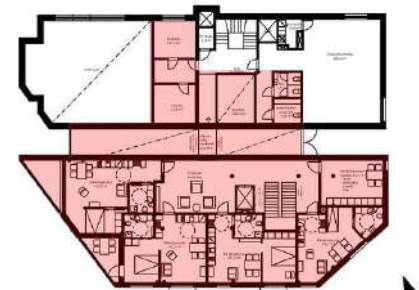
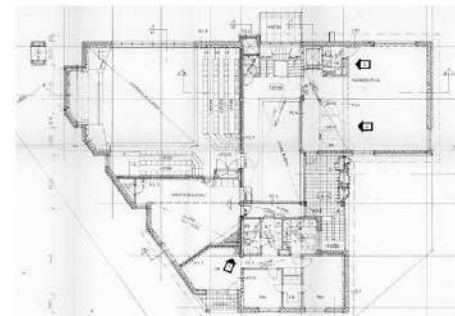
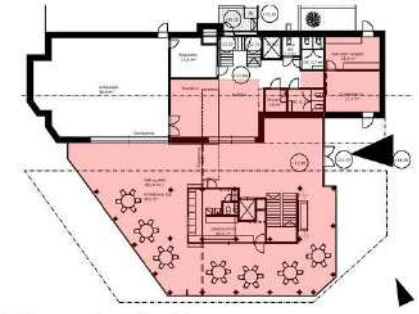
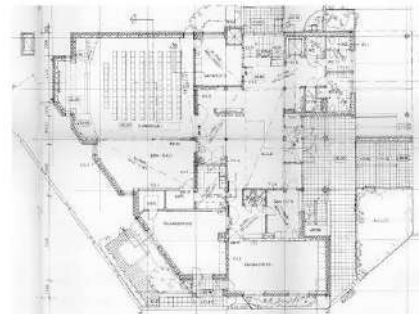
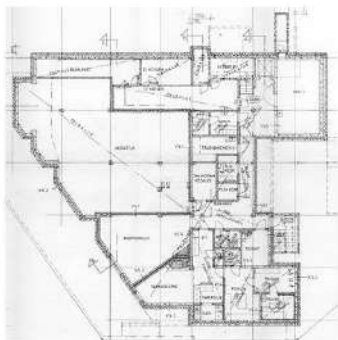
Kuva 41. Uuden rakennusuunnitelman tilaohjelma. Vihreällä säilytettävät tilat vaaleanruskealla muutostilat ja uudet tilat.

3.4.1 Säilytettävät tilat

Tämän kokonaissuunnitelman merkittävänä lähtökohtana on ollut, että ev.lut seurakunnan tarpeelliset ja tärkeimmät tilat tullaan säilyttämään osana lopullista suunnitelmaa. Tehtävänannossa määritelty säilytettävien tilojen tilaohjelma oli osin tarkoin määritelty, osin väljemmin muokattava.

Kuvapareista (kuvat 42, 43 ja 44) voidaan havaita, että uudessa suunnitelmassa suurinta osaa sisätiloista muokataan jollain tapaa. Kellarikerroksessa olevat tekniset tilat, aputilat ja väestönsuoja säilyvät pääosin alkuperäisinä.

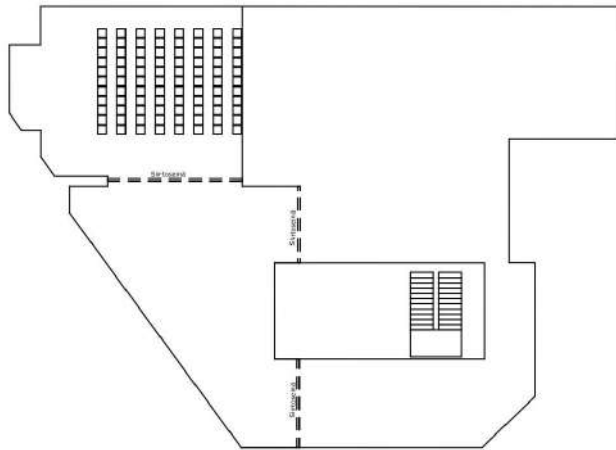
Yleisajatuksena säilytettävissä tiloissa on ollut niiden käyttökelpoisuus ja käyttöaste.

Kuvat 42, kellarikerros, 43, maantasokerros ja 44, 2. kerros. Piirroksissa on esitetty aina vanha pohjapiirros vasemmalla ja uusi pohjapiirros oikealla. Punaisella merkitty alue on muutostyöalaa tai uudis-/lisärakennusta.

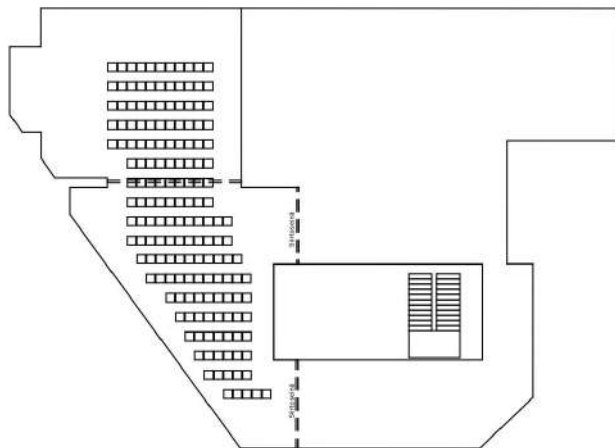
Purkamisen perusteena on useimmiten huonetilojen mataluus ja vaikea muokattavuus.

SALI VAIHTOEHTO 1

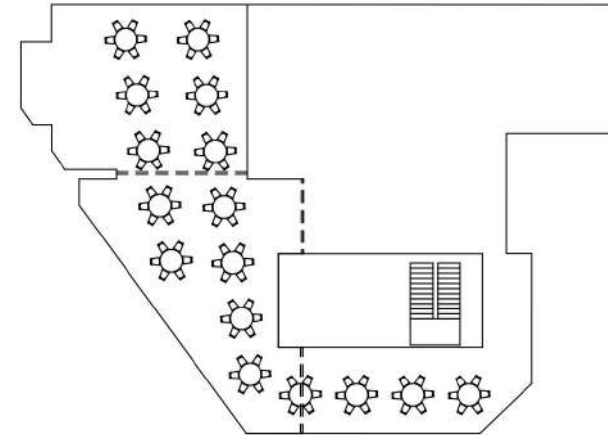
Kuva 47. Perusasetelma

SALI VAIHTOEHTO 2

Kuva 48. Asetelma suurempia tilaisuuksia varten

SALI VAIHTOEHTO 3

Kuva 49. Juhlatilamalli

3.4.2.4 Kerho- ja harrastetila

Muutos suunnitelmassa kellarikerrokseen on saatu luotua mm. iso kokoontumistila, jonka yhteydessä on tilava varasto. Uuden, itsenäisen sisäänkäynnin sijoittaminen kellarikerrokseen mahdollistaa kellarikerroksen hyvin monipuolisen käytön itsenäisenä tilakokonaisuutena. Apukeittiö toimii esimerkiksi iltapäiväkerhon tai vaikka koulutustapahtuman välitarjoilupisteenä. Pesutilat mahdollistavat harraste- ja kerhotilan käyttämisen esimerkiksi liikuntaan ja hyvinvointiin liittyviin tapahtumiin (Kuva 50).

1:100 julkisivu itään

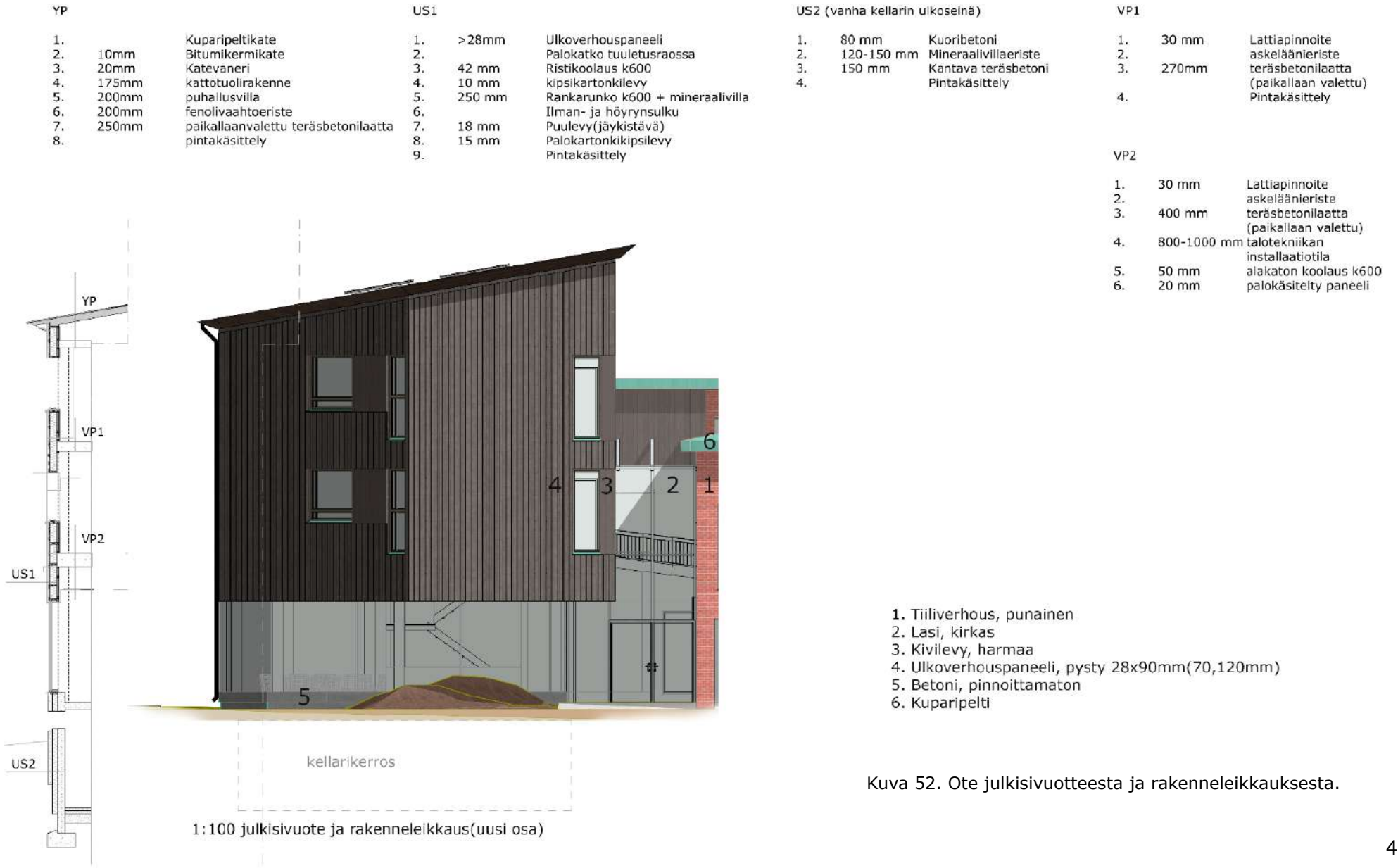
1:100 julkisivu etelään

1:100 julkisivu pohjoiseen

1:100 julkisivu länteen

Kuva 51. Ote julkisivuplanssista. Punatiiliset osat vanhaa rakennusta. Puu- ja lasijulkisivut uutta rakennusmassaa.

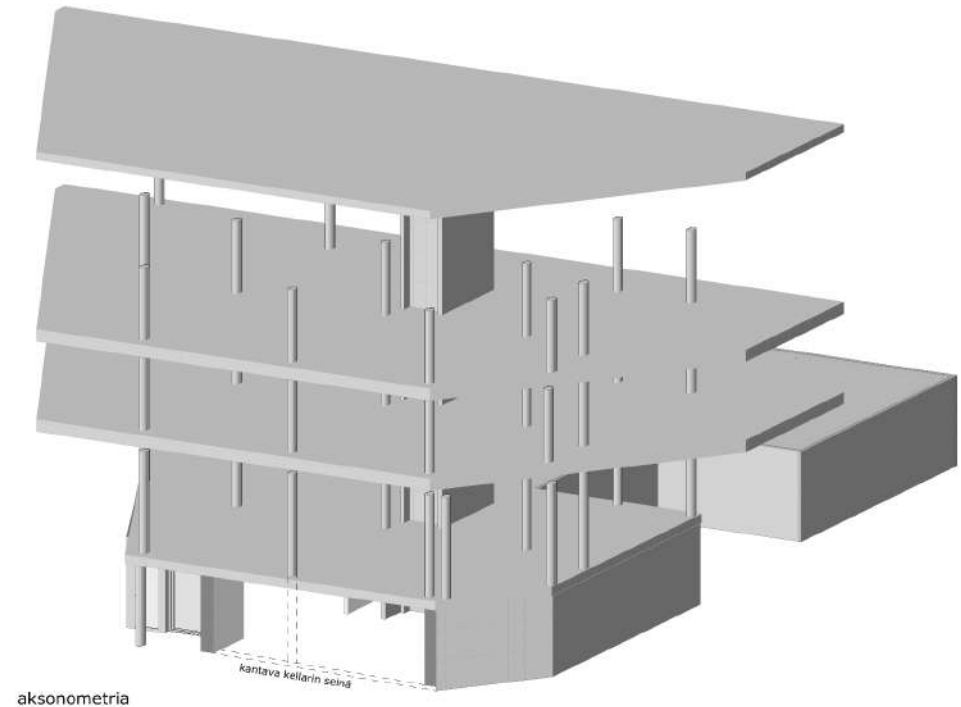

3.6 Rakenne

Uuden rakennusosan rakennejärjestelmänä käytetään pilari-laatta -järjestelmää, jossa laatta toteutetaan paikallaanvalumenetelmällä. Paikallaanvalun perusteena on kaksi syytä:

- näin pystytään hyödyntämään kellarikerroksen valmis rakenne, johon uusi osa liittyy, mutta samalla toteuttamaan suuremmat pinta-alat ylempiin kerroksiin ulokkeellisina
- lisäkerroksista saadaan kaikkein muuntojoustavimpia. Kahden ylimmän kerroksen tilaratkaisuja voidaan vapaasti muokata, tarpeen mukaan.

Uudisosan kahden ylimmäisen kerroksen ulkoseinät toteutetaan puurakenteisina (julkisivuote ja rakenneleikkaus). Ulkoseinien rakenneratkaisu pohjautuu puuinfon ohjeistukseen 3-4 kerrostaloihin, joissa on betoninen välipohja.⁴⁸

Kuva 53. Aksonometriapiirros, josta ilmenee uudisosan rakenteellinen idea. Uudet välipohjat ja yläpohja tehdään paikallaanvalumenetelmällä teräsbetonista. Pilari-laatta-järjestelmällä saadaan minimoitua kantavien rakenteiden viemä pohjapinta-ala ja sitä kautta joustavin muunneltavuus.

⁴⁸ (Puuinfo. *Rakennedetailit, 3-4 kerroksiset kerrostalot. Puinen ulkoseinä*)

4 LOPPUPÄÄTELMÄ

Opinnäytetyön keskeisimpänä tavoitteena on ollut löytää rakennussuunnittelun avulla yhdenlainen ratkaisu tai tulkinta tutkimusongelmaan eli Länsimäen kirkon säilyttämiseen myös tulevaisuudessa Länsimäen aluetta palvelevana rakennuksena.

Merkittävänä tutkimusvaiheena tässä opinnäytetyössä on ollut Vantaan väestötilastojen ja seurakunnan päiväkirjoista löytyvien tilastojen analysointi ja yhdistely. Tilastojen perusteella voidaan todeta ensinnäkin se, että nykyisellä Länsimäen alueen seurakuntaan kuuluvien määrällä on vaikeaa löytää perusteita kirkkorakennuksen säilyttämiseen nykyisellään. Kirkon toimintamäärärahat pohjautuvat suurelta osin jäsenmääräsidonnaiseen kirkollisverotuloon. Yksinkertaistettuna: tarvitaan joko lisää veronmaksajia tai kirkkokiinteistöissä pitää olla seurakunnallisen toiminnan lisäksi jotain taloudellista lisäarvoa tuottavaa toimintaa.

Toinen merkittävä asia on kirkkorakennuksen erityisyys. Siihen liittyy runsaasti mm. sosiaalisia, emotionaalisia, historiallisia ja arkkitehtonisia arvoja. Kirkon käyttötarkoituksen muuttamiseen liittyvissä ratkaisuissa pitää kyetä huomioimaan herkällä korvalla mm. muun toiminnan soveltuvuus kirkollisen ympäristöön.

Näiden tilastollisten faktojen, mutta myös ilmiön ymmärtämisen ja analyysin pohjalta olen muodostanut uuden tilaohjelman. Ehdotetussa suunnitelmassa on elementtejä, jolla rakennuksen käyttöastetta kyettäisiin nostamaan merkittävästi. Rakennus tuottaisi alueelle sosiaalista lisäarvoa yhteisöllisyyttä lisäävien toimintojen muodossa; kuten kahvilan ja harrastetilojen kautta, mutta myös muuntojoustavien kokoontumistilojen avulla.

Uudet palveluasunnot täydentäisivät Kerokujan palveluasuntojen tarjontaa ja tuottaisivat samalla tulovirtaa rakennuksen omistajalle. Kirkollinen toiminta ja kulttuuritarjontaan soveltuvat tilat tarjoaisivat Finger-toimintamallin mukaista virikeympäristöä senioriväestölle.

Rakennussuunnitelman avulla kaupunkikuvallista ilmettä kyettäisiin kohottamaan ja rakennus muuttuisi avoimemmaksi, koko väestöä palvelevaksi monikäyttörakennukseksi.

Rakennuksen säästäminen on ekoteko. Uusilla rakenneratkaisuilla rakennuksen energiatehokkuutta pystyttäisiin parantamaan. Mm pilarilaattajärjestelmän avulla uudisrakennus pystyisi muuntautumaan hyvin monenlaiseen käyttöön kulloisenkin tarpeen mukaan, koska väliseinät voitaisiin sijoittaa melko vapaasti.

5 LÄHDELUETTELO

Ching, Francis. 2014. *Architecture form, Space, & Order*

Evangelischer Kirchenkreis Neukölln
Evangelischer Kirchenkreis Neukölln . Diese Seite wurde leider nicht gefunden | Evangelischer Kirchenkreis Neukölln
< neukoelln-evangelisch.de > , luettu 24.4. 2023

Hakli, Olli. Heikkilä, Elisa. 2020 *Kirkollisten tilojen hoito ja restaurointi*.
Museovirasto

Heininen, Simo. Heikkilä, Markku. 2010. *Suomen kirkkohistoria*. Edita

HKY:n Tuulet, nr 1/2010. *Harun Osmani Kosovo Albani*.
<http://hakunila.org/images/lahti_15_02_2010.pdf>
luettu 20.4. 2023

Järmistö, Anu. 2017. *Suomen evankelis-luterilaiset kirkot*.
Aurinkokustannus

Jäsentilastot. 2023. *Hakunilan seurakunta. Kirkontilastot*
<<https://www.kirkontilastot.fi/viz.php?id=238>>
luettu 30.3.2023

Kirkko ja kaupunki. 22.1.2016. *Paloheinän kirkkoon avattiin hoitokoti*.
<<https://www.kirkkojakaupunki.fi/-/paloheinan-kirkkoon-avattiin-hoitokoti#fc877af8>>
luettu 1.5.2023

Länsimäen kirkon kuntoarvio, 2012.
Arkistossa Länsimäen kirkolla.

Länsimäen kirkon päiväkirja, 2016-2023.
Arkistossa Länsimäen kirkolla.

Länsimäen kirkon rakennuspiirustukset, 1986.
Arkistossa Länsimäen kirkolla.

Oranen, Mika. 2020. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto
" *JA JUMALAA EI VOI TUHOTA* "
Paloheinän kirkon ja sen purku-uhan luomat merkitykset lähiyhteisön
asukkaille

Parviainen, Elina. 2022. *Vantaan väestöjulkaisu*.
<https://www.vantaa.fi/sites/default/files/document/Vantaan_väestöjulkaisu_2021-2022_0.pdf>
luettu 1.5.2023

Paukkeri, Juha. *Syyskuu 2022. Keskustelut ja havainnot paikan päällä*.

Paukkeri, Juha. 2023. *Tutkimusdiagrammit Länsimäen kirkon päiväkirja*.
Tilaisuudet 2000-2022.

Paukkeri, Juha. 2023. *Tutkimusdiagrammit Länsimäen kirkon päiväkirja*.
Toimitukset.

Pirhonen, Matti. Artikkelikotimaa-lehdessä 27.4.2017. *Seurakunnat joutuvat vähentämään kiinteistöjään rajusti*.
<<https://www.kotimaa.fi/artikkeli/seurakunnat-joutuvat-vahentamaan-kiinteistojaan-rajusti/>>
luettu 1.5.2023

Puuinfo. *Rakennedetaljit, 3-4 kerroksiset kerrostalot. Puinen ulkoseinä*.

<https://puuinfo.fi/wp-content/uploads/2020/07/Palo_Liite_Rakenneyksityiskohtia_2018_26_2-final-1.pdf>
luettu 1.5. 2023

Rakennuslaki, 1010/2017
<<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2017/20171010>>
luettu 1.4.2023

SAFA.fi. 8.3.2023. Artikkelit: *Elonkirjotalossa yhdistyy uudisrakentaminen, kaupunkiluonnon monimuotoisuus ja asumisen hiilijalanjaljen pienentäminen*
<<https://www.safa.fi/arkkitehtiutiset/elonkirjotalossa-yhdistyy-uudisrakentaminen-kaupunkiluonnon-monimuotoisuus-ja-asumisen-hiilijalanjaljen-pienentaminen/>>
luettu 2.5.2023

Saman katon alle. 2019. Kirkkotilatryöryhmän mietintö kirkkotilojen kehittämisestä yhteisöjen keskuksiksi. Kirkkohallitus.

Suomen ev.lut kirkko, *Ovet auki- strategia vuoteen 2026*
<<https://evl.fi/documents/1327140/52567038/Evl.lut.kirkko-strategia.pdf/9fb95410-78a0-6ace-a331-aa2c31b869c5?t=1600781363026>>
luettu 14.4.2023

Suomen ev. lut kirkko. *Tietoa kirkosta, kirkko ja yhteiskunta. Valtion kirkko ja kansankirkko..*
<<https://evl.fi/tietoa-kirkosta/kirkko-ja-yhteiskunta/valtionkirkko-ja-kansankirkko>>
luettu 20.2.2023

The Scottish Civic Trust. 2006. *New Uses For Former Church*
<[Buildingshttps://borguecommunity.org.uk/images/pdf/church/ScottishCivicTrustChurches.pdf](https://borguecommunity.org.uk/images/pdf/church/ScottishCivicTrustChurches.pdf)>

luettu 1.5.2023

THL. 2022. *Finger tutkimus. Finger-toimintamalli.*
<<https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/finger-tutkimushanke/finger-toimintamalli>>
<<https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/finger-tutkimushanke/finger-tutkimuksen-tuloksia>>
luettu 25.3.2023

Vantaan seurakunnat. *Länsimäen kirkko.*
<<https://www.vantaanseurakunnat.fi/kirkot-ja-tilat/kirkot-ja-kappelit/lansimaen-kirkko>>
luettu 20.2.2023

Vantaan seurakunnat. *Tikkurilan kirkko, arkkitehtuuri ja taide.*
<<https://www.vantaanseurakunnat.fi/kirkot-ja-tilat/kirkot-ja-kappelit/tikkurilan-kirkko/arkkitehtuuri-ja-taide>>
luettu 1.5.2023

Kuvaluettelo

Kuva	Aihe	kuvaaja/tekijä	sivu
Kuva 1	Helsingin Tuomiokirkko	Juha Paukkeri	6
Kuva 2	Diagrammi: Hki, Espoo, Vantaa kirkkojen rakennusvuodet	Juha Paukkeri	7
Kuva 3	Ilmakuva Länsimäen kirkosta	ladattu Google Earth 26.4.2023	9
Kuva 4	Diagrammi: Hakunilan srk:n jäsenmäärän kehitys 1999-2022	Evl. lut. kirkko jäsentilastot	10
Kuva 5	Paloheinän entinen kirkkosali, Helsinki	Jani Laukkanen	12
Kuva 6	Kirkkorakennusten arvoon vaikuttavat tekijät	Kirja: Saman katon alle	13
Kuva 7	Opinnäytetyön rakennussuunnitelman painopisteet	Kirja: Saman katon alle	14
Kuva 8	Genezarethkorchen, Berliini. Kahvila, ravintola	Juha Paukkeri	15
Kuva 9	Genezarethkorchen, Berliini. Akselin pääty	Juha Paukkeri	15
Kuva 10	Tikkurilan kirkon sisäänkäynti, Vantaa	Juha Paukkeri	16
Kuva 11	Tikkurilan kirkon aula, Vantaa	Juha Paukkeri	16
Kuva 12	Tikkurilan kirkon kahvio, Vantaa	Tikkurilan seurakunta	17
Kuva 13	Tikkurilan kirkon pohjapiirros, katutaso, Vantaa	Betoni-lehti	17
Kuva 14	Rakeisuuskartta. Länsimäen kirkon ympäristö	Juha Paukkeri	18
Kuva 15	Länsimäen kirkon hahmo	Juha Paukkeri	18
Kuva 16	Analyysikuva: kasvillisuus, valoisuus, näkymät	Juha Paukkeri	19
Kuva 17	Analyysikuva: liikenne	Juha Paukkeri	20
Kuva 18	Analyysikuva: ympäröivä rakennuskanta	Juha Paukkeri	20
Kuva 19	Nykyinen pihapiirros	Juha Paukkeri	21
Kuva 20	Diagrammi: Länsimäen alueen asukkaat ikä- ja kieliryhmittäin	Juha Paukkeri	22
Kuva 21	Kuvakaappaus Hakunilan suuralueen väestön ikätilastosta	Vantaa. Tilastot	22
Kuva 22	Kuva Länsimäen kirkon päiväkirjasta	Juha Paukkeri	23

Kuva 23	Kirkolliset toimitukset Länsimäen kirkossa. Tilastograafi.	Tekijä: Juha Paukkeri	23
Kuva 24	Avoimet tilaisuudet Länsimäen kirkossa. Tilastograafi.	Tekijä: Juha Paukkeri	23
Kuva 25	Länsimäen kirkon seurakuntasali	Juha Paukkeri	25
Kuva 26	Länsimäen kirkon kellarin varatila	Juha Paukkeri	25
Kuva 27	Länsimäen kirkon kellarin pohja, jossa kantavat rakenteet.	Juha Paukkeri	25
Kuva 28	Länsimäen kirkon sisäänkäynnille näkymä	Juha Paukkeri	26
Kuva 29	Länsimäen kirkko pohjoisesta	Juha Paukkeri	27
Kuva 30	Länsimäen kirkko lännestä	Juha Paukkeri	27
Kuva 31	Länsimäen kirkon alttarisyvennys	Juha Paukkeri	27
Kuva 32	Massaanalyysi: skenaarit 3 kpl	Juha Paukkeri	28
Kuva 33	Havainnekuva ilmasta	Juha Paukkeri	31
Kuva 34	Päähavainnekuva: muutossuunnitelman pääsisäänkäynniltä	Juha Paukkeri	32
Kuva 35	Maastoleikkaus. Uusi rakennus ja ympäröivä maasto	Juha Paukkeri	33
Kuva 36	Pihapiirros, jossa uuden suunnitelman katutasen kerros	Juha Paukkeri	34
Kuva 37	Massoitteluidea	Juha Paukkeri	36
Kuva 38	Havainnekuva ilmavammasta massasta	Juha Paukkeri	37
Kuva 39	Havainnekuva sisältä: aula ja kahvila-alue	Juha Paukkeri	37
Kuva 40	Leikkauspiirros: uuden ja vanhan rakennusmassan liittyminen	Juha Paukkeri	38
Kuva 41	Uusi tilaohjelma	Juha Paukkeri	40
Kuva 42	Vertailu uusi ja vanha. Kellarikerros	Vanha piirustus ja Juha Paukkeri	41
Kuva 43	Vertailu uusi ja vanha. Katutasokerros	Vanha piirustus ja Juha Paukkeri	41
Kuva 44	Vertailu uusi ja vanha. 2. kerros	Vanha piirustus ja Juha Paukkeri	41
Kuva 45	Pohjapiirros 2. kerros. Palveluasunnot	Juha Paukkeri	42
Kuva 46	Pohjapiirros 1. kerros. Kahvilatoiminnot	Juha Paukkeri	43
Kuva 47	Muuntojoustava sali. Vaihtoehto 1	Juha Paukkeri	44
Kuva 48	Muuntojoustava sali. Vaihtoehto 2	Juha Paukkeri	44
Kuva 49	Muuntojoustava sali. Vaihtoehto 3	Juha Paukkeri	44
Kuva 50	Pohjapiirros kellari	Juha Paukkeri	45
Kuva 51	Ote julkisivupiirustuksesta	Juha Paukkeri	46
Kuva 52	Ote julkisivuotteesta ja rakenneleikkauksesta	Juha Paukkeri	47
Kuva 53	Rakenneaksonometria. Idea	Juha Paukkeri	48

Liitteet

- Liite 1. Suunnitelmasta laadittu esittelyvihko
- Liite 2. Tehtävänanto

>länsi<

Opinnäytetyö // Rakennusarkkitehtuuri // Metropolia Ammattikorkeakoulu

MUUTOSSUUNNITELMA LÄNSIMÄEN KIRKOSTA MONIKÄYTTÖRAKENNUKSEKSI

Juha Paukkeri // 3.5.2023

Esipuhe

Tämä vihko sisältää Metropolia Ammattikorkeakoulun rakennusarkkitehtuurin koulutusohjelmaan tehdyn opinnäytetyön rakennussuunnitelman. Työn tekijänä on rakennusarkkitehtiopiskelija Juha Paukkeri. Kohderakennuksena on Länsimäen kirkko, Vantaalla.

Länsimäen kirkko sijaitsee alueella, jossa kirkollinen toimintaympäristö on muuttunut radikaalisti viimeisen kahdenkymmenenvuoden aikana. Merkittävimpinä syinä tähän on alueen voimakas monikulttuuristuminen ja evankelisluterilaisen seurakunnan jäsenmäärän puolittuminen (n.70%/2001 vs. n.35%/2022).

Arkkitehtipariskunnan Alicja ja Paavo Sollamon suunnittelema punatiilinen kirkko on rakennettu vuonna 1986. Rakennus lähestyy peruskorjausikää.

Edellä kuvatut asiat tuottavat seurakunnalle, rakennuksen omistajalle kysymyksen: "mitä tehdä Länsimäen kirkolle tulevaisuudessa, kun taloudelliset resurssit supistuvat jatkuvasti?"

Opinnäytetyön rakennussuunnitelma on yhdenlainen tulkinta siitä, miten kirkkorakennuksessa voitaisiin säilyttää kirkollinen toiminta, mutta rakennus muuttuisi koko alueen väestöä palvelevaksi monikäyttörakennukseksi, ihmisen taustasta riippumatta.

SISÄLLYS

esipuhe, sisällysluettelo	2
sijainti, pihapiirros	3
analyysikuvat	4
pohjapiirroksat	8
leikkaukset	16
muuntojoustavat kahvila ja salitila	18
julkisivut	20
rakenneleikkaus ja julkisivuote	24
detaljeja	25

Länsimäen kirkon rakennuspaikka on valikoitu valoisan kalliojyrkänteen partaalta. Aurinko pääsee paistamaan tontille koko päivän.

Tontti ja rakennuksen eteläpuoli ovat pääasiassa kalliopohjaista maastoa, jossa on melko niukkaa kasvillisuutta. Kirkon länsipuolella, kalliorinteessä ja rinteiden alapuolella on lehtipuita ja joitakin mäntyjä.

Pohjois- ja itäpuolella on 3-5 kerroksisia asuinrakennuksia. Parhaat, vapaat näkymät aukeavat etelän suuntaan.

1:500 kasvillisuus, valoisuus ja näkymät

Länsimäen kirkko sijaitsee liikenteellisesti aavis-
tuksen haastavassa paikassa. Rakennuksen länsi-
puolella oleva melko jyrkkäpiirteinen kallio rajaa
ajoneuvoliikenteen länsisuunnasta kokonaan pois.
Ainoastaan Kerokujaa pitkin pääsee ajoneuvoilla
kirkon läheisyyteen.

Rakennuksen vieressä sijaitsee linja-autopysäkki.

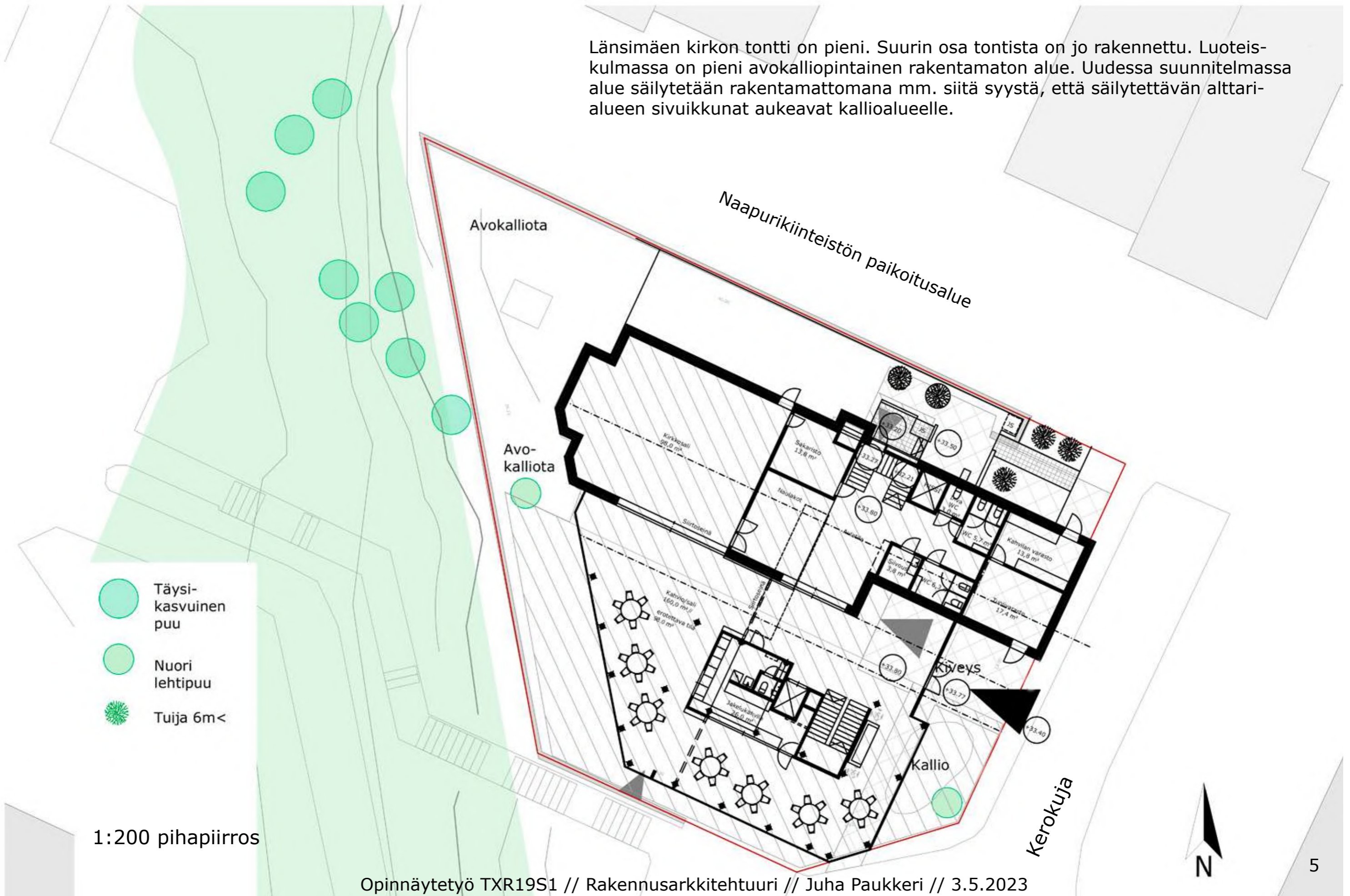
Kevyenliikenteen kulkureittejä tulee kirkolle kol-
mesta suunnasta.

- jalankulku
- autoliikenne
- julkinen liikenne

1:500 liikenne ja saavutettavuus

Länsimäen kirkon tontti on pieni. Suurin osa tontista on jo rakennettu. Luoteiskulmassa on pieni avokalliopintainen rakentamaton alue. Uudessa suunnitelmassa alue säilytetään rakentamattomana mm. siitä syystä, että säilytettävän alttari-alueen sivuikkunat aukeavat kallioalueelle.

- Täysikasvuinen puu
- Nuori lehtipuu
- ✪ Tuija 6m<

1:200 pihapiirros

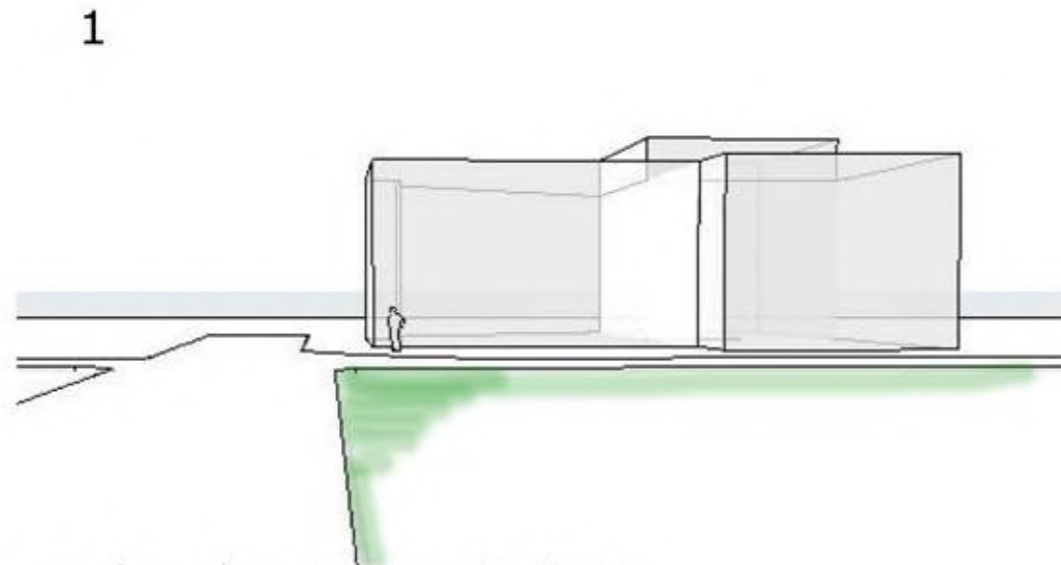
Olemassa oleva kirkkorakennus sijaitsee asuinkerrostalojen keskellä. Rakennus on päätyvän Kerokujan eräänlaisena päätepisteenä.

Kerokujaa pitkin saavuttaessa rakennus muodostaa muurimaisen esteen näkymäakselille.

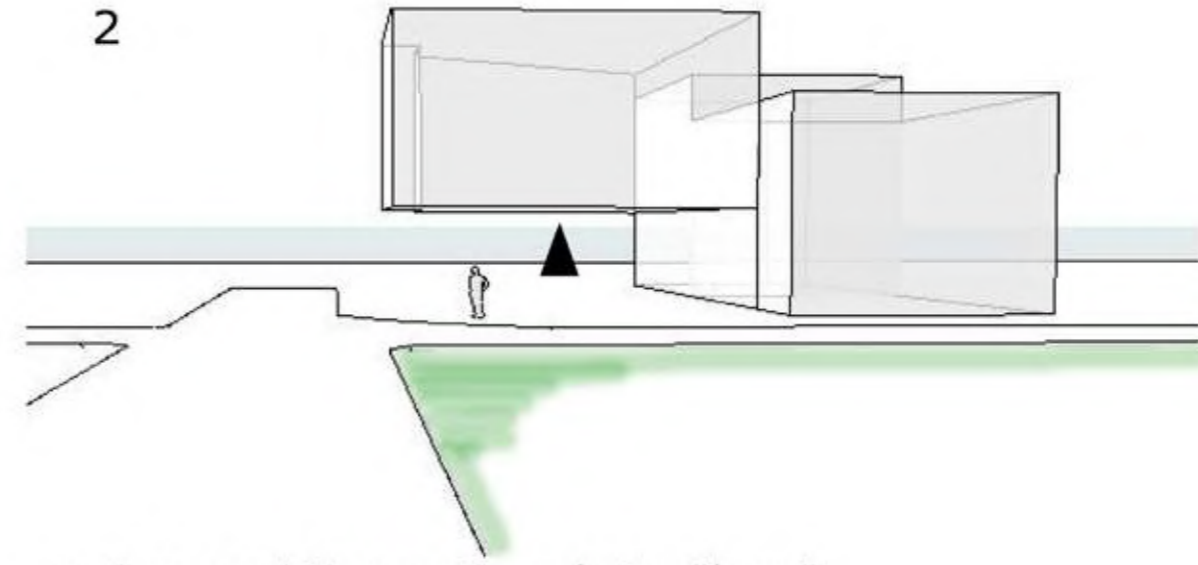
Uudessa muutos suunnitelmassa katunäkymää ja kaupunkitilaa halutaan avartaa. Uusi rakennusmassa nostetaan pilarien päälle. Katutasokerroksen ulkoseinänä käytetään lasia, jolloin rakennuksesta tulee läpinäkyvä.

Maantasokerros on kaikille avointa oleskelutilaa, jossa sijaitsee kahvila.

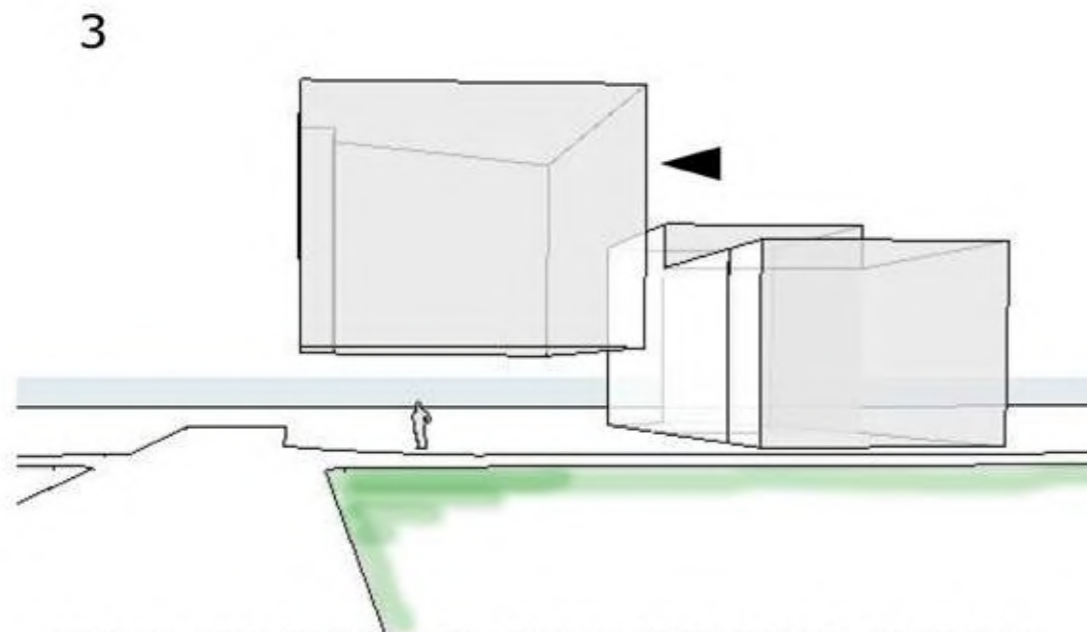

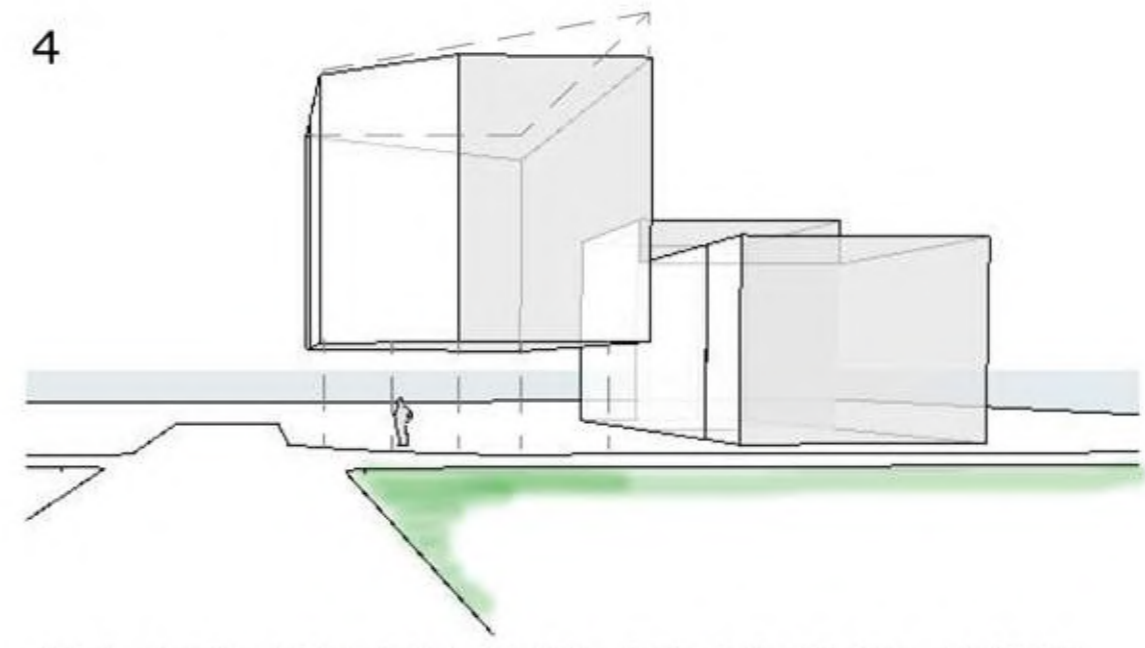
vanha rakennus muurimainen

uusi massa irti maasta -> katunäkymä
ilmavammaksi

uusi massa korkeammaksi ja hieman irti vanhasta

uusi massa pilareiden päälle, katon kallistus etelään
-> aurinkokeräimet

1:100 kellarikerros // pohja

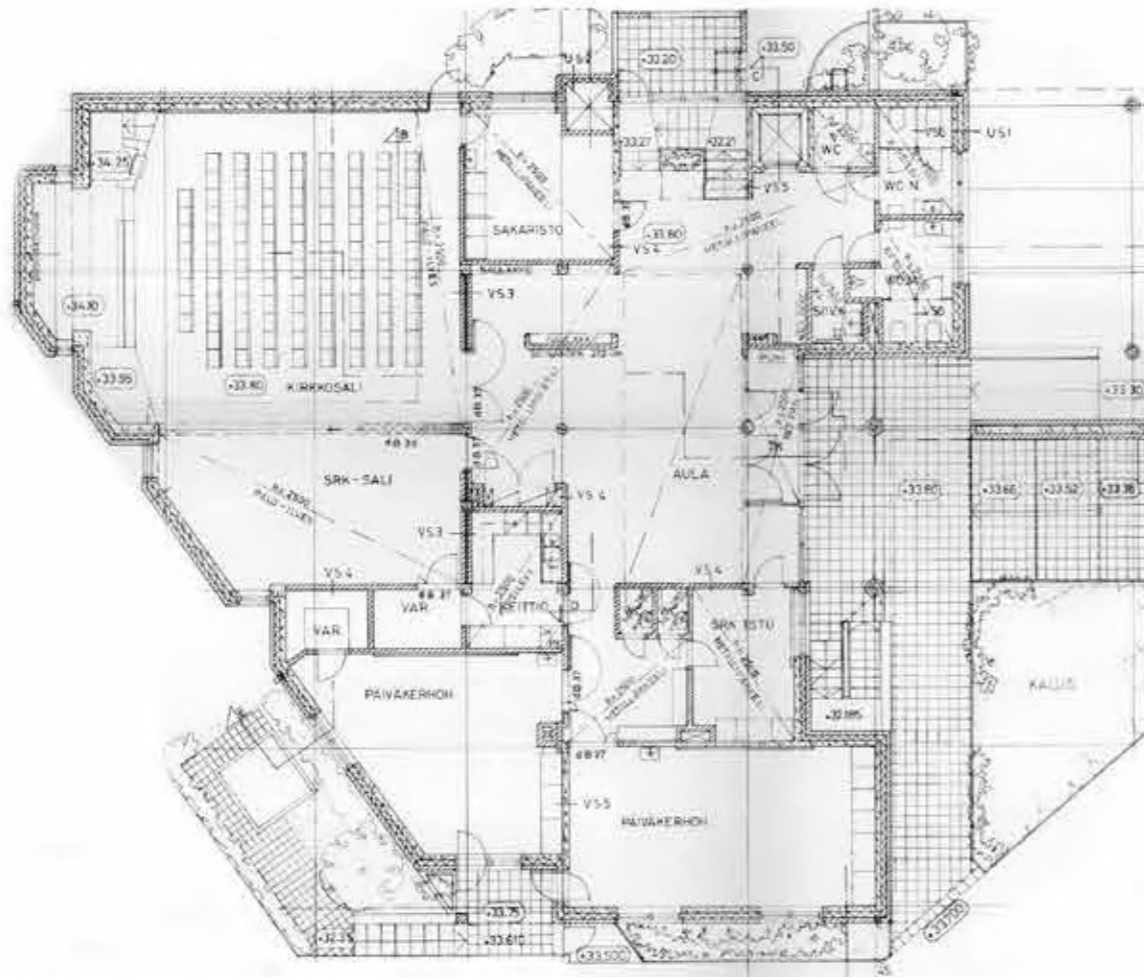
TILAOHJELMA 1. kerros

ennallaan säilyvät tilat	muutostilat tai uudet tilat
--------------------------	-----------------------------

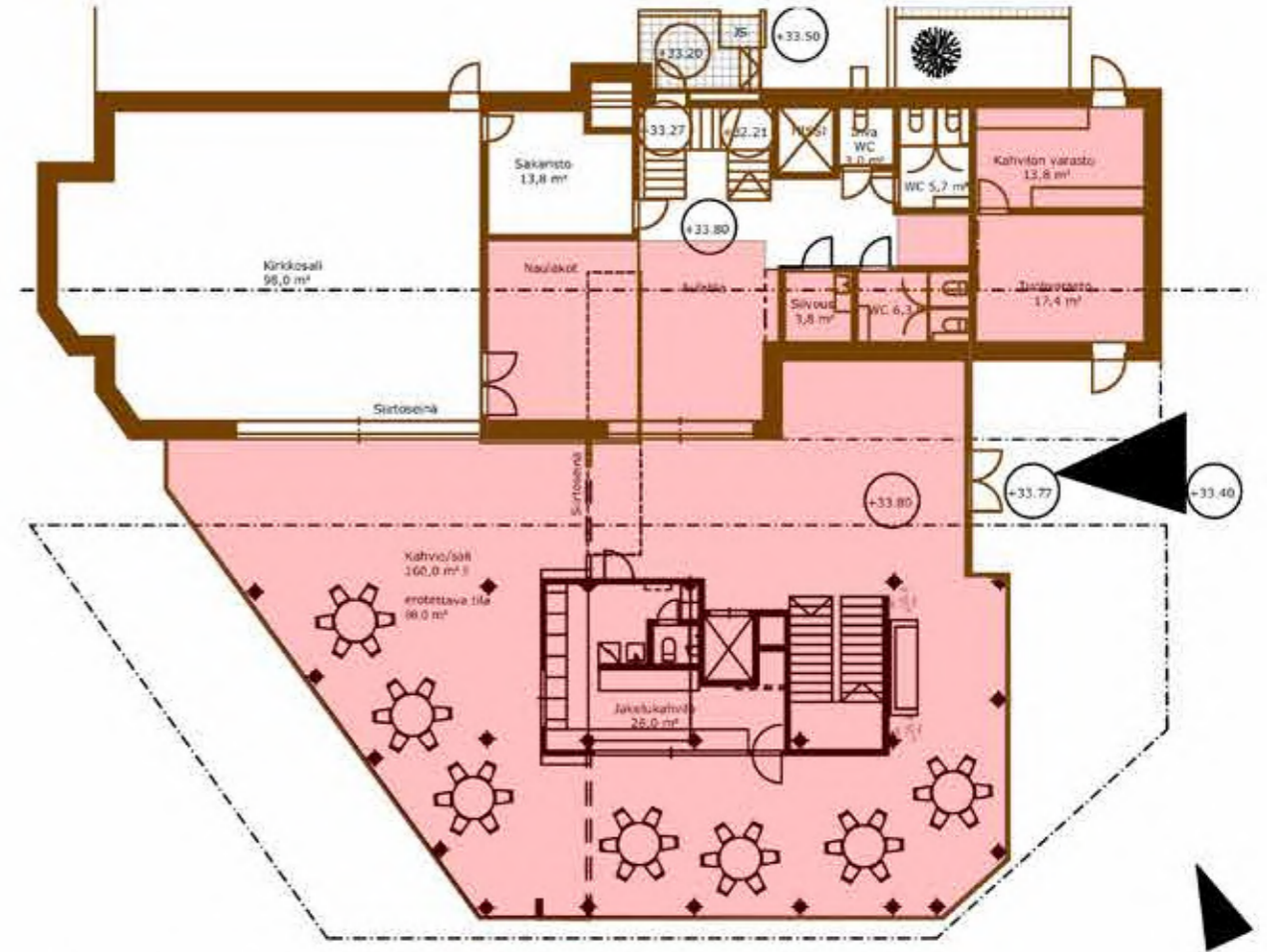
1. KERROS	
kirkkosali	98 m ²
sakaristo	13,8 m ²
naulakot	23,5 m ²
aulatila/käytävät	120 m ²
porras	9,5 m ²
siivouskomero	3,8 m ²
inva WC	3,0 m ²
WC 1	5,7 m ²
WC 2	6,3 m ²
kahvilavarasto	13,8 m ²
tuolivaraosto	17,4 m ²
kahvilakeittiö	26,0 m ²
kahvila/sali	160,0 m ²
Yhteensä	525,0 m ²

Muutos suunnitelmassa katutasokerros muuttuu merkittävästi avoimen kahvila- ja oleskelutilan myötä. Kirkkosali ja sakaristo säilyvät lähes ennallaan. Vaatesäilytys ja vanha aula portaineen ja hissineen säilyvät. Vanha, kahden auton autokatos muutetaan kahvilan aputilaksi ja seurakunnallista toimintaa palvelevaksi varastotilaksi.

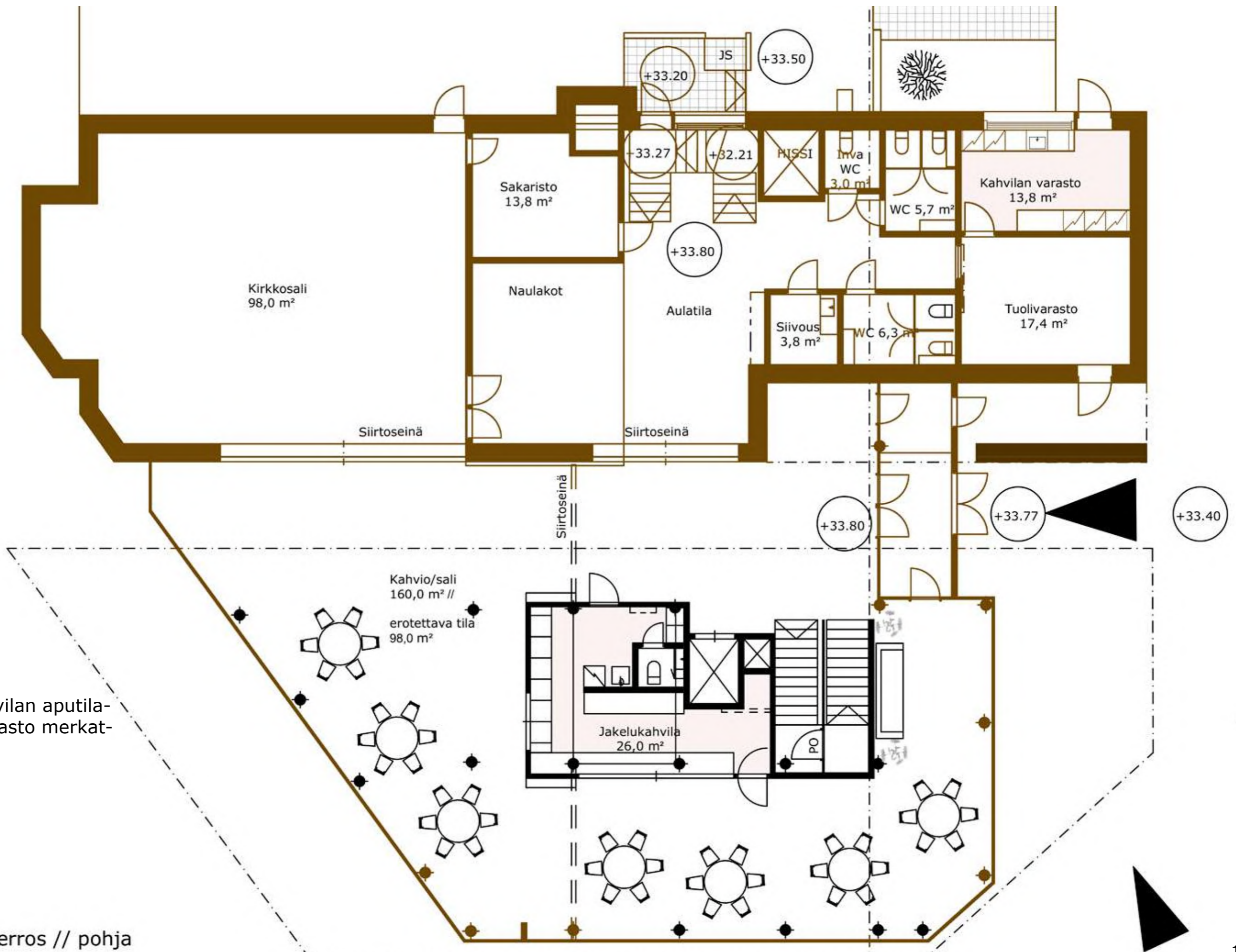
Laseinäinen uusi rakennusosa viestii avoimuutta ja kutsuu kaikki kaupunginosan asukkaat oleskelemaan uudessa monikäyttörakennuksessa.

1:200 alkuperäinen pohjapiirros // 1. kerros

1:200 muutosalueet // 1. kerros

kahvila ja kahvilan aputila-
na toimiva varasto merkat-
tuna vaalealla

1:100 1. kerros // pohja

TILAOHJELMA 2. kerros

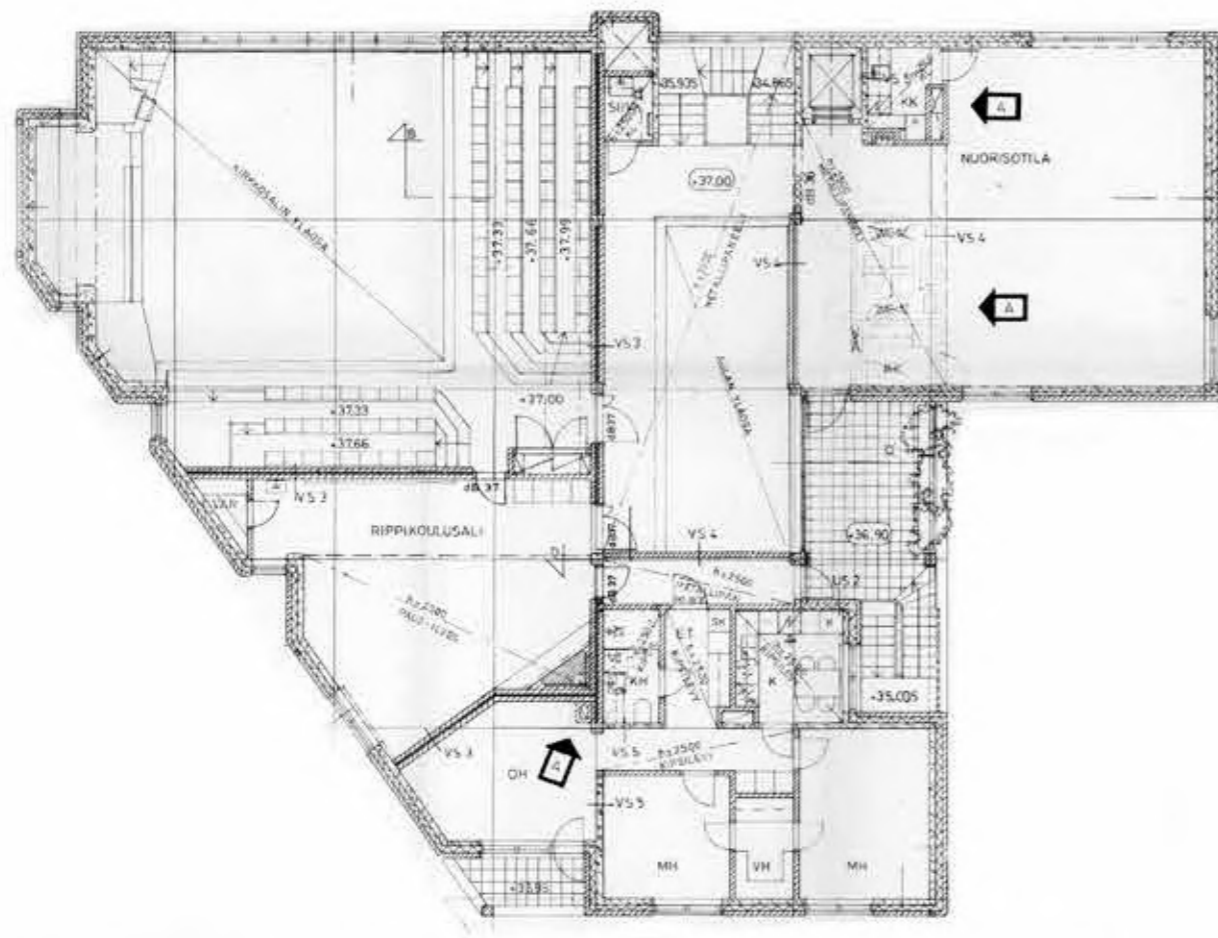
ennallaan säilyvät tilat muutostilat tai uudet tilat

2. KERROS	
toimisto	11,4 m ²
varasto	11,8 m ²
odotustila	7,4 m ²
siivouskomero	2,3 m ²
aulatila/käytävät	37,7 m ²
porras	11,0 m ²
apukeittiö	4,0 m ²
WC	4,8 m ²
Kokoonmistila	52,0 m ²
palveluasunto	49,7 m ²
palveluasunto	41,2 m ²
palveluasunto	38,7 m ²
palveluasunto	47,6 m ²
Hlöökunnan	49,7 m ²
aula-/oleskelutila	51,0 m ²
Yhteensä	512,0 hum ²

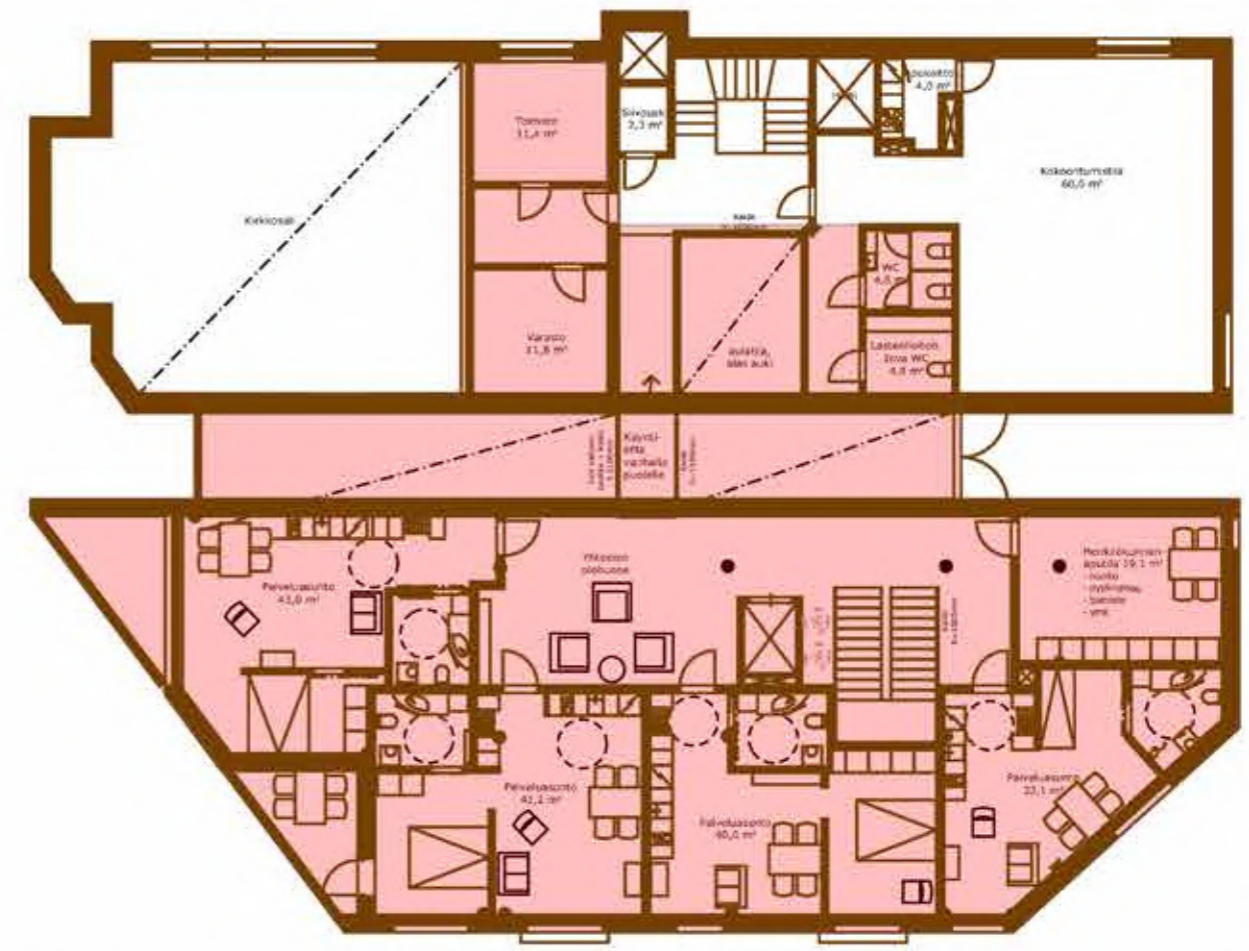
Toisen kerroksen vanha rakennuksen osa palvelee ensisijaisesti kirkollista toimintaa. Kirkkosalin parvi muutetaan toimisto- ja varastotilaksi.

Vanhaan neuvottelu-/kokoustilaan lisätään WC-tiloja, myös inva-WC.

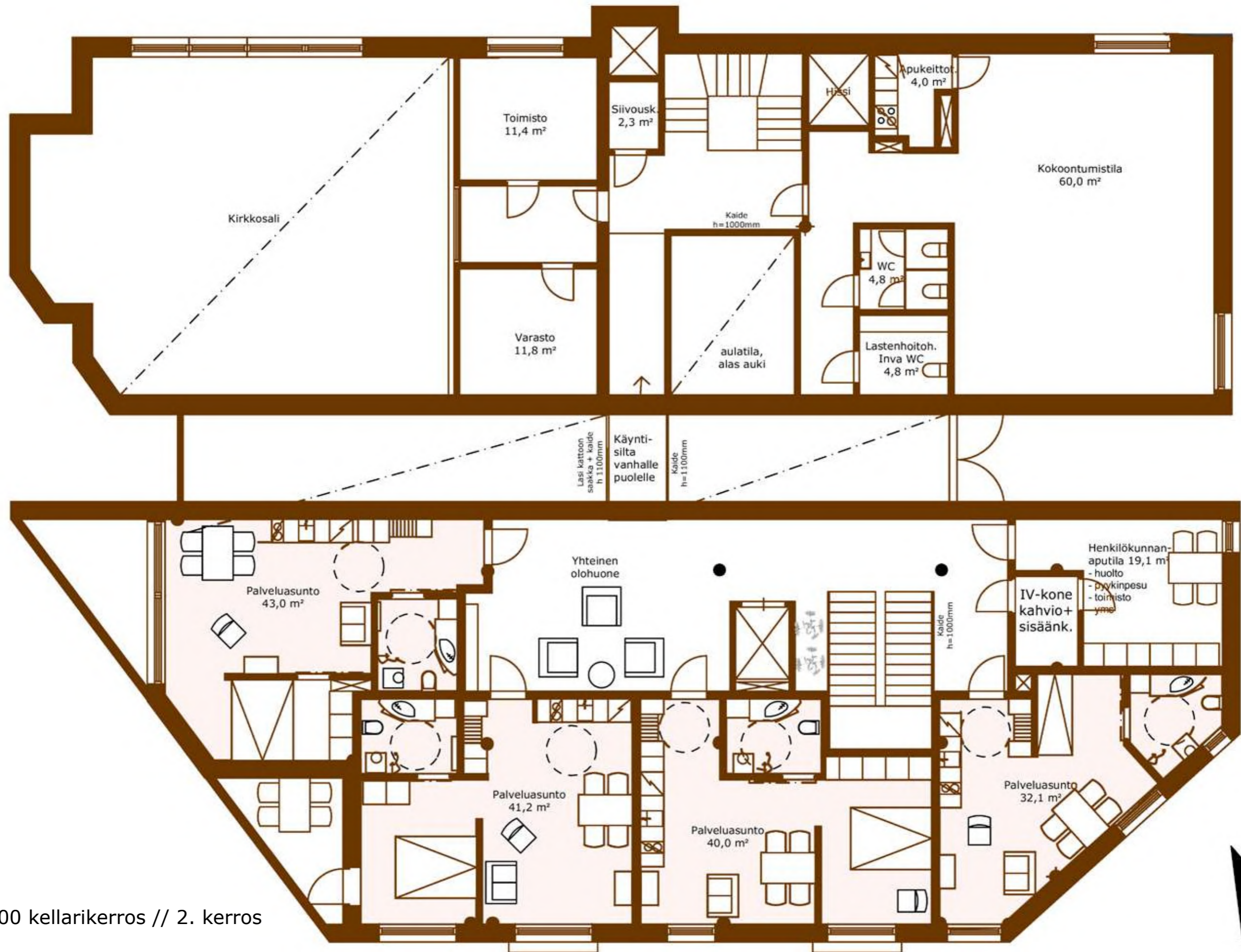
Uudisosaan sijoitetaan neljä kappaletta palveluasuntoja, jotka toimivat itsenäisenä tilakokonaisuutena. Uusi portaikko ja hissi palvelevat ennen kaikkea palveluasuntoja.

1:200 alkuperäinen pohjapiirros // 2. kerros

1:200 muutosalueet // 2.kerros

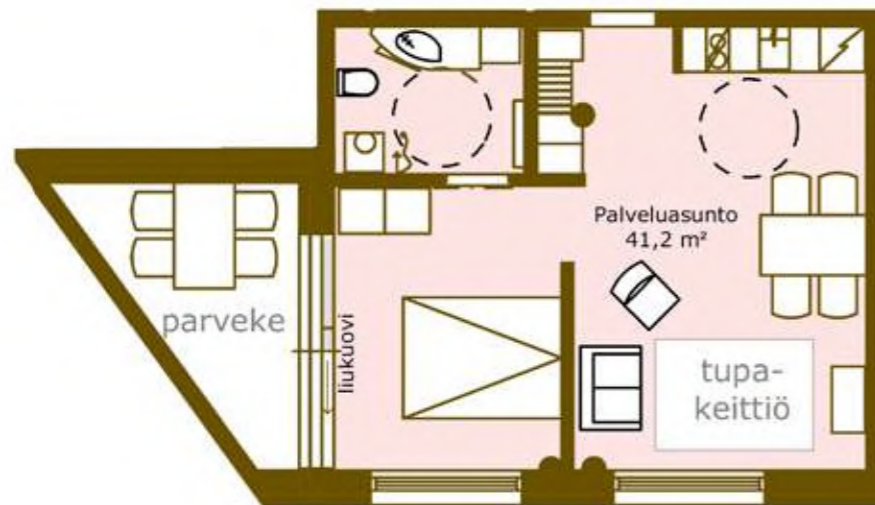

1:100 kellarikerros // 2. kerros

TILAOHJELMA 3. kerros

ennallaan säilyvät tilat muutostilat tai uudet tilat

3. KERROS	
yhteistila	34,2 m ²
palveluasunto	49,7 m ²
palveluasunto	41,2 m ²
palveluasunto	38,7 m ²
palveluasunto	47,6 m ²
talosauna	19,0 m ²
aula-/oleskelutila	51,0 m ²
Yhteensä	265,0 hu ^m ²

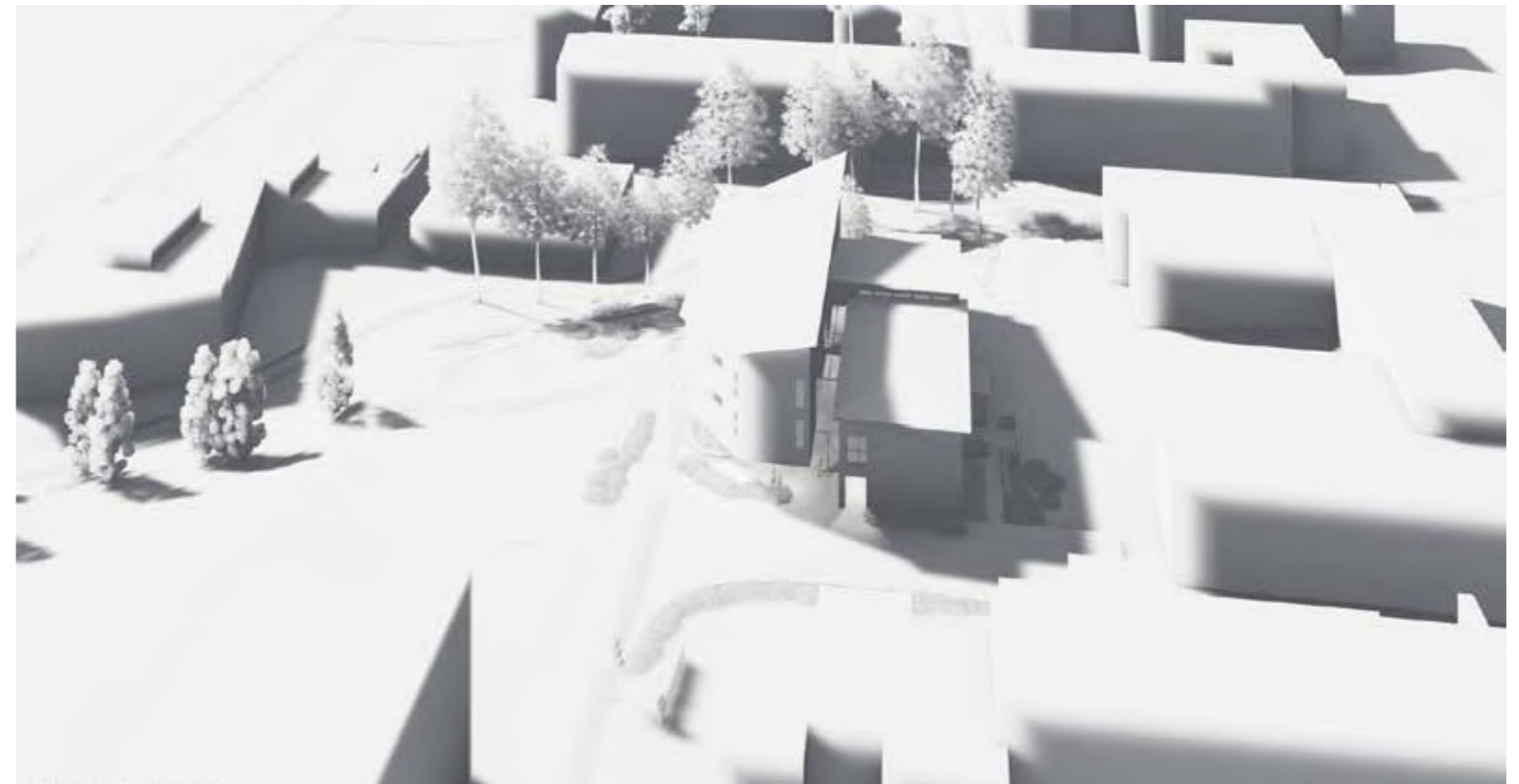

1:50 mallipalveluasunto

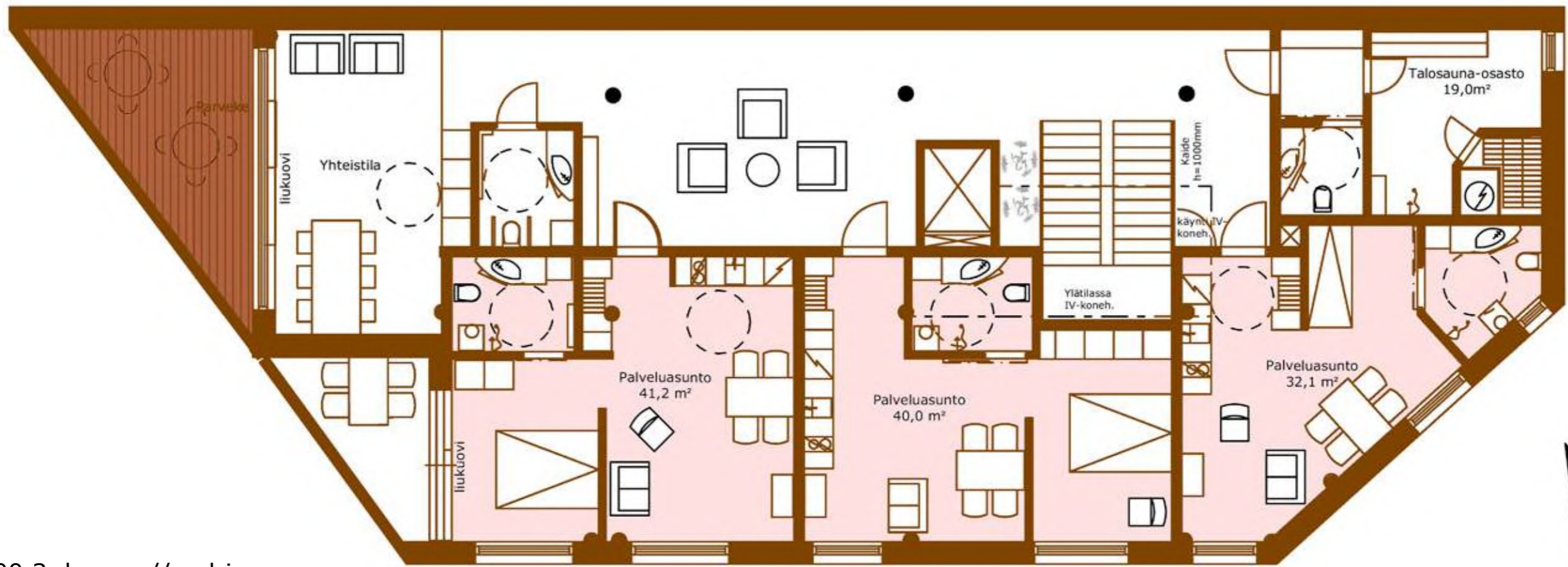
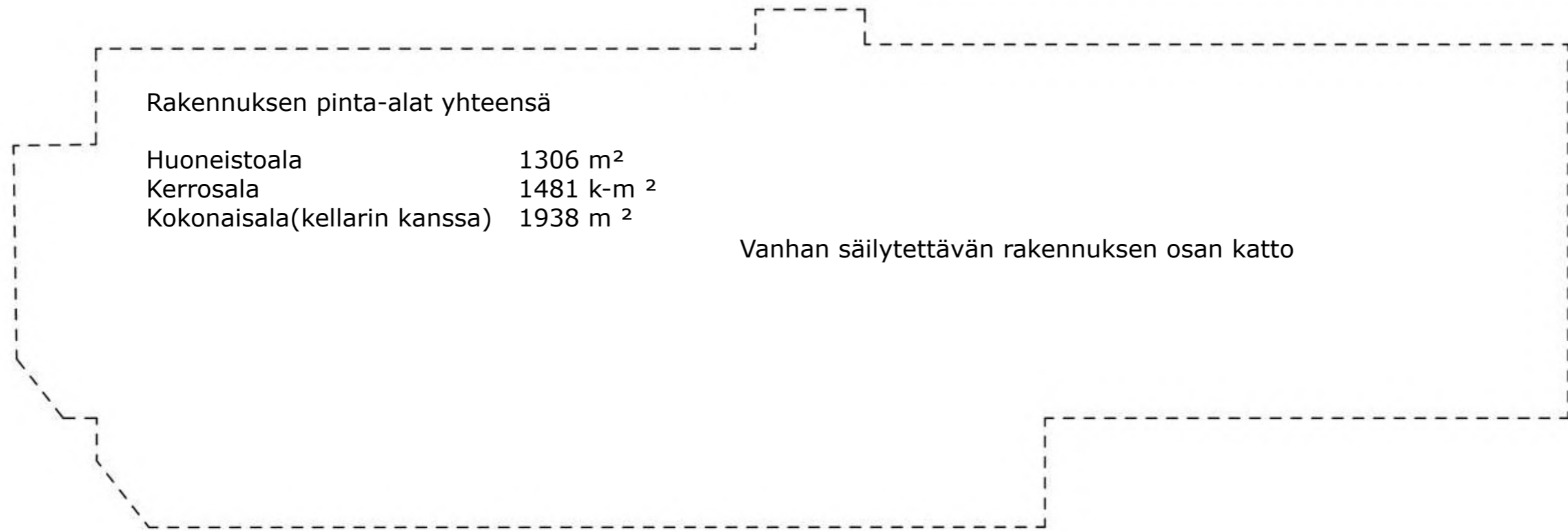
Muutos suunnitelmassa olevat palveluasunnot ovat joko yhden tai kahden asukkaan kokonaisuuksia. Palveluasunnot eroavat tavallisista asunnoista mm. siten, että vuoteesta pitää olla helppo yhteys saniteettitiloihin. Keittiö on ensisijaisesti ruoan säilömiseen ja lämmittämiseen, ei niinkään ruoan laittoon.

Kolmas kerros on kokonaan uusi kerros. Se kattaa ainoastaan eteläisen rakennuksen osan. Kerroksessa sijaitsee kolme palveluasuntoa ja palveluasuntojen asukkaille oma talosauna. Suuri osa kerroksesta on yhteisiä oleskelutiloja.

Yhteisiä oleskelutiloja on sijoitettu molempiin palveluasuntokerrokseen, jotta asukkaat voivat viettää aikaa yhdessä ja tiloissa kyetään järjestämään ryhmätöitä.

Havainnekuva idän suunnasta. Kolmannen kerroksen massa kohoaa vanhan massan yläpuolelle. Etelän suuntaan kallistuvalla kattolapella sijoitettaviin aurinkokeräimiin aurinko pääsee paistamaan vapaasti koko päivän.

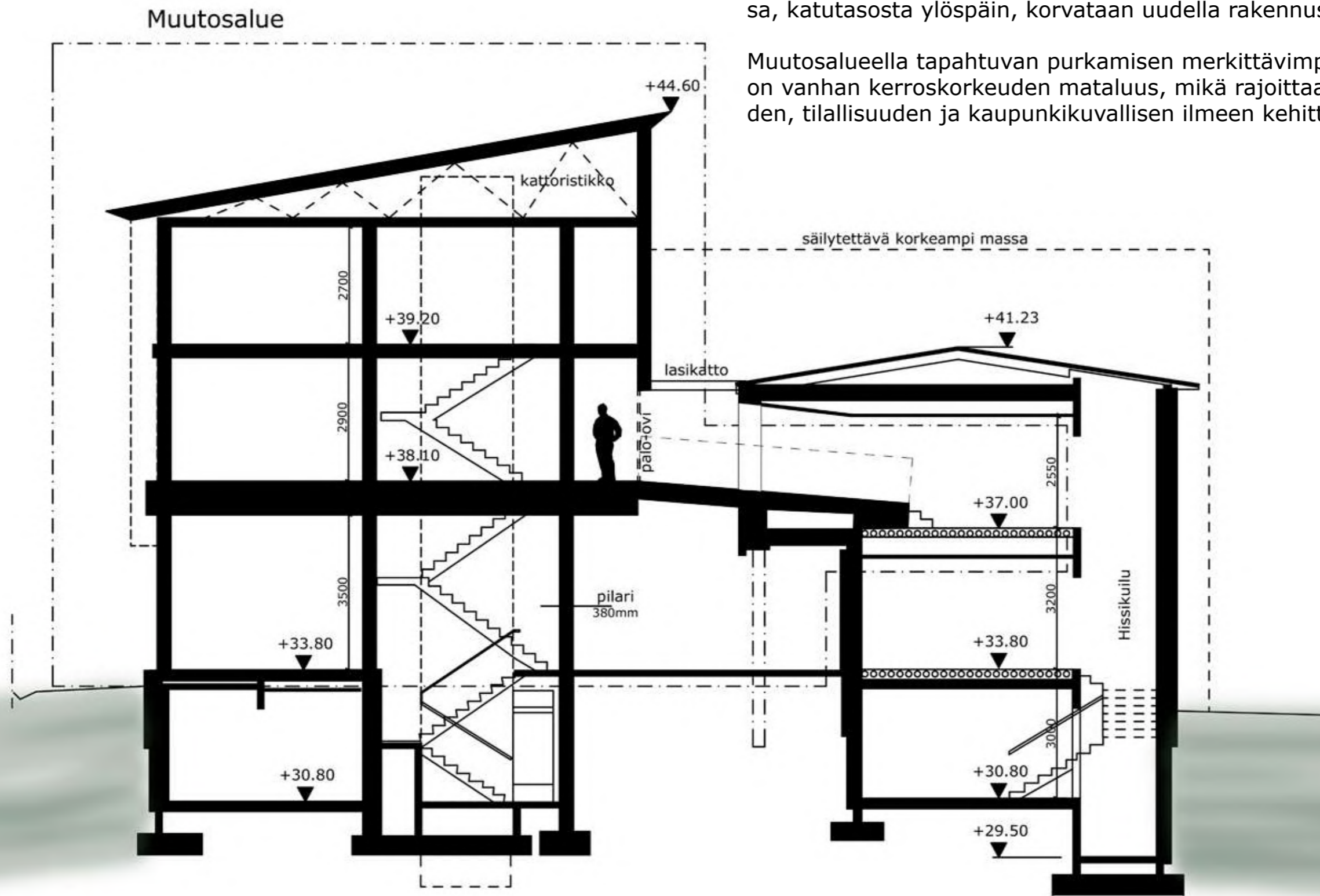

1:100 3. kerros // pohja

Muutosuunnitelmassa tavoitteena on ollut säilyttää mahdollisimman paljon olemassa olevaa rakennusta. Kirkkosali säilyy 1. kerroksen osalta lähes ennallaan. Sivuparvirakenne puretaan pois ja takaparvelle sijoitetaan mm. diakoniatoimisto.

Kellarikerros säilyy rakenteellisesti ennallaan. Eteläinen rakennusmassa, katutasosta ylöspäin, korvataan uudella rakennusmassalla.

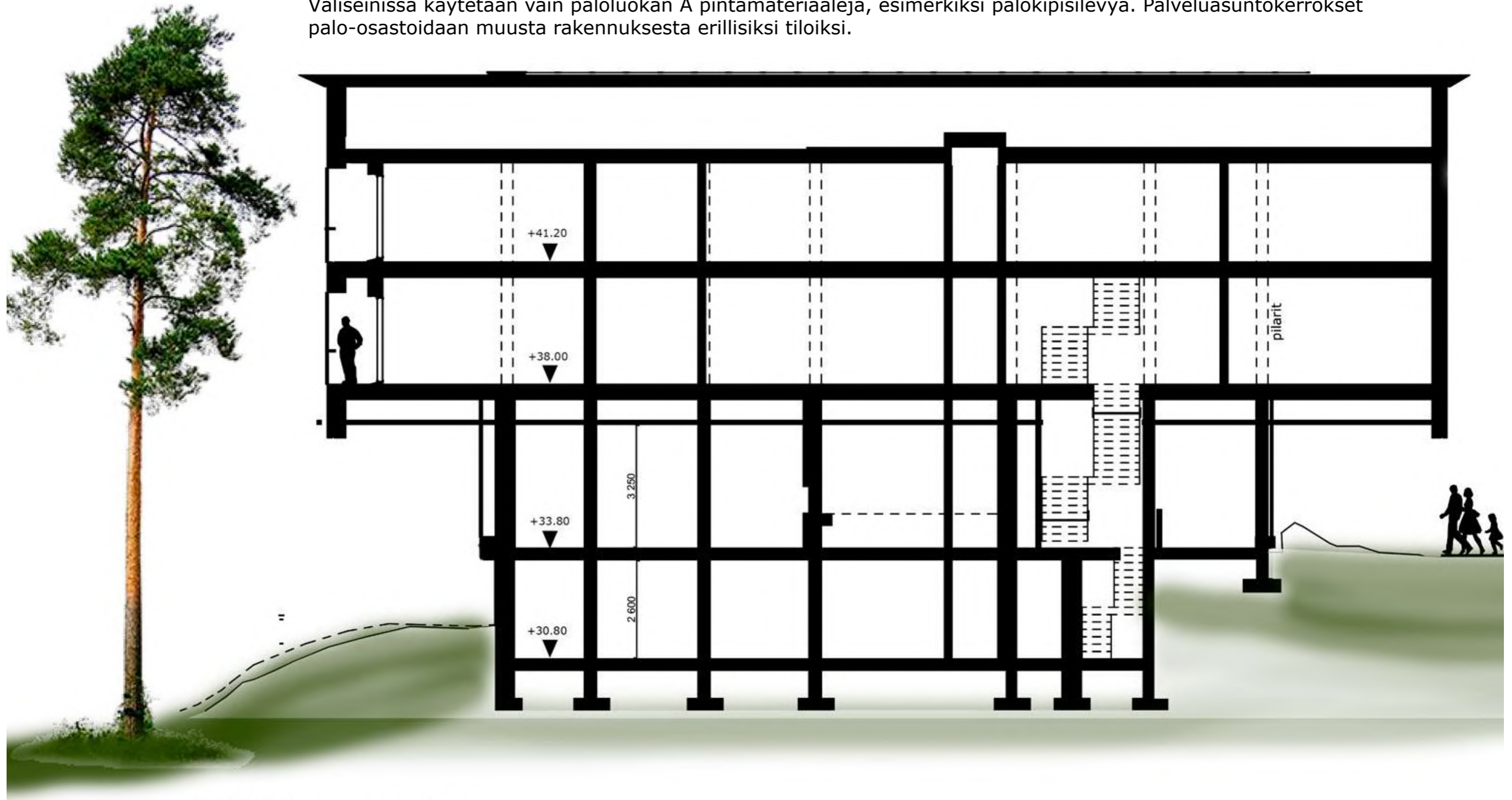
Muutosalueella tapahtuvan purkamisen merkittävimpana perusteena on vanhan kerroskorkeuden mataluus, mikä rajoittaa toiminnallisuuden, tilallisuuden ja kaupunkikuvallisen ilmeen kehittämistä.

1:100 leikkaus B-B

Uudet rakennettavat kerrokset tukeutuvat kellarikerroksen rakennejärjestelmään. Ulkoseinälinjoille asennettavat pilarit kannatellaan kellarin kantavista seinistä. Seinälinjoille tehdään tarvittaessa vahvikevalut. Rakennuksen keskelle sijoittuvat pilarit liittyvät olevaan kellarikerroksen pilaristoon.

Uusi hissikuilu ja yksittäiset betoniset seinäkkeet toimivat rakennejärjestelmän jäykistävinä elementtinä. Ulkoseinät kantavat vain itse itsensä. Palveluasuntojen väliseinät ovat kevytrakenteisia ja tarpeen mukaan siirrettävissä. Väliseinissä käytetään vain paloluokan A pintamateriaaleja, esimerkiksi palokipsisilevyä. Palveluasuntokerrokset palo-osastoidaan muusta rakennuksesta erillisiksi tiloiksi.

1:100 leikkaus // uusi osa

Näkymä kahvila- ja aulatilasta sekä pääsisäänkäynniltä. Alkupeäinen punainen tiililaatta liittyy vanhan ja uuden rakennusosan yhteen.

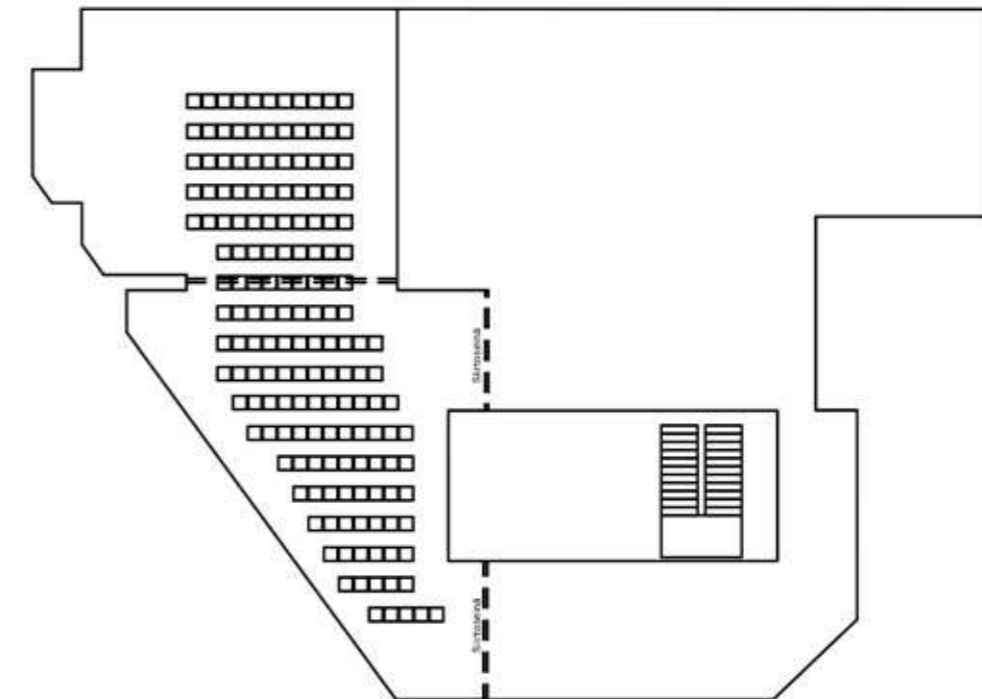
Tässä muutossuunnitelmassa tärkeänä lähtökohtana on rakennuksen monikäyttöisyys ja muunneltavuus. Erityisesti katutasokerroksessa olevat kirkkosali ja kahvila-/olotila pystyvät mukautumaan erilaisiin toimintoihin loistavasti. Siirtoseinien avulla tiloja voidaan erotella ja yhdistellä monella tapaa.

Uuden osan maantasokerroksen läpinäkyvyyden ansiosta tilat ovat valoisia ja viihtyisiä.

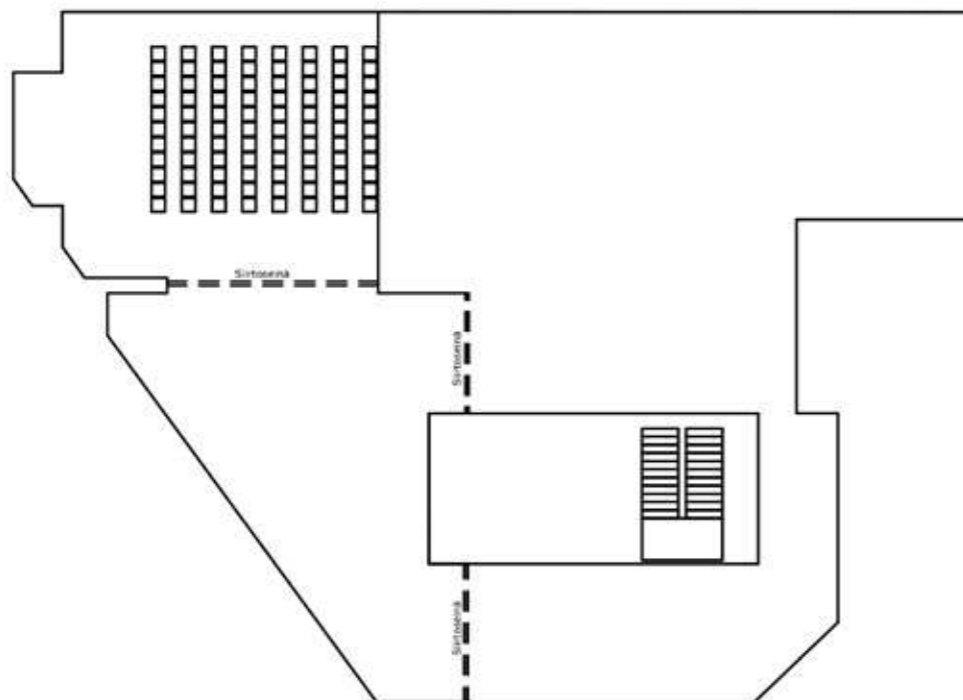
Kahvilan jakelukeittiö toimii päivittäisen kahvilatoiminnan lisäksi erilaisissa juhla-/kokoustilaisuuksissa erinomaisena tarjoilupisteenä.

Jakelukeittiön tukitilana on katutasokerroksessa sijaitseva kahvilavarasto/valmistuspiste, jossa on mahdollista esimerkiksi valmistaa tarjoiluja.

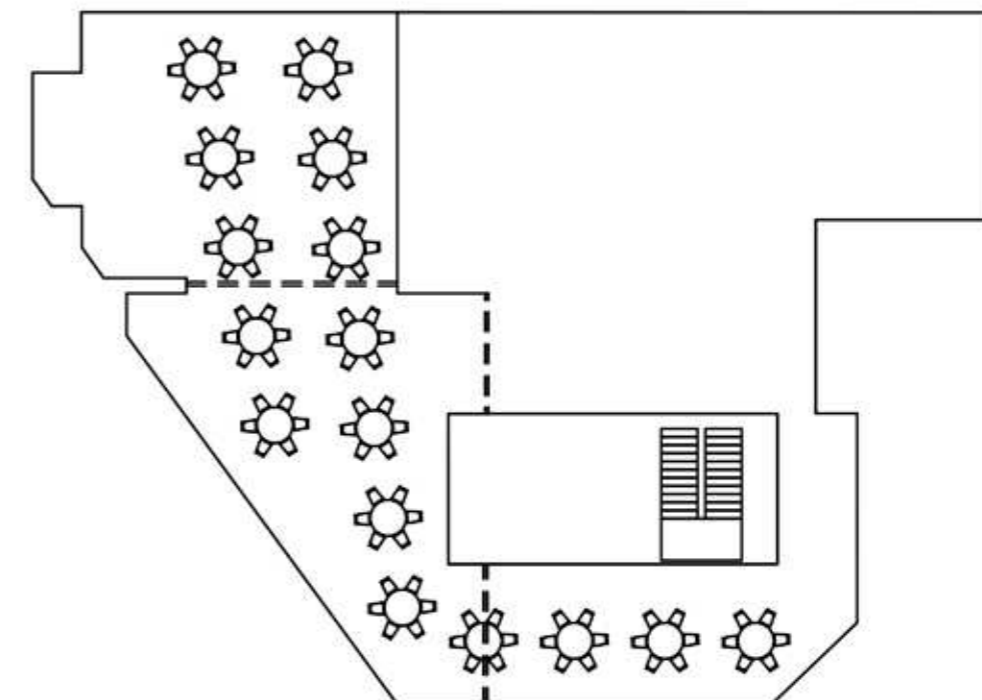
SALI VAIHTOEHTO 2

SALI VAIHTOEHTO 1

SALI VAIHTOEHTO 3

JULKISIVU INDEKSIT

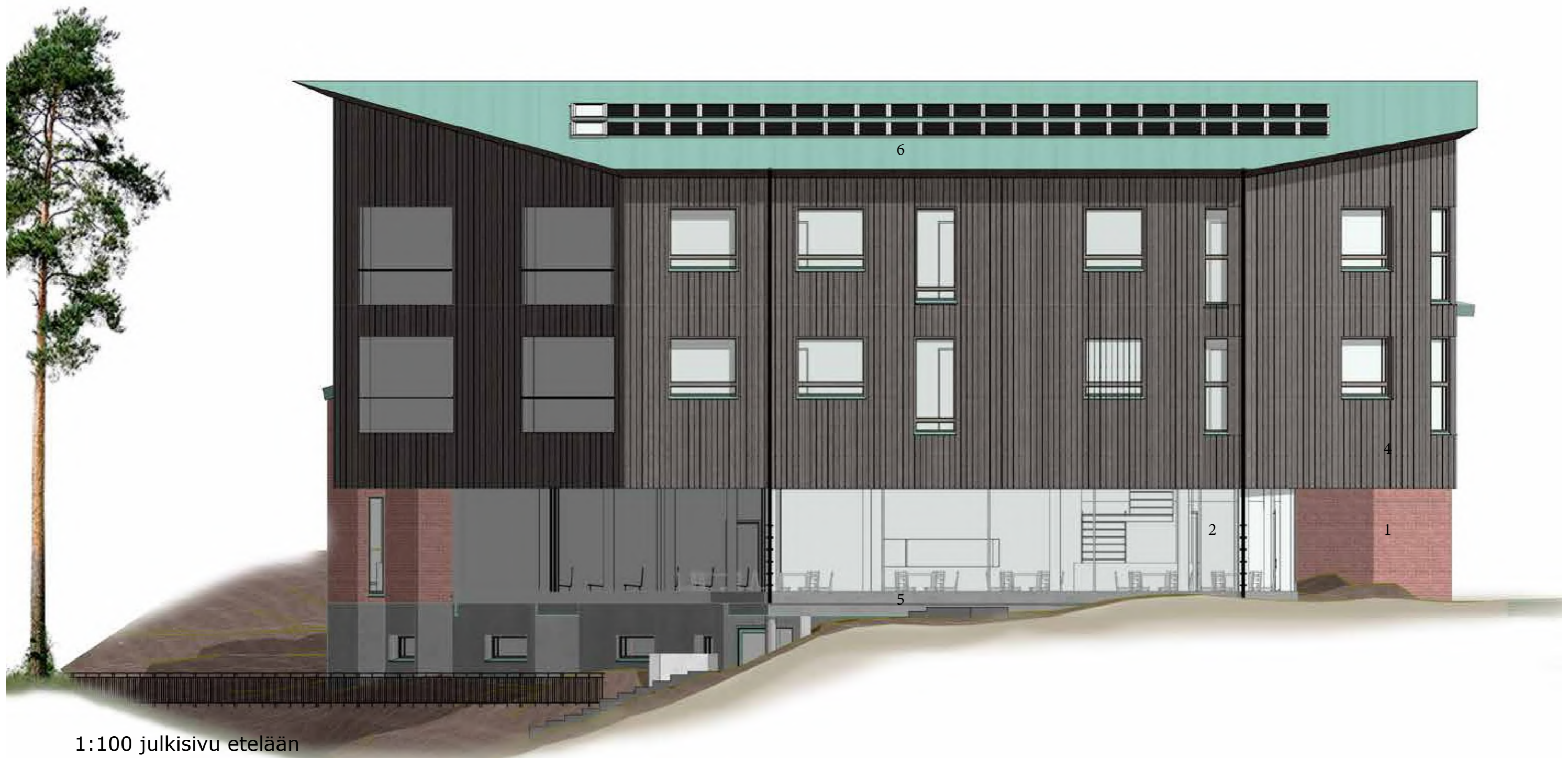
- 1 Tiili, punainen
- 2 Lasi, kirkas
- 3 Kivilevy, harmaa
- 4 Puupaneeli 28,90, 28x70, 28x120, harmaa
- 5 Betoni, pinnoittamaton
- 6 Kuparipelti

1:100 julkisivu itään

JULKISIVU INDEKSIT

- 1 Tiili, punainen
- 2 Lasi, kirkas
- 3 Kivilevy, harmaa
- 4 Puupaneeli 28,90, 28x70, 28x120, harmaa
- 5 Betoni, pinnoittamaton
- 6 Kuparipelti

JULKISIVU INDEKSIT

- 1 Tiili, punainen
- 2 Lasi, kirkas
- 3 Kivilevy, harmaa
- 4 Puupaneeli 28,90, 28x70, 28x120, harmaa
- 5 Betoni, pinnoittamaton
- 6 Kuparipelti

1:100 julkisivu pohjoiseen

JULKISIVU INDEKSIT

- 1 Tiili, punainen
- 2 Lasi, kirkas
- 3 Kivilevy, harmaa
- 4 Puupaneeli 28,90, 28x70, 28x120, harmaa
- 5 Betoni, pinnoittamaton
- 6 Kuparipelti

1:100 julkisivu länteen

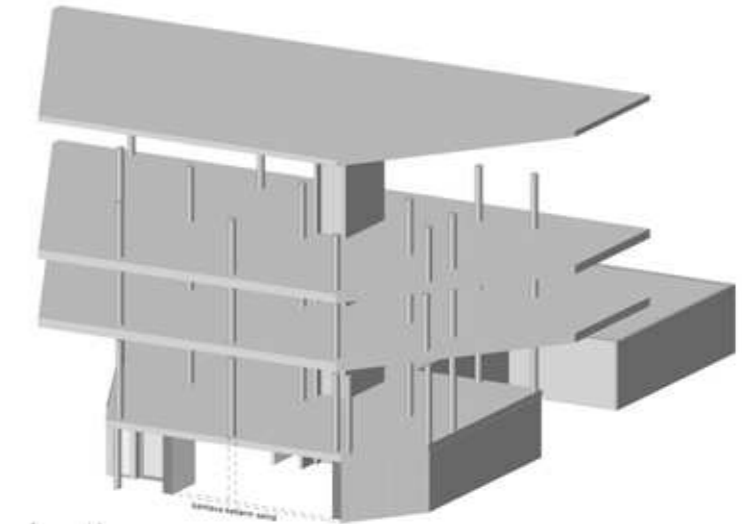
YP		US1		US2 (vanha kellarin ulkoseinä)		VP1	
1.		1.	>28mm	1.	80 mm	1.	30 mm
2.	10mm	2.		2.	120-150 mm	2.	askeläänieriste
3.	20mm	3.	42 mm	3.	150 mm	3.	teräsbetoni
4.	175mm	4.	10 mm	4.		4.	teräsbetoni (paikallaan valettu)
5.	200mm	5.	250 mm				Pintakäsittely
6.	200mm	6.					
7.	250mm	7.	18 mm				
8.		8.	15 mm				
		9.					

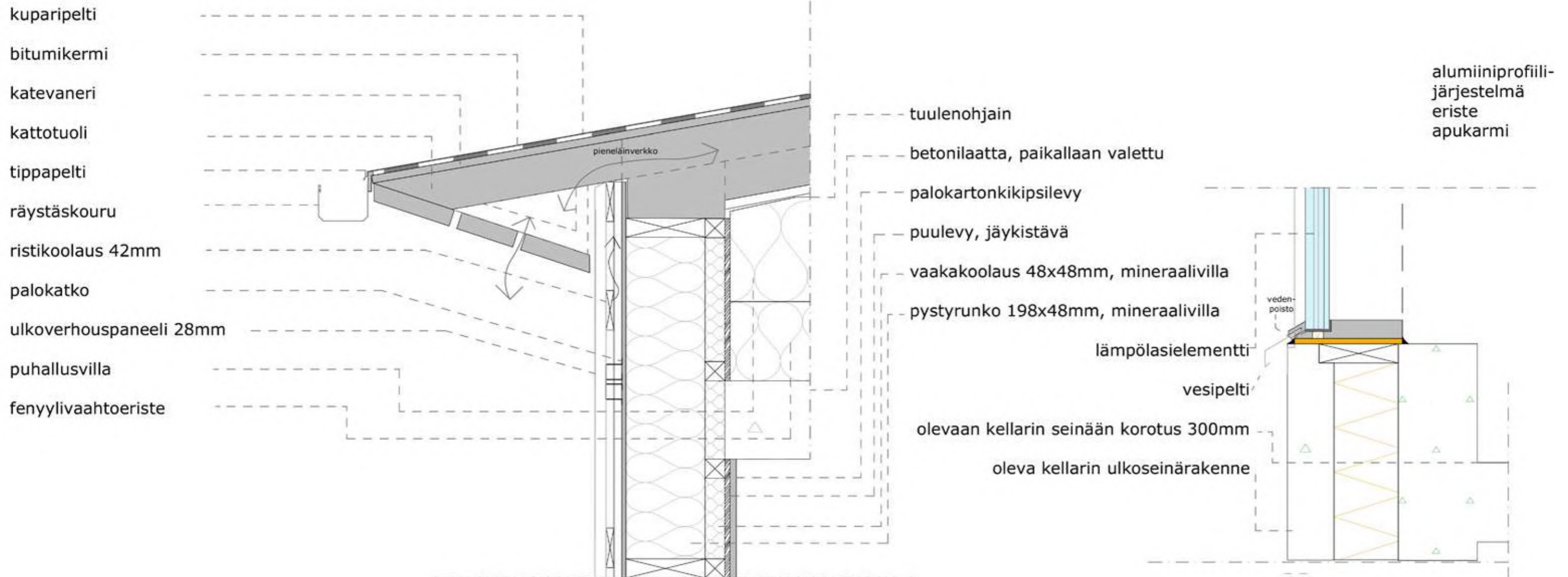
1. Tiiliverhous, punainen
2. Lasi, kirkas
3. Kivilevy, harmaa
4. Ulkoverhouspaneeli, pysty 28x90mm(70,120mm)
5. Betoni, pinnoittamaton
6. Kuparipelti

Uudessa rakennussuunnitelmassa on huomioitu paloturvallisuus ja rakenteellisuuden joustavuus. Runkojärjestelmä on pilari-laatta(paikallaan valettu), minkä avulla saadaan mahdollisimman muuntojoustavia sisätiloja.

Puurakenteiset ulkoseinät täyttävät 3-4 kerroksisen puukerrostalon vaatimukset(lähde. Puuinfo).

aksonometria/
rakenteellinen idea uudisosassa

1:10 räystäsdetalji

1:10 kellari/latutasoliitos/
lasiseinä

Metropolia amk
Rakennusarkkitehtuuri
Opinnäytetyö TR00BZ67-3007
Ohjaajat: Jorma Lehtinen ja Jarkko Könönen
Tekijä: Juha Paukkeri
26.1.2023

Opintojakson suorittaminen:

- opintojakson aikana laaditaan toiminnallinen opinnäytetyö
- suunnittelutehtävä tehdään yksilötyönä
- osallistuminen ohjauksiin
- osatehtävien tekeminen
- opiskelija toimii tutkivana opiskelijana, mikä edellyttää aktiivista roolia suunnittelussa ja tiedonhankkimisessa sekä osallistumista palavereihin, palautetilaisuuksiin ja tuntitehtäviin
- opinnäytetyötä varten opiskelija laatii aikataulun ja opinnäytetyösuunnitelman

Kurssin arviointiin vaikuttavat

- opinnäytetyön arvosana
- osatehtävien suorittaminen ja arvosanat
- osallistuminen ja aktiivisuus ohjauksissa ja harjoitustyön tekemisessä
- toiminta aktiivisena, tutkivana opiskelijana ja ryhmän jäsenenä

TOIMINNALLINEN OPINNÄYTETYÖ:

Länsimäen kirkon muutossuunnitelma monikäyttörakennukseksi

TAUSTAA

1960-80 -luvulla rakennettiin hyvin suuri osa Suomen ns. lähiökirkoista. Tuon ajan kirkkorakennuksissa hyödynnettiin sen aikakauden rakentamisen innovaatioita ja ajalle ominaista rakennustekniikkaa. Kirkkojen rakentamisessa hyödynnettiin ajalle tyypillisiä rakennustapoja, käytänteitä ja tietämystä. Viimeisten vuosikymmenten aikana useissa 1900-luvun jälkipuoliskon kirkoissa on havaittu sisäilmaongelmia mm. rakenteissa olevien orgaanisten materiaalien aiheuttamien mikrobipäästöjen vuoksi. Kohderakennuksena olevassa Länsimäen kirkossa sisäilmaongelmat ovat olleet pääsääntöisesti hyvin pieniä, vaikka riskiratkaisuja mm. muotitustekniikassa on tehty.

1960-80 -luvun kirkkorakennukset ovat tulleet ikään, jossa tekninen- ja toiminnallinen korjaustarve on suuri tai suurenemaan päin- vaikka kirkkorakennuksia hoidetaankin usein huolellisemmin ja säännöllisemmin kuin monia muita rakennuksia.

Vielä 1900-luvun jälkipuoliskolla Suomessa vallitsi vahva yhtenäiskulttuurin aikakausi. Lähes jokainen suomalainen (yli 90% kansasta) kuului kansankirkkoon - joko evankelisluterilaiseen tai ortodoksiseen kirkkoon. Kirkot rakennettiin palvelemaan koko seutukunnan väestöä. Viimeistään 2000 -luvun ensimmäisellä vuosikymmenellä Suomessa alkoi vahva murrosaika. Varsinkin suuret kaupungit ovat muuttuneet kiihtyvällä tahdilla yhä monikulttuurisemmiksi. Joissakin kaupunginosissa vieraskielisten osuus väestöstä on jo kymmeniä prosentteja. Monikulttuuristuminen on vaikuttanut merkittävältä osin myös kirkkoon: seurakuntien jäsenmääriin, kirkkorakennusten tarpeisiin ja seurakuntien toimintaan.

KOHDERAKENNUS

Opinnäytetyön kohderakennuksena on 1986 rakennettu **Länsimäen kirkko, Kerokuja 9, Vantaa**. Kirkon ovat suunnitelleet Alicja ja Paavo Sollamo. Kirkossa on kellarikerros ja kaksi maanpäällistä kerrosta. Pohjapinta-alaltaan noin 400 m² suuruinen rakennus on sijoitettu ahtaalle tontille, Lounaaseen viettävän kallion laelle. Rakennusluvan mukainen kerrosala kirkossa on 807,5 k-m².

Puhtaaksimuurattu punatiili hallitsee koko rakennuksen julkisivua ja interiööriä. Julkisivuissa tiilen rinnalla on kupari, jota on käytetty mm. vesikatossa, räystäällä, ikkunoiden vesipelteinä, ovenkahvoissa ja osin ulko-ovissa. Rakennuksen sisällä tiilen rinnalla on käytetty mm. tammisia rakennusosia ja kuparia.

Rakennus on perustettu kalliolle maanvaraisena. Rakenteet ovat pääsääntöisesti hyvässä kunnossa. Perustus ja rakennuksen runko kestävät lisäkerrosrakentamisen ilman erillistä vahvistamista.

Kirkkoa ympäröi asuinkerrostalot 1970-, 1990 -luvuilta ja 2000 -luvun alusta.

Länsimäen kirkko on Hakunilan seurakunnan alueella ja sen omistaa Vantaan seurakuntayhtymä. Vantaan seurakuntayhtymä ja Hakunilan seurakunta tulevat tekemään lähivuosina linjauksia kirkon tulevaisuudesta. Kirkon toimintaympäristö on muuttunut ratkaisevasti 2000 -luvun taitteen tilanteesta. Alueen asukkaista yli 50% on vieraskielisiä ja heistä suurin osa uskontokuntiin kuulumattomia tai johonkin muuhun uskontokuntaan kuin ev. lut. kirkkoon kuuluvia. Vuonna 2000 vieraskielisiä oli 3-4%. Nykyisin alueen asukkaista kuuluu ev. lut. kirkkoon noin 35-40%.

TEHTÄVÄ

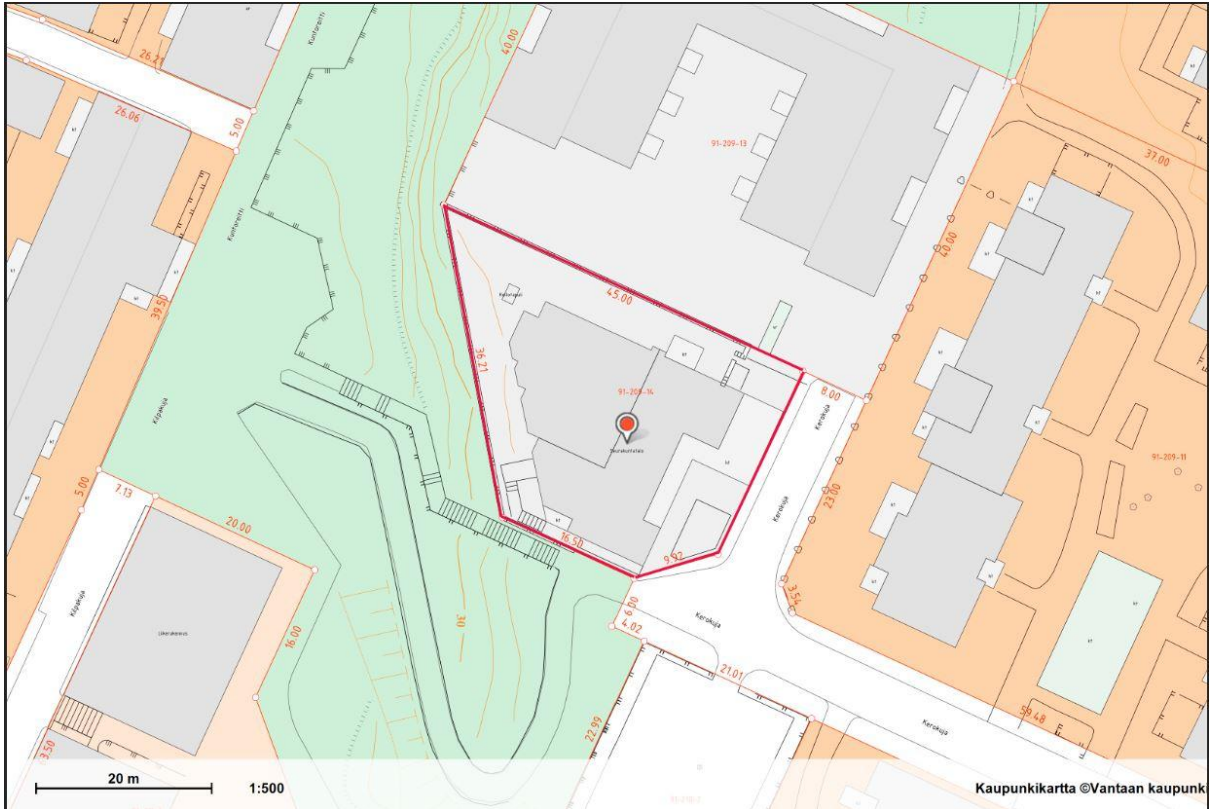
Opinnäytetyössä tehtävänä on laatia arkkitehtonisesti korkealaatuinen suunnitelma uudistetusta monitoimirakennuksesta, jossa kirkon toiminta on yhtenä toiminnan muotona muiden toimintojen ohella. Olemassa olevaan rakennukseen voidaan suunnitella 1-2 lisäkerrosta ylöspäin. Vajaakäytöllä olevaan kellarikerrokseen voidaan suunnitella yhteiskäyttöön soveltuvia tiloja. Päähuomio uusissa toiminnoissa tulee olla yhteiskäyttötiloissa. Asumiseen tarkoitettuja tiloja voidaan suunnitella huomioiden YSA korttelialue (sosiaalitointa palvelevien laitosten ja asuntoloiden korttelialue).

Suunniteltavan rakennuksen tavoitekerrosala on noin 1100-1300 k-m²+ kellari.

Ahtaan tontin vuoksi suunniteltavan rakennuksen pohjapinta-alaa ei voida juurikaan kasvattaa nykyisestä.

Muun suunniteltavan käyttötarkoituksen ja toiminnan tulee soveltua seurakunnan toimintaan suunnattujen tilojen yhteyteen.

Suunnitelmassa tulee huomioida ekologisuus ja energiatehokkuuteen liittyvät seikat.

Kuva. Suunnittelualue Kerokuja 9, Vantaa (Vantaan karttapalvelu)

ERITYISESTI HUOMIOITAVIA ASIOITA

- 1) Arkkitehtoninen laatu sekä kaupunkikuvallinen ratkaisu. Suunnitteluehdotuksessa tulee olla kirkollinen osa.
- 2) Toiminnalliset ratkaisut, huomioiden rakennuksen alkuperäisen käyttötarkoituksen
- 3) Mahdollisten uusien toimintojen soveltuvuus vallitsevaan ympäristöön (alueen väestörakenne, kirkollinen ympäristö)
- 4) Ehdotuksen rakenteellinen ja energiatekninen toimivuus

TILAOHJELMA

Opinnäytetyön toimintaympäristöanalyysin perusteella laaditaan lopullinen tilaohjelma.

Tilaohjelmaan tulee kuulua kuitenkin vähintään seuraavat tilat

Kirkon henkilöstö

- sosiaalitila ja WC:t
- taukotila
- monitilatoimisto

Kirkolliset tilat

- kirkkosali 80-100 hengelle
- sakasti
- (tuoli)varasto, johon pitää mahtua myös katafalkki
- kerhotila/rippikoulusali, jossa oma pieni keittotila
 - salissa riittävät kaappisäilytystilat tarvikkeille
- diakoniatoimisto noin 15-20 m²
- pieni neuvotteluhuone(yhteys diakoniatoimistoon)
- aulatila naulakoineen 80-100 hengelle
- siivouskomero
- erilliset WC-tilat

Muu tilaohjelma tarkentuu analyysin ja ratkaisujen perusteella

LOPULLISET TULOSTEET

Kirjallinen työ

- Opinnäytetyö, kirjallinen osuus noin 3000-4000 sanaa
- Abstrakti
- Artikkelit
- Arviointikehikko

Esittelymateriaali:

Materiaali tuotetaan kansilehdellä varustetuksi A3 vaakavihkoksi(esitevihko)

- Sijaintipiirustus 1:2000
- Asemapiirustus 1:500
- Pohjapiirrokset 1:100, esitetään kaikki kerrokset. Ensimmäisen kerroksen yhteydessä pihapiirustus koko tontista
- leikkaukset 1:200
- Julkisivut 1:200
- Rakenneleikkaus arkkitehtonisesti tärkeästä kohdasta 1:20, tarvittaessa kaksi
- Rakennedetaljeja väh. 5kpl 1:5 tai 1:10
- Ulkohavainnekuvat
- Sisähavainnekuvat, 1 kirkkosalin sisältä ja 1 jostain muusta yhteiskäyttötilasta
- Valkomallikuvat
- Selostus piirustusten ja kuvien yhteyteen
- Analyysidiagrammeja
- tilaluettelo ja laskelmat
- Pienoismalli, tyyli vapaa

ARVIOINTIKRITEERIT

Metropolian amk:n arviointikehikon mukaan:

Ammattialakohtainen osaaminen ja kehittäminen

- merkitys ammattialalle ja yhteys alan ammattikäytäntöihin
- ammattialan tietoperustan, ammattialan lähteiden hyödyntäminen
- ammatillisen osaamisen kehittyminen ja kehittäminen
- työn sovellettavuus ammatillisessa toiminnassa

Käytetyt menetelmät ja työtavat sekä saadut tulokset:

- luotettavuus ja eettisyys
- tarkoituksenmukaisuus ja innovatiivisuus
- tulosten käyttökelpoisuus
- opinnäytetyö- ja kehittämisprosessin hallinta

Viestinnällinen ja ilmaisullinen osaaminen:

- rakenne ja muoto

- yleiskielen ja ammattikielen käytänteet
- ilmaisun kohdentaminen, selkeys ja johdonmukaisuus
- kriittisyys, analyyttisyys ja reflektiivisyys
- argumentointi ja lähteiden käyttö

Suunnittelutehtävän arviointi:

- Arkkitehtoninen kiinnostavuus ja innovatiivisuus, kaupunkikuvaan liittyminen
- Täydennysrakentamisen luontevuus ja soveltuvuus paikkaan sekä rakennuksiin
- Teknistaloudellinen toteutuskelpoisuus ja kehityskelpoisuus
- Ulko- ja sisätilojen toimintojen mitoitus
- Toiminnallisuus
- Tilallisuus: kirkkotilaan saapuminen, yhteistilojen tunnelma, tilasarjat
- Esitysmateriaalin esitystapa

AIKATAULU

Opinnäytetyötä työestetään lukujärjestyksen ja aikataulun mukaan.

Väliseminaarit

Väliseminaari 1: 17.2. (kaikki lopullinen materiaali jossain muodossa)
 Väliseminaari 2: 31.3.

Työn palautus

3.5.2023 klo 19 mennessä

Opinnäytetyö seminaaripäivät

23.-25.5.2023

Työt esitellään PP-esityksinä

Esityksen kesto alustavasti: Tekijä 15 min // opponetti 4 min // 1.ohjaaja 6min //
 keskustelu + kysymykset 5min = yhteensä 30 min